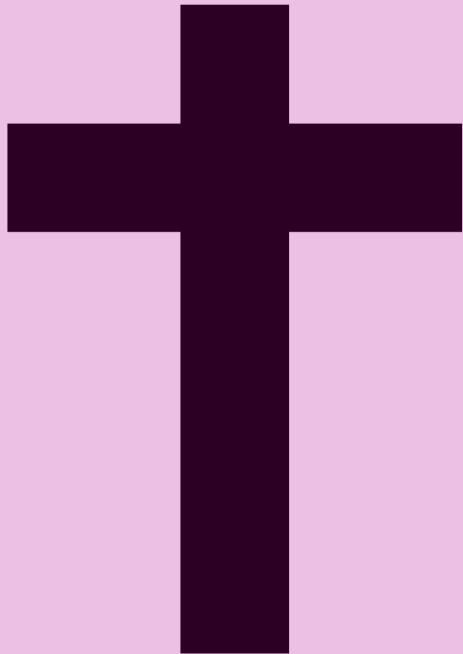

Worrorra Mark & Luke

The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra
language of Australia

Worrorra Mark & Luke

The Gospels According to Mark and Luke in the Worrorra language of Australia

Public Domain

Language: Worrorra

This work is in the Public Domain according to the laws of Australia and the United States of America due to copyright expiration in Australia.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 1 Sep 2023
6c2be47c-34de-5624-9b1b-e188cc6a19ff

Contents

MARK	1
LUKE	30

WULLUNNU-WUNIA MARK NUNYA

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. MARK IN WORORA Revised Edition.
PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943. Printed by Patersons
Printing Press Ltd. 65 Murray Street, Perth.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University Committee
for Australian languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ą as in cat

ą as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

ö as in bone

ü as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English consonantal y, as German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Wundjañuru wälänu-wunia Jesu Christ, God Iñko:lu.

² Ge wiri-wiri kauwi:nu tjo:lbädaia nänja, Wai, wälän ? ɳära ɳaianäŋga kañanadjanuru männäle ɳunmiñum, Aua kalumba ɳundjañga pitja brar njeñuru;

³ Näla-ɳäla iaruŋ jero:l gejiri bundul' dänja, Brar wuriñuru kalumba Inaiuri anäŋga, Tjuwalja anäŋgaia tjädäñuru irandju.

⁴ John keñgunal, aua baptize ɳangi:leri bundul' dänja, ardi:um kulula baptism kulanjan kunja umära wai wunja.

⁵ Kariñañuru aua nänja tãmbium mararawam Judaea närim, ardaraawaia Jerusale' ɳaria; baptize kadiñaieneri aua nänja maro:lalim Jordan nänja, umära wunja arkanäŋga kubädbançgalana.

⁶ John tai kañinaiena camel iwondimälja, inwierlumba nänja tjängundja waiäm, mindjal kundjuñiri durgenja, nj:nja.

⁷ Aua ardi:um kulula kundjuñiri, Pale ɳaiu keñgal inaiud' ban däga ɳaiu nänja, irkälja ierdunara nänja ɳäniowu nänunjamiri wu ɳännumbäna waiel inäñuma wunja.

⁸ Naiu baptize njinji:la agu nänja, aua pitja baptize njinji: Iñandj Mämaia nänja.

⁹ Gejau kuniñaiena Jesu ingeñgunal Nazareth i dägu Galilee nänja, baptize kañinaiena John nänja Jordan nänja.

¹⁰ Maiirgi:rkum ag' i dägu paibiri inqäninal, mära kumbuna ɳandjo:lu dalar kämiena, Iñandj kuluko:ka kädjindja jeri inqauwonal aua nänja:

¹¹ Näla-ɳäla kunjañgunal ɳandjo:l' di dägu, Nundju ɳunñungula ɳedura ɳäñundjunu, tjukul ɳunana.

¹² Maiirgi:rkum Iñandj kañañawu bundul' kuru.

¹³ Bundul' dąńja kąnineri lewąra forty, ko:ndjuina Satan nąńja; adburaia nąńja kąnineri; wąłan-ηaria kaueranawodjąńja.

¹⁴ Pąlejau John ińganawi:na, Jesu keñgunal Galilee nąńja, ardi:um kululeri wałanu-wunia God nari.

¹⁵ Kundjuńiri, Gejau ko:rug kumiena, bąndaia God anąńga wodjulu kunuń: kulunjan njirwa, wąłanu-wunia purąńudjarerı.

¹⁶ Tjanai ińgeńeri wo:ndum Galilee nąrim, mąra ko:nandu Simon a Andrew iwomale Simon anąńga, net wo:ndu' ηuru wai ińgaiąbunandırı: djaia ηarandu ińgąńinandu.

¹⁷ Jesu kundjuńanąńgandu, Tjärämalandonandu, ηaiu njinjandjuandu djaia ηarandu i:dja wunja.

¹⁸ Maiirgi:rkum net kanmańgi:landi, kąmalandonandu.

¹⁹ Pälawurde irai ińgeńańjuriri, mąra ko:nandu James Zebedee ińko:lu a John iwomale, auandu kuda: namąndi nąńja ińgąńinandırı net njiriba ińgeńandırı.

²⁰ Maiirgi:rkum ai ko:nandu: kanmąngi: landu Zebedee iranąńgandu namąndi nąńja ardawodjieja nąńja, kąmalandonandu.

²¹ Capernaum dąra karińajuru; maiirgi:rkum Wunaiurujau dadjurdkärim dąra keńa, kanińgundąla.

²² Rąńgąri karińa wunińgundie anąńga nąńja: gewunja kanińgundąla iurulwora ińgąńina, wiri-wiri-ηaria kądjjindja ηuru-ηuru.

²³ Maiirgi:rkum dadjurd-kärim maninja kąnineri i:dja agula inuru kudai;

²⁴ Aua jero:l kundjuńu, kundjuńiri, Νani kun jedjuna, ηundju Jesu Nazareth ηara? Nunjąńgusal ąńamąndju wunja? Laiburu ηąnuńęnu ηundju ąńguja ηunńunun, Mąmaia ηara God anąńga.

²⁵ Jesu aua kąmaiąmbuna, kundjuńiri, Kumuk minjo:, ba beńgaldąga.

²⁶ Agula inuru, dalar ińgąmąń, ηala-ηala daraiu jero:l genjiri, ba keñgunaldąga.

²⁷ Ardarawaia rąńgąri karińa, arge wurura burkai ąńgaiąbieneri, kubądjuńiri, Ańjudja wuna? Wunińgundie wuńjunali! Iurulba kudai aua agulaia arduria kąmnenangoři, arka ηuru kauerajuru.

²⁸ Djo:jąń aua wunja kunjańanuru maiagekärińuru tąmbium mararawa' ηuru Galilee wo:ri kumbąneri.

²⁹ Maiirgi:rkum, wuno:murum dadjurd-kärim i dagam ba ąńgeńgusal, maiarum Simon a Andrew anąngandam dąra karińgusal, James a John kuda:.

³⁰ Simon kurumąnangąńja we njimbuneri lądja kundjuńiri; maiirgi:rkum njąńga wunja kubądjuńunąńga:

³¹ Aua keñgusal, njino:ri kungajanula, brai nji:la; lądja njąngaiąndiwela, gejau njąńga kanawodjąńja.

³² Kąlekąlem, mąrąńunja njąngawona ηuru, kanbąrkajurulaldąga ardarawaia adbaramareja, arka kuda: agulaia kudai.

³³ Malaiindem mararawam djaruk kadbiena maiamundu' nąńja.

³⁴ Aua kanmurduna ardarawaia ara ąńgąnineri ardamalimbia ąńganbąrwuneri, agulaia ardarawaia wai kandjbuna; agulaia wa panąńunja puńgarwąluiři wunja, gewunja arka laiburu ąńgąńinanąńga.

³⁵ Mąmąńgunu, wunuńgule lewąra wąli wa puńganinja, bąri kąnina, dąnde keńajuru, tąmbiu' ηuru wugem keńajuru, ma dadjurd kundjuńiri.

³⁶ Simon, arka aua nąńja ąńgąnineri, kaueramalando:no iwondedba;

³⁷ Mąra kauero:na, kubądjuńunąńga, Ardarawaia ηunbąrkąńjiro:jiri.

³⁸ Aua kundjuńanąńgori, Maiagekäri' ηuru ηarı:u, malaiindem maiakari' ηuru, ma kuda: ardi:um ηalu; gewunja wuna ηanńunjąńgusal.

39 Dadjurd-kärim arkanançgam dära keñanjuru Galilee mararawam ingeñeri, ardi:um kululeri, agulaia wai kandjäbuneri.

40 Leper kämurka, burkai kaiäbuna, luñgudja käninanañga, kundjunançga, Nämbo tjuñundjara, rarwa gole pänjanqändju.

41 Ruluk inçamieni inçgäieriwuna, ino:ri la mamäñ, kämändanäla, kundjunançga, Korega nänun, rarwa bånu.

42 Maiirgi:rkum leper mareja kaiändiwela, rargara kandjuiena.

43 Njadbama kundjuñunançga, maiirgi:rkum käñadja:la, kundjuñunançga,

44 Manindj, i:dja pindjalunançgoriri kari:, baiuñjuru, dadjurd-kära pämiimbaienançga, rarwa lunnunjandjuiena moia äno: Moses geñu, adäñadjiaeja wunja arka nänja.

45 O! Aua keñanjuru wunmanbäli näla-näla djo:jän djenbeñjuru kundjäbuneri, gewunja Jesu. kädjinba njele malaiindem pänduräm dära pängeñenja, dande wugem maninja känineri: maiagekärim i dägam kaueramurkala.

2

1 Wuno: murum Capernaum njele dära inçena. pale kulunu wunñälu, njauul-njauul kuniñaiena aua. maiaram maninja inçanina.

2 Ardarawaia djaruk kadbiена, ge ma kadiädi: na, balaium mano:rum, kari maiamundu' nänja:. näla-näla kululanançgori.

3 Kariña, kauerajuraldaga i:dja imareja iälu,. mano: inçanurienal iäruñjuri nänja.

4 Wuno:murum wodjulu kädjinba pariñgunjal peleñgaraia wunja, maiaram maledum ma. inçanina pälkar madbän; wuno:murum mañgadjilelemala, jeri kaueriäbuna inarugu imareja weñgauwoneri ma.

5 Jesu mära ango:na arko wa pauerañjudjarenja, imareja iälu kundjunançga, Woñäläñ, umära. nundjanançga wai kundjäbienjanu.

6 Atjäkekäria wiri-wiri näria ma kadineri atjä. ängauwoneri arkulum maninja ni: ançanineri,

7 Anjudjakunja indja wurunançgowa kundjiri? Djadi kundjiri: änguja umära gole puñgaiäb næmba wa iarun, God?

8 Maiirgi:rkum Jesu inäui nänja mära kumbuna arkulum maninja ge ni: ançanineri, kundjunançgori, Anjudjakunja wuna ni: njiduniri njirkulum maninja?

9 Nänançga wunia, Nänñundjunançga imareja iälu, Umära Nundjanançga wai kundjäbienjanu; nänñundjunançga, Bari bånu, nñunarugu tjärawäd minjam, wudaua baiu?

10 O! Laiburu njirkunun wunja I:dj' inko:lu wundjurulu kudai kabälba nänja umara wai kunja, (imareja iälu kundjunançga).

11 Kuñenu, Bari bånu, nñunarugu tjärawäd minjam, maiaram nundjanançga' nuru baiuñjuru.

12 Aua bari känina, maiirgi:rkum inarugu tjärawäd kumäñ, keñanjuru ardarawaia adbäñjale nuru; gewunja ardarawaia rängäri kariña, God kauero:do:dala, kubad-junjiri, Wuna kädjinu wa mära puñarwi:nja.

13 Njele keñanjuru pälawälula wo:ndum maninja; peleñgaraia ardarawaia kaueramurkala, kaniñgundäla.

14 Tjanai ingeñeri Levi Alphaeus inko:lu mära ko:na, atja inganineri kaiug kämäñ manma, kundjunançga, Tjanmalando:. Bari känina Kämalando: na.

15 Ge kuniñaiena, atja inçauwoneri mindjäl geñeri maiaram ançangam maninja, publicandia ardarawaia, arworia kuda: atjä karwona Jesu nänja inalalaia kuda:.

¹⁶ Wiri-wiri nəria Pharisia nəria məra iñgarwuna aua mindjäl generi arworia nənja, publicandia nənja, inalalaia kubadjuñanəngori. Mindjäl kundjiri, djo: keñeri publicandia, arworia nənja.

¹⁷ Jesu nuru iñgənina kundjunəngori, Adbuludjia bənməndja wa lai parwonañga, adbəramareja lai karwonanəngaga: wa pəñengunjal ardinia ai kunja, O! arworia wunja.

¹⁸ Inalalaia John anənggaia Pharisia arkanənggaia kuda: kadja-mindjieneri: kariñgal kubədjuñanəngaga, Añudjakunja inalalaia John, Pharisia arkanənggaia kuda:kajamindjəna, ənunalalaia wa padjamindjan?

¹⁹ Jesu kundjuñanəngori, Anđo:lo:lia pənən ənəria gole padjamindja pənənmoia arka nənja iñgənun? Pənənmoia arka nənja ingənun kədjinba padjamindjan.

²⁰ Lewəra pitja njejen gal, pənənmoia eno: əngue arka nanja, gejau pitja arejamindjie lewəra ge nənja.

²¹ I:dja kari wobi tjuwai ənara wa jarkeba pəñgenən wobi inindiri nənja: madji iñəmamo: kundju, kəno:əngu, iñunala inindiri i dəgu, kuniñudba mawodjinim manuñ.

²² I:dja kari wine iñunali wa pəngō:gulen waiəm manindidba nənja: madji wine waiəm dalar kəna pəməm, gejau wine wundur pəngənu, waiəm kuda: :O! wine iñunala waiəm mañunəlam maninja.

²³ Gejau kuniñaiena, Wunaiurujuau yardba corn əharim rui kaməneri; inalalaia corn ri: iñəmura kubədjuñ wali angeñəñjuriri.

²⁴ Pharisia kubədjuñunəngaga, Wai! Anudjakunja Wunaiurujuau kubədjiri ge wunia ənru-ənru?

²⁵ Aua kundjuñanəngori, Wawu puranindjenjiri David genu, ino:ra iñgənina, baia iñgo:na, aua, arka aua nənja kuda:?

²⁶ Dəra iñgeñanuru maiaram God anəngəm Abiathar gejau inaiuri dadjurd kəra, mindjäl genü wuro:dbori əngəmiimbu ənəra, aia wunia ənru-ənru mindjäl kunja dadjurd kəria ekamandj, əngəno:na kuda: arka aua nənja əngənineri?

²⁷ Gejau kundjuñanəngori, Wunaiurujuau wondi kumbi:na i:dja wunja, kari i:dja Wunaiurujuau wunja;

²⁸ Gewunja I:dj' iñko:lu Wunaiurujuau inaiuri kənunəñanəngaga.

3

¹ Njele dadjurd-kərim dara keña; ma i:dja kənina ino:ri dalga kudai.

² Mu:n kauero:na, ənəmba Wunaiurujuau iñgəmurdur wunja; de iñgarwu wunja.

³ Aua kundjuñunəngaga i:dja ino:ri dalga kudai, Ma bowelge.

⁴ Gejau kundjuñanəngori, Wunaiurujuau wunia kunuñ wunia ənəññundju, woru ənəññundju? Iedjer iñəngandju, bəda iñəññumbu? Arka kumuk kubərwuna.

⁵ Wunjili:wa əngə:na, ii:la iñgəməñanəngori arkulum burudum əngənineri, i:dja kundjuñanəngaga, Ənuc:ri la mama. La məməñ; ino:ri umulugu kungandjuiena.

⁶ Pharisia kariñajuru, maiirgi:r Kum kubərwədeñu aua wunja, ənərunəñgəwū iñgadbalim.

⁷ Jesu, inalalaia kuda: wo:ndu' ənru kariñajuru; peñengaraia ardaraawaia Galilee əlp kauerəmalando:na; Judaea əlp,

⁸ Jerusalem əlp, Idumea əlp, Jordan kanal' gərim əlp, Tyre, Sidon ənərim əlp, peñengaraia ənru karkañuruleri wunaiuru aua genü, kauerəmürkəla.

⁹ Inalalaia kundjuñanəngori naməndi pidi:n iñganana peñengaraia wunja, limbitja pauero: ənəna;

¹⁰ Ardaraawaia əngəmurduna; gewunja ardamalimbia əngənineri karwonanəngaga iñgadbandana wunja.

- ¹¹ Agulaia, arduria, wuno:murum mära ingarwuna, imäñjale njuru karwona, jero:l kubäđjuñ, kubäluleri, Nundju God njunñjungu:la.
- ¹² Njädbama kundjunñanqñgori, Laiburu njänjuniñaienu pänjarandjuiri.
- ¹³ Tałamban njuru pai kanina njuru, aua nänja ai kanbu, arka qñäma gejiri; kauerämurkäla.
- ¹⁴ Twelve (qñnenñjalja) kangandeñu, aua nänja qñgänuñ wunja, qñgañañawu wunja, ardi:um karwäluiiri,
- ¹⁵ Wundjurulu kudai wunja agulaia wai qñganbadjäb wunja;
- ¹⁶ Simon iñumba kungandeñu Peter;
- ¹⁷ James Zebedee iñko:lu a John James njawananqä; auandu iñumbandu kungandeñunqñgandu Boanerges, gejäkawäli Mälnirinja iñko:landu.
- ¹⁸ Andrew a Philip, a Bartholomew, a Matthew, a Thomas, a James Alphaeus iñko:lu, a Thaddeus, a Simon Canaan njara,
- ¹⁹ Judas Iscariot kuda: aia tjiriwin iñgo:na.
- ²⁰ Maiarum dära keja. Peleñgaraia njele dżäruk kadbienu, gewunja kadjinba mindjal puñgadjii:nja.
- ²¹ Jäligaia anäñgaia wuno:murum njuru qñgäñina, kariña njuru laburd iñgadba wunja, kubäđjuñ, Maro:wa känuñ.
- ²² Wiri-wiri-näria arka Jerusalem i dägam jeri qñgawonal, kubäđjuñ, Aua Beelzebub kudai, agula inaiud' dänya agulaia wai kandjäbiri.
- ²³ Ai kanbuna aua nänja, bare-bare kundjunñanqñgori, Närunanqñgowu Satan wai kaiäb Satan?
- ²⁴ Bändaia nämba dalar kämienu kaue njundju-njundju nänja, bandaia ge kadjinba puñgawelgen.
- ²⁵ Maiarum njamba dalar mängämienu maue njundju-njundju nanja, maiarum maue kädjinba pämawelgen.
- ²⁶ Satan njamba bari ingäñina aue njundju-njundju nänja, aue kädjinba puñgawelgen, gole kaui känijaeñu.
- ²⁷ I:dja kari maiarum iurulwora anängam kädjinba dära pängenjan, wulänbiri anäñgaia wul qñgano:ngu wunja, njamba wa iurulwora aurle murd pängamäñ näri, gejau maiarum anängam wul-wul kårim mängandju.
- ²⁸ Nidji kujenuriri, Umära darawa pitja wai njejäbienanqñgori i:dja qñgo:lo:lia, djadi darawa dja:di kadju;
- ²⁹ O! Aua dja:di ge Injandj Mämaia nänja kädjinba wai puñgaiäbienanqä, umära kädjinma näri kundjiri;
- ³⁰ Kadjuñu, Aua agula inuru kudai.
- ³¹ Ma kariñgal karananqñgäñja, iwomomaleja kuda:; dände qñgawelgeñiri, kauer-anäñawunäñga, ai ingarwuna.
- ³² Pelengaraia wo:ri kauero:neri, atja karwoneri, kubäđjunäñga, Wai! Nundju karanja, njunbomomaleja dände njunbärkanjiro:jiri.
- ³³ Aua kandjo:lba, kundju, Ängu-änguja njai karanja, njawomomaleja?
- ³⁴ Wunjili:wa kanbiri arka wo:ri ingarwuneri, atja qñgauwoneri, kundju, Wai! njai karanja, njawomomaleja.
- ³⁵ Gewunja aua ge God lai kauwonanäñga, aia njawomale, njawomalinja, karanja.

4

¹ Tjilenda wun-man-bäli kaniñgundaleri wo:ndum pälawälul' dänya. Dżäruk kadbiena aua nänja peleñgaraia djenbeñjuru, gewunja namändi nänja dära kena, atja kauwona wo:ndum maninja; pelengaraia ardarawaia wo:ndum wodjulu kadina kabäiba nänja.

- ² Darawa kaniingundala bare-bare nanja, kundjunjanqgori aŋganiingundaleri.
- ³ Nuru njidu; wai! tjalqanqanja ḥatra keŋajuru, Tjalqanqanja njəno:gule kundjuŋ;
- ⁴ Ge kuniŋaiena, tjalqanqanja njəngō:gulenjeri, ndjakekərinja njəngari:na kalumba nanja, punaria wuŋo:ru ḥatria kariŋgunal, mindjal kubadjuŋanqaga.
- ⁵ Ndjakekərinja njəngari:na kaiug bədəm maninja, ma kabəlba pidi:n dəka wəli; maiirgi:rkum ba wa kundjuŋal, kabəlba tjalani ḥuru-ḥuru pəŋqangalb;
- ⁶ Wuno:murum məraŋunja ba njingengunal, wori kaŋuriena, wondudba ino:ra, iralga kandjuiena.
- ⁷ Ndjakekərinja njəngari:na wonəndja nənja; wonəndja ba wa kubadjuŋal, limbitja kauero:neri, kurab kari wa bari pəŋgaiqandenja.
- ⁸ Ndjakekərinja njəngarima kabəlba məniam maninja, kurab bəri kandjəndala, tjalanai kubadjuŋiri, karwongenjiri; bəri kandjəndala, atjakekəria 30, atjakekəria 60, atjakekəria 100.
- ⁹ Gejau kundjuŋu, Aua ini:um kudai ḥuru wunja, ḥuru kaninja.
- ¹⁰ Wuno:murum auekama iŋqanina, arka wo:ri iŋgarwuneri ənjenəŋalja nənja, burkai kaueriabantu bəre-bəre wunja.
- ¹¹ Aua kundjuŋanqgori, Njiri nanja kunauwi:na wundjəlgae God ḥatri; arka nənja dənde ḥatria darawa kuniŋaienju bəre-bəre nənja;
- ¹² Gewunja məŋgadidjeri pəmadidja njəna, wa məra pəmarwun; ḥuru aŋgənuŋiri ḥuru padu njana, wa puŋgadenən madji worarkar njele pədu njana, wai puŋgaiqbienqgori.
- ¹³ Kundjuŋanqgori, Wawu laiburu pinjidin bəre-bəre wuna? ḅarunqəŋowu pitja laiburu njirənu bəre-bəre darawa?
- ¹⁴ Tjalqanqanja ḥatra ḥəla-ḥəla ko:gulejiri.
- ¹⁵ Andja kaduŋ arka kalumba nənja, ma ḥəla-ḥəla ko:gulieŋju; wuno:murum ḥuru aŋgənina, maiirgi:rkum keŋgal Satan, kəno:ŋgu ḥəla-ḥəla ko:guliena arka nənja.
- ¹⁶ Arge kədjinidja aŋgo:guliena kaiug bədəm maninja, arka ḥəla-ḥəla wuno:murum ḥuru aŋgənina, maiirgi:rkum tjukul ḥatria kubadba;
- ¹⁷ Wondudba ardo:reja arge wurura, pulqajau kaduŋ; gejau murdədər, wundjo:rie keŋgal ḥəla-ḥəla wunja, maiirgi:rkum idjuwa karwona.
- ¹⁸ Atjakekəria kaduŋ wonəndja nənja aŋgo:guliena; əndja kaduŋ arka ḥəla-ḥəla ḥuru aŋgənina,
- ¹⁹ Murdədər bandaia ḥatri, wuŋgadjie wulənbiri ḥatri, tjakəri lai kauwonəŋgori, dəra kunjəŋgal, ḥəla-ḥəla limbitja kumbu, kurab wuno:ra kuniŋaienju.
- ²⁰ Arka kaduŋ kabəlba məniam maninja aŋgo:guliena; arka ḥəla-ḥəla ḥuru karkaŋuru, kadba, kurab bəri aŋgaiqanda, atjakekəria 30, atjakekəria 60, atjakekəria 100.
- ²¹ Njele kundjuŋanqgori, Tjənaim maŋuriena maŋgandieŋ wunja waiuru kuni:n, waiuru inarugu, wawu ḥuwonu nənja pəmandienja?
- ²² Gewunja kari kundjəlgienja, ḥəmba wa məra puŋgauwi:n; kari mululu ḥatri, ḥəmba wa lewəra njini puŋgenqgal gəri.
- ²³ I:dja ḥəmba ini:um kudai ḥuru wunja, ḥuru kəninja.
- ²⁴ Kundjuŋanqgori, Maranindj ḥənqəŋga ḥuru wurəŋunguŋaŋuru; kədjinu wurəŋungugule pitja njo:gulienuri; tjile pitja njənawī:nuri.
- ²⁵ Aua kudai, pitja njənawī:naŋga, aua ino:ra, pitja njəno:ŋgienqəŋga ge njini kudai iŋqanuŋ.
- ²⁶ Kundjuŋu, Wuna kədjinu bandaia God anqəŋga, i:dja tjalqanqanja njəngō:gulejiri kabəlba nənja;

27 Kulunu iŋgənuŋ, bari iŋgənuŋ, wundugum lewəra, tjalangənja ba pinjenəŋ pinjimbəŋe ɳäna, ɳärunaŋgōwu wa laiburu pəŋgənən.

28 Kabälba kurab bəri kaiqanda mauekama; jedməŋgəŋgule, imunja njini, gejau corn araqŋa njini imuŋga nənja.

29 Wuno:murum kurab iwidjara iŋganuŋ, maiirgi:r Kum kuldjuru ko:gule, wulgundjiri gole keŋgunal.

30 Kundjuŋu, ɳärunaŋgōwu kädjinu workundju bəndaia God anaqŋa? Bare-bare ɳänaŋga nənja workungugule?

31 Kädjinu tjalangənja ndjəruŋ mustard, njinge, kabälba nənja njəŋgo:gulien, pidi:n njinuŋ tjalangənja njindarawa mandaqənja kabalba nənja.

32 Wuno:murum njəŋgo:gulien, tjalanai kundju, njinaiud' ban dəqənja irululu darawa nənja njiniŋaien, njungalalidjerudja njinaiudj njəŋgo:gulejiri, gewunja punaria wuŋo:ru ɳaria gole atja parwa djedba ma nənja.

33 Bare-bare darawa wuna kadjinu ɳala-ɳala kululanəŋgori, gole ɳuru ɳäna padu;

34 Näm̄ba wa bare-bare nənja wa puŋgenjanəŋgori; argekama inalalaia kanmiim-buneri.

35 Lewara gejau kale-kalem njingənina, kundjunəŋgori, Kanal' guru ɳariuri.

36 Peleŋgaraia ɳəŋganbədəbəŋgi:la, kaueraŋuru arka nənja, aua genida, naməndi nənja. Naməndi tjakekəri aua nənja kuladi:na.

37 Adjadjiri mandjum maiilworam meŋgal, pələŋgərinja naməndi dai njimbunal, gewunja namandi kəlabu kundjuŋiri.

38 Aue ɳundju-ɳundju umbənde nənja kənina, kulunu kənineri bururu nənja; kauero:lunda, kubədjunəŋga, Iniŋgundeja, gole ɳarkəriŋiri, wawu djerara pəməndjəmən?

39 Barele kənina, mandjum mamaiqambuna, wo:ndum kundjuŋunəŋga, Abi:la, kəmuk bowi:. Mandjum wudun kundjuŋu, tjumulu njini kunina.

40 Kundjuŋanəŋgori, ɳəjudja kunja njirkulguneŋiri? Weni wawə panjərəŋjudjarən ɳari?

41 Djenbeŋuru karkulgunenja, arge wurura kubədjuŋ, Indja ɳəŋguja, məndjum a wo:ndum ɳuru iŋgarkəŋurandu?

5

1 Wo:ndum kanal' gərim madburkalal Gerasene kəlguwam.

2 Wuno:murum naməndi i dəgu ba iŋgenjunal, maiirgi:r Kum kəməndjerala pəndjəm i dəqəm i:dja agula inuru kudai.

3 Aua iŋgənineri pəndjəm maninja; i:dja kari kädjinba njele murd pauerəmenja, kari tjaŋadjəŋ njiniŋge;

4 Gewunja tjile-jile murd iŋgəmieni ilawondinja ɳaria njiniŋge a tjaŋadjəŋ njiniŋge, tjaŋadjəŋ dalar kadbien aua nənja, ilawondinja ɳaria kalelemina; i:dja kari wa dərəngu pəŋgəninja iŋgəməmbu wunja.

5 Kädjinma, wundugum a lewəra, pəndjəm maninja, tələmbəŋ nənja, jero:l kundjuŋiri. dur kənineri aue ɳundju-ɳundju kaiugu nənja.

6 Wuno:murum bəwəra Jesu məra iŋgo:na, tjaři kumən lungudja kəninanəŋga.

7 ɳala-ɳala daraiu jero:l kundjuŋu, kuluiri, ɳäni ɳenu, Jesu, God karəŋ ɳara mandj ɳunŋungu:la? Burkai ɳundjəb God nənja, pəmbaləpa puŋunareri.

8 Gewunja aua kundjuŋanəŋga, Ba bəŋgal, ɳundju agula ɳunuru, i:dja i dəgu.

9 Burkai kaiqbuna, Nunŋumba ɳəŋŋənja? Kundjuŋanəŋga, ɳəŋumbə Legion; ari ardaraawia arkunuŋ.

10 Djenbeŋuru burkai kaiqbuna təmbium ma i dəqəm wai pandjiqbiri.

¹¹ Ma tälämbän manumbädbä nanja kadineri wirinjaria ardaraawaia pig no:wa kadineri.

¹² Burkai kaueriąbuna, Pig nänja ąnjaŋawu, arka nänja dära arkunjaŋajuru wunja.

¹³ Kanuŋu:la. Agulaia arduria ba kariŋgunal, pig nänja dära kariŋajuru; wirinjaria wo:näŋgäli pälja kubädjuŋjuru wo:ndu' ɳuru, 2,000 (ardaraawaia), idjäba kubädjuŋjiri wo:ndum maninja.

¹⁴ Arka barui ąŋganbädo roeri kubädaiila, malaiindem maninja bare-bare kadiŋaieneri; wuralan' nänja. Arka kariŋgunal mära wunja ɳänaŋga wuna kaniŋaiena.

¹⁵ Jesu kauerämurkäla, Mära kauero: aua agula kudai iŋgäni, atja iŋgäni, tai iŋgäni:na, ini:um kudai, aua legion kudai iŋgäni, karkulguna.

¹⁶ Arka mära iŋgarwuna kubädjuŋanäŋgori ɳärunäŋgöwu tjumäŋ kämienanäŋga agulaia kudai iŋgäni, pig wunja kuda:.

¹⁷ Wun-man-bäli burkai kaueriąbuna maiamiŋgum arkananäŋgam i dägäm iŋgejuru.

¹⁸ Namändi nänja dära iŋgejajuriri aua agulaia kudai iŋgäni burkai kaiäbuna, Atjä ɳärenandu kundjuŋanäŋga.

¹⁹ Aua wa paŋganäŋju:nja, O! kundjununanga, Baiuŋuru maiaram ɳundjanäŋga' ɳuru, jaligaia ɳundjanäŋgaia ɳuru, minjenäŋgori wunenaiuru Inaiuri geŋänu, ɳunjundjeriwuna.

²⁰ Aua keŋajuru, wun-man-bäli djo:jan kumäŋ Decapolis nänja wunenaiuru Jesu geŋunäŋga; i:dja ardaraawaia räŋqäri kariŋa.

²¹ Wuno:murum Jesu njele ɳuräk iŋgauwona namändi nanja kanal' guru, peleŋgäraia ardaraawaia džärük kadbiена aua nänja; wo:ndum maninja wodjulu känina.

²² Keŋgal iäruŋ ardenaiuri nänja dadjurdkärim, iŋumba Jairu; mära iŋgo:jiri, kauwona ierdu nänja.

²³ Djenbeŋuru burkai kaiäb, kundjiri, Pameranja pidi:nja ɳaianäŋgänja kuŋgadjuiri; ɳunŋunjaŋgal, ɳuno:ri ndjamändana, ɳäŋgämurdieŋu wunja, ndjed-jed njingänuŋ.

²⁴ Keŋajurandu; peleŋgäraia djenbeŋuru kauerämalando:na, ɳändöa kad-jaŋuriena.

²⁵ Woŋaiinja, njinge gulu: wo: kauwonanaŋgeri tjauqädbä manjenŋalb,

²⁶ Darawa kaniŋaienanäŋga bämändjia ardaraawaia nänja, darawa kanawunguleri ko:l geŋeri, njimulugu ɳuru-ɳuru wa pinjininja, duŋ njimbi: neri,

²⁷ Nuru njingäni Jesu wunja, peleŋgäraia nänja iwelbam njengunal, wobi anäŋga kämändanala.

²⁸ Gewunja kundjuŋu, Naiu ɳämba iŋäŋjumandana wobi ekamandj, pitja ɳämulugu ɳewandjuie.

²⁹ Maiirgi:r Kum dumbulu gulu: njäŋganäŋga djabäŋ kuniŋaiena; päl njinina njäŋganäba nänja njäŋgämurduiena mareja njäŋganäŋgaia.

³⁰ Maiirgi:r Kum Jesu, aue wurura laiburu iŋgäni wundjurulu aua i däga keŋajuru, worarkar känina peleŋgäraia nänja, kundjuŋu, Anjuja wobi ɳaianäŋga kämändanala?

³¹ Inalalaia kubädjuŋunäŋga, Mära kandjo: peleŋgäraia ɳändöa ąŋgaŋurienäŋu, Anjuja ɳänmändanala kundjiiri?

³² Aua wunjili:wa kanbuna, mära njaŋo: kundjuŋu njäŋga wuna geŋu.

33 Wonaiinja, njingulgunineri djedjerara njinganineri, laiburu njinganineri kaniñaienanaŋga, njençunal njimbäna imaññale ḥuru, darawa nidji kundjununäŋga.

34 Aua kundjununäŋga, Pämeranja, wa pänjanñudjaran ḥari, ḥumulugu ḥungandjuna; abi:la baiu, ḥumulugu bānu mareja ḥundjanäŋgaia.

35 Wäli kaluleri, kariŋgal maiaram i dägam inaiuri dadjurdkärim anäŋgam, kubädjiri, Nundju pämerinja gole njimäŋ; ḥñudja kunja iniŋgundeja njele kändjäŋaŋgeri?

36 O! Jesu ḥala-ḥala kaluiena ḥuru inäŋnina, inaiuri dadjurkärim kundjunäŋga, Puŋungulgunejiri, pänjanñudjareri.

37 I:dja kari wa panäŋu:nja pauerämalando: jiri aua nänja, Peter a James a John James iwomaleja argekama.

38 Maiaram inaiuri dadjurkärim anäŋgam maŋgadburkal; njänini kadjuŋiri mära kanbiri, wolawuri ḥñgäniñneri, kanbädemeri.

39 Wuno:murum dära inäŋŋä, kundjunangori, Anjudja kunja njänini kuriiri, wolawuri njidiŋiri? Wonjaläŋunja njimäŋ wa pinjinin, mi:a we njimbäneri.

40 Arka djerai kaueraŋjurula. Aua, ardarawaia dände wolämbära ḥñgo:na, kanmura woŋaläŋunja iranäŋga, karanäŋganja, arka aua nänja ḥñgäniñneri, dära keŋa njinganinum woŋaläŋunja.

41 Woŋaläŋunja njino:ri kumäŋ, kundjunäŋga, Talitha cumi; ge jaka wäli, Woralinja, kuŋenu, bari bānu.

42 Maiirgi:rkum woralinja bari njinina, wudawa njeŋa; tjaudba manjenŋal' kari njinina. Arka maiirgi:rkum ḥrangäri kariña djenbeŋuru.

43 Njadbama kundjunäŋgori, I:dja kari wuna wa laiburu padinja; kundjuŋu, Njirano: mindjäl geja.

6

1 Ma i däba keŋajuru; kälguwam anäŋgam mamurkal; inalalaia kauerämalando:

2 Wuno:murum Wunaiuruju känina, wun-man-bäli kaniŋgundaleri dadjurkärim maninja. Ardarawaia ḥuru inäŋkäŋjurula ḥrangäri kariña, kubädjuniři, I:dja indja ḥambula wa wuna kudai? Anjudja wuna wuni:ndjäru känauwi nanäŋga i:dja indja, wundjurulu dara ino:ri nänja kauwi:na?

3 Wawu indja tjumändjamändja, Mary ibanäŋga, ḥawaia James a Joses a Judas a Simon? Nawawanäŋganja ḥurama ḥari nänja wawu padin? Kauwai kariŋanäŋga.

4 Jesu kundjunäŋgori, Tjo:lbäda ioimalan ino:ra wa pängäniñ, ḥambä wa kälguwam anäŋgam maninja, aue madeja nänja, maiaram anäŋgam maninja.

5 Ma wundjurulu dara kädjinba pungenja, adbamarajamandj kaduguja ino:ri kanmändanala, kanmurduna.

6 ḥrangäri keŋa inäŋkudjarala. Maiarundjeruŋum wo:ri kanbuner, kaniŋgundaleri.

7 Anjenŋälja ai kanbuna aua nanja, wun-man-bäli kanjaŋawuneri iaruŋandu, iaruŋandu; wundjurulu ka:no:na agulaia arduria nänja.

8 Kundjunäŋgori, Kari puraŋjuriri wuda:wa ḥñgeŋaŋjuriri, tjanđur' ekama; wuro:dbori kari, widi kari, kaiug kari widi nänja;

9 Ardjerdu nänja ardjerdu ḥari; wobi iaruŋandu tai pinjidinjiri.

10 Kundjunäŋgori, Maiagekärim maiaram dära njirkunjaŋa, ma atja njidu ma i dägam njirkunjaŋjuru njini.

11 Tämbium maiagekärim njiri wa pitja pinjinmäŋ ḥari, wa pitja ḥuru pinjin-ganjurun ḥari, wuno:murum ma i dägam njirkunjaŋjuru, tjanđim njidjerdu waiuru djeradjera maro: wunuŋädjaie arka nänja.

¹² Arka karinanuru, ardi:um kubalula kulunjan kunja.

¹³ Agulaia ardarawaia wai kanbądjabuna, ardarawaia adbamareja oil njiniŋge kanbądja:mala, kanbądburduna.

¹⁴ Herod inaiuri ɳuru kañurula; inumba laiburu kañinaiena, aua kundjuṇu, John Baptist bari kañina imandj i daga, gewunja wundjurulu wuna aua nañja ɳu:na kunuṇ.

¹⁵ O! Atjakekaria kubądjuṇ, Elijah kañun, Atjakekaria kubądjuṇ, tjo:lbada kañun, iarun tjo:lbadaia kądjindja.

¹⁶ O! Herod ɳuru ingañurula kundjuṇu, John, imri: ɳaiu dur ɳanñumbuna, bari kañina.

¹⁷ Herod aue ɳundju-ɳundju kañajanawuna, John kąmąn, murd kąmąn bur kąrim maninja, Herodias wunja, Philip ɳawanąn̄ga mąnganąn̄ganja; njinge pilin njęngawonanąn̄ga.

¹⁸ John Herod gejunanąn̄ga, Wunia ɳuru-ɳuru ɳundju kudai ɳawalo:lidj. mąnganąn̄ganja.

¹⁹ Herodias njinge ɳanda njimaienanąn̄ga, Bąda ino:, kundjuṇu; kąjinba puñgenja;

²⁰ Gewunja Herod John ko:lgunala, laiburu ingañinanąn̄ga aua i:dja iąduṇuru, mąmaia ingañina, imuludja kañurula. Wuño:murum ɳuru ingañurula, darawa kundjuṇu, tjuduk ɳuru kañurula.

²¹ Wuniajau kañinaiena, Herod kuli:ndjiau, mąn̄ari ardaieri kangandjuna arde-naiuri anąn̄gaia wunja, mąn̄ale-ɳaria anąn̄gaia wunja, i:dja ardenaiuri Galilee ɳaria wunja.

²² Herodias ibąnąn̄ganja dąra njingengunal, djor geju, Herod tjuduk kandjuna, arka kuda: mąn̄ari nañja atja ąngauwoneri; inaiuri njimbąridja kundjuṇunąn̄ga, Tjaniau ąnjudja ɳama tjuṇundjiri, pitja ɳunjano:.

²³ Tjauaien kundjuṇunąn̄ga, ɳanąn̄ga tjanñuniau, pitja ɳunjano:, bąndaia ɳaianąn̄ga wulemi njini.

²⁴ Njęngä dąnde njeńajuru, karanąn̄ganja kundjuṇunąn̄ga, Ajudja inęnia? Njęngä kundjuṇu, John Baptist imri:.

²⁵ Maiirgi:r Kum dąra njeńgusal inaiuri nañja, kañiauwuna, kundjuṇiri, ɳama kuńe tjanñuno: weni ąngam maninja John Baptist imri:.

²⁶ Inaiuri pakul djenbeñuru kañina; mia tjauaien gejunanąn̄ga, arka wunja mąn̄ari nañja atja ąngauwoneri, kąjinba pinjingarıinjia.

²⁷ Maiirgi:r Kum inaiuri mąłaniñjara kañajanawuna mu:n-ɳaria nañja, kundjuṇu imri: tjuṇungaňural; aua keńajuru imri: dur kumbuna bur-kąrim maninja.

²⁸ Imri: anąn̄ga ąngam maninja kungajurulal, njimbąridja njino:na; njimbąridja karanąn̄ganja njino:na.

²⁹ Wuno:murum inalalaia ɳuru ąnganina, karięgusal, durgu tjarawąd kubądbąn̄, pąndjam maninja kubąrkandeju.

³⁰ Arkańawieja dżaruk kadińaiena Jesu nanja; darawa kubądjuṇunąn̄ga ge kadjuṇu, ge anęganbądiingundala.

³¹ Aua kundjuṇanąn̄gori, Njirge wurura njidjurlingal wugem ɳuru, wali ɳoiba njidu. Gewunja ardarawaia djo:lio:li kubądjuṇiri, ɳoiba wa puñganinjanąn̄gori mindjal kunja.

³² Karińajuru namąndi nañja wugem ɳuru paławade.

³³ Mara kanbąrwuna anęgajuriri, ardarawaia laiburu kadina, ma ɳuru pałja kubadjuṇ ardjerdu i dągu malaiindem mararawam i ąngam, wuk kanbąrwuna.

³⁴ Aua ba kengunal pelenğaraia djenbenjuru mara kanbuna, kandjeriwuna, ąŋgānineri kukundjeria kądjindjia kukundja-ɳära ardo:reja; wunman-bali kaniıngundaleri.

³⁵ Lewära wundur känina, inalalaia kauerämurkala, kubädjuŋ, Tämbium mäna wugem, lewära weni wundur kunina;

³⁶ Anjanawu, ąŋgeñuru wunja tämbiu' ɳuru maiarindjerunu' ɳuru wo:ri mängarwiri, ąŋgamura wunja mindjal kunja.

³⁷ O! Kandjo:lbala kundjunqanqgori, Njiri arano: mindjal kunja. Arka kubädjunqanqga, Arejuŋuru, ąnjerämura wuro:dbori kaiug darawa ɳäri, ąnjerano: mindjal kunja?

³⁸ Aua kundjunqanqgori, Wuro:dbori wodi ardaraia njiri kudai? Njiriu, aranindj. Wuno:murum laiburu ąŋgānina, kubädjiri, ąnqälja, djaia iärunandu kuda:..

³⁹ Kundjunqanqgori ardaraia atja wunja wiri-ɳäria nänja tjo:lilia nänja.

⁴⁰ Atja karwona tjudu karwiineri, hundred nänja, fifty nänja.

⁴¹ Wuro:dbori ąnqälja, djaia iäruŋandu känmäŋ, ąndjo:l' kuru kale kämurkala, wunia kulula, wuro:dbori kalemala; inalalaia ka:no:na adbäŋŋale ɳuru ąŋganbärkugule wunja; djaia iäruŋandu dalar kundjunqanqgandu arka nänja.

⁴² Ardaraia mindjal kubädjuŋ, barui kadawi:na.

⁴³ Ilelemi tjärawaq kubädbäŋ, tjungurlu wunnenŋälu, djaia ɳäri kuda:..

⁴⁴ Arka wuro:dbori mindjal kadjuŋ i:dja 5,000 kadina.

⁴⁵ Maiirgi:rkum inalalaia kundjunqanqgori namändi dära ąŋgeñuru wunja, arkurle ąŋgeñuru kanal' kuru Bethsaida ɳuru, wäli pelenğaraia ąnjanawu kundjiri.

⁴⁶ Pale ąŋgaiqandiwela, kejanuru tälämbän ɳuru dadjurd kunja.

⁴⁷ Kälekälem njinganina, namändi wo:ndum puläga nanja kunina, aua iäruŋama kabalba nänja känina.

⁴⁸ Mära ąŋgo:na idjäba kadjuŋ, kar kadjuŋeri, gewunja mändjum baruba ąŋgo:neri, wulo:lum pulägajau kanmurkal, wudawa iŋgeñeri wo:ndum maninja; tjänai ɳejunqanqgori kundjuŋ;

⁴⁹ O! Arka mära iŋgarwuna wudawa iŋgeñeri wo:ndum maninja, iŋandj ɳali kubädjuŋ, jero:I kubädjuŋ;

⁵⁰ Ardaraia mära iŋgarwuna iläla kadina. Aua maiirgi:rkum kululanqanqgori, kundjunqanqgori, Tjukul njidu; ɳaiqawäli, pinjirgulgunejiri.

⁵¹ Pai känina ɳuru arka nuru namändi ɳuru; mändjum wudun kundjuŋ; arge wurura djenbeñuru rängäri kariña;

⁵² Wa puŋgadenenja wuro:dbori wunja, arkulum burudum.

⁵³ Wuno:murum ɳuräk ąŋgauwona, bändaia madburkalal Gennesaret nänja, palul' däŋja murd kubädbäŋ.

⁵⁴ Namändi nänja ba ąŋgeñgunal, maiirgi:rkum laiburu kadinanqanq.

⁵⁵ Tjäri kubädbäŋ tämbium ma mararawam wo:ri mängarwuneri, wun-man-bäli adbamareja mano: kanbärkaŋjuruleri, ma ɳuru ąŋgānina aua iŋgānina.

⁵⁶ Ma dära iŋgeñgunal, maiarundjerunu, malaiindem, wugem, adbamareja we kanbäri:la tjau-ɳärim maninja, burkai kaueriąbuna iŋgadbandana wunja. iamiŋgum wobi anäŋga mandj; arka iŋgadbandana abbuludja karkandjuiena.

7

¹ Djäruk kadbienanqanq Pharisia, atjäkekäria wiri-wiri-ɳäria kuda:, Jerusalem i dagu ąŋgeñgunal,

² Mara ąŋganbärwuna atjäkekäria inalalaia maia arkanqanqga mindjal kadjuŋ ardo:ri muramäna bändaia, gejakawäli wa kulai puŋgarwi:nja.

³ Gewunja Pharisia, Jew ardaraawaia kuda:, ardo:ri ḥam̄ba wa njadbama ku-lai puñgarwun ḥari, wa mindjal puñgadjin, wunindi:ru mababaia arkanan̄ga karkaṇjuru;

⁴ Tjau-ḥarim idagu ḥengengal, ḥam̄ba wa kulai puñgarwun ḥari, wa mindjal puñgadjin; darawa tjäkekäri kuda: kunuŋ, kadbaŋ karka-ḥuru wunja, njaligān̄ja, karega, ḥengam̄ kulai ḥenganbärwu.

⁵ Pharisia, wiri-wiri-ḥaria kuda: burkai kaueriabant, Añudjakunja ḥunalalaia wa parenjan̄ wunindi:ru mababaia arkanan̄ga nān̄ja, maia arkanan̄ga mindjal kadju ardo:ri muramāna?

⁶ Aua kundjuŋan̄gori, Tjädam̄ Isaiah tjo:lba kundjuŋu njiri wunja, njidbiŋum njiljaljadbune, kädjinu wiri-wiri kauwi:ŋu, Worumba ḥandja ḥuru ḥanbärkaṇjuru ardjalim njiniŋgem, Arkaui bowora ḥai' i dägu kunuŋ.

⁷ Małjam̄ luŋgu-luŋgudja kubädbara, ḥenganiŋgunderi ḥala-ḥala i:dja arkanan̄ga.

⁸ ḥala-ḥala God anan̄ga kuramān̄gi, wunindi:ru i:dja arkanan̄ga kuraṇjuru.

⁹ Gejau kundjuŋan̄gori, Tjädam̄ ḥala-ḥala God anan̄ga wai kuriabant, wunindi:ru njirkanan̄ga wuran̄ungaṇjuru.

¹⁰ Gewunja Moses kundjuŋu, Nuru aŋurandu iro:lidj, nundju karanja; aua woru ge iran̄an̄ga wunja, karanaŋgan̄ja wunja, nidji debad kejenja;

¹¹ O! Njiri kuri:, I:dja ḥam̄ba genan̄ga iran̄an̄ga, karanan̄gan̄ja, Ge ḥam̄ba tjuŋunjäm naiu ḥari Corban kunuŋ, gejäkawäli God ḥari kunawi:ŋu;

¹² Njiri wa pinjinan̄nun aua genangandu iran̄an̄ga, karanan̄gan̄ja;

¹³ ḥala-ḥala God anan̄ga wunamiaru kurandju wunindi:ru njirkanan̄ga nān̄ja wuran̄juno:na; darawa tjäkekäri kädjinu kuri:.

¹⁴ Peleŋgaraia njele ai kanbuna aua nān̄ja, kundjuŋan̄gori, Nuru tjařan̄juru, njidarawa, wuranena;

¹⁵ Kari i:dja dände ḥari, dära keŋan̄ja kädjinba muramāna båda pąŋgandjun; ge keŋgal i:dja i dägu, ge muramāna båda kandju.

¹⁶ I:dja ḥam̄ba ini:um kudai ḥuru wunja, ḥuru kān̄inja.

¹⁷ Wuno:murum maiarum dära ingena pelengaraia i dägu, inalalaia burkai kaueriabant bare-bare wunja.

¹⁸ Aua kundjuŋan̄gori, Njiri kuda: wa puranen̄an wurunān̄gōwu kuda:? Wawu māra puro:n, ge dände ḥari i:dja dära keŋa, muramāna båda kädjinba pąŋgandjun;

¹⁹ Gewunja ini:um maninja wa dära puñgeŋan̄, inulum maninja dära kunjaṇja, dände kunjaṇjuru wai kunja? Mān̄aría ardaraawaia rar gäria kangandjuna.

²⁰ Kundjuŋu kuda:, Ge i:dja i dägu keŋgal, ge i:dja muramāna båda kandju.

²¹ Gewunja mamulbä i dägu, i:dja ini:um i dägu, kunjaŋgal ni: woru, wurni-wurni, maneba, wurkemān̄ma,

²² Wuri-wuri, albända, woru, wuŋgadjuie, worago:ra, ambula woru, jaum, iamuroi, woŋala;

²³ Wuna darawa woru mamulba i dägu kunjaŋgal, i:dja muramāna båda kandju.

²⁴ Ma i dägu bari kān̄ina, keŋaṇjuru maiamiŋgu' ḥuru Tyre a Sidon. Maiarum maninja dära keŋa, I:dja ḥari laiburu padara kundjuŋu; O! kädjinba pąŋgaielgaienja.

²⁵ Maiirgi:r Kum̄ woŋaiinja, iban̄an̄gan̄ja pidi:nja agula inuru kudai, ḥuru ingaṇjurula, njeŋgunal, ierdu nān̄ja njimbäna.

²⁶ Woŋaiin' njiŋge Greek njinina, Syrophenician njan̄ga madeja. Burkai kaiabant agula iban̄an̄gan̄ja wai inŋgaiabantan̄ga wunja.

²⁷ Aua kundjuŋan̄ga, Woŋalalalŋuja arkurle barui kadawi:nja; wunia ḥuru-ḥuru maia woŋalalalŋuja arkanan̄ga ḥenganbädo:ngu wunja, kān̄an̄guria ḥenganbädo:nan̄gori.

28 Njingga kaio:lbala, kundjununqaga, Jau, Inaiuri, mia kąnqguria pälalo:nma waiuru arkindjia woŋalalənja arkanqagaia mindjal kubadjunqangori.

29 Aua kundjununqaga, Nala-ŋala wuna tjuŋundjuŋu, ŋundjuweja baiŋuru, agula ibanja njanggaiqandiwela.

30 Njeŋajuru maiarum njangganqaga ŋuru, woŋalənja mära njimbuna we njangawoneri njinarugu nänja, agula njanggaiqandiwela.

31 Njele keŋajuru maiamiŋgum Tyre i dagu, Sidon bulumäŋ keŋa, wo:ndum Galilee ŋuru, pulaga ŋuru maiamiŋgum Decapolis.

32 Kauerajuraldaga iaruŋ wombaria, ŋala-ŋala iamidj; burkai kaueriab ino:ri aua nanja inqamändana wunja.

33 Kawai kämäŋ peleŋgaraia i dägu iaruŋ, ino:ri ini:um maninja kuŋgandeŋu, ttipa: kundjuŋu, ambula kämändanalanqaga;

34 Andjo:l' kuru kale kundjuŋu, noj kundjabuna, kundjunqaga, Ephphatha, gejakawali, Lei kuniŋaienqanu.

35 Ini:um lei maniŋaiena, tjlwanja ąnbula burąngai njimaiena, tjadŋajuru kulula.

36 Kundjunqanqgori i:dja kari piriinqgoriri; O! tjile geŋunqgori, tjlenda njele kubadjuŋ.

37 Djenbeŋjuru rąngarı kariŋa, kubadjuŋiri, Aua darawa wunia kundjuŋu; wombaria ŋuru wunja kandju, iamidj kalu wunja kandju.

8

1 Gejau peleŋgaraia djenbeŋjuru njele ąngqanina, ardo:reja mindjal kunja, inalalaia ai kanbuna aua nänja, kundjunqgori,

2 Peleŋgaraia ka:ŋaieriwu, ŋaiu nänja weni lewara tjaruŋuri ąngqanina, ardo:reja mindjal kunja;

3 Aŋgaiamindjanya ŋämba aŋqanqawu təmbium arkanaŋga' ŋuru, kalumba nänja jaŋgo: pitja pare, atjakekəria arka nänja pälawurde kariŋgunal.

4 Inalalaia kauerio:lbala, Nərunqanqgōwu i:dja ąndja barui kanbado: wuro:dbori ŋuru wugem maninja?

5 Aua burkai kandjabuna, Wuro:dbori wod' irarawaia njiri nänja? Kubadjuŋ, seven (ąnnjenŋajla).

6 Peleŋgaraia kundjunqgori, Atja njirwa kabalba nänja. Wuro:dbori ąnnjenŋajla kanmäŋ, wunia kulula, ko:lemala, inalalaia ka:no:nanqgori adbąnŋäle ŋuru ąnganbarkande wunja; arka peleŋgaraia adbąnŋäle ŋuru kanbarkandeŋu.

7 Djaja iaruŋuri pidi:ndjia kuda: arka nänja kadina; wunia ka:lulanqgori, kundjuŋu, Arka kuda: adbąnŋäle ŋuru a:rande.

8 Mindjal kubadjuŋ, barui kubadjuŋ; tjarawad kanbadbäŋ arki:ndjinjindjia arli:wa ąngeneri tjungurlu seven (wunnenŋajlu).

9 Arka kadina kądjinu four thousand, (djenbeŋjuru); gejau kanqanqawuna.

10 Maiirgi:rkum namändi dära keŋa inalalaia kuda:, təmbium Dalmanutha madburkalal.

11 Pharisia ba kariŋgunal, wunmanbäli burkeba kaueriabuna, kubarkanjiro:nanqaga umiimbaie ąndjo:l' di dägu, kauero:ndjuneri.

12 Noj kundjabuna wunaiuru inaui nänja, kundjiri, Ajudjakunja woi madberi ąndja umiimbaie kubarkanjiro:? Nidji kuŋenuriri, umiimbaie kari woi madberi ąndja wa puŋgano:wienqgori.

13 Kandjandiwela, njele namandi dära ingeŋa keŋajuru kanal' kuru.

14 Woŋala kadina wuro:dbori ąnganbädba wunja; namändi nänja arka nänja ardo:reja wuro:dbori iaruŋ ekamandja.

¹⁵ Kundjunqanqori, Maranindj, li:a maram leaven Pharisia arkanqanga, leaven Herod anqanga.

¹⁶ Arge wurura kubarwadeju kubadjunjiri, Gewunja wuro:dbori nado:ra.

¹⁷ Jesu mära ko:na kundjunqori, Añudjakunja njirwadejinjiri, wuro:dbori njido:ra? Wawu puranindjan, puranenän? Njirkau burudu?

¹⁸ Njirkumbula kudai, wawu puranindjan? Njidi:um kudai, wawu nju pinjidin? Wawu ni: puraqurun?

¹⁹ Wuro:dbori five, (qanqalja), qanqalelemala five thousand, (ardarawaia), nänja, tjunqurlu wodi darawa arkindjinindjia tjäraväd kurämäq? Kubadjunqanga, Twelve, (wunnenqalu).

²⁰ Seven, (qanqenqalja), four thousand, (ardarawaia) nänja, tjunqurlu wodi darawa arkindjinindjia tjäraväd kurämäq? Kubadjunqanga, Seven, (wunnenqalu).

²¹ Gejau kundjunqanqori, Wali wawu puranenan?

²² Bethsaida madburkalal. Ambulidj kauerajuraldaqa, burkai kaueriäb inqamändana wunja.

²³ Aua ambulidj ino:ri laburd kämäq, maiarindjeruñ' i dägäm kañurula; ambula ttipa: ingo:na, ino:ri inqamändanala, burkai kaiäbuna, Koru mandjanindj?

²⁴ Aua ale kundjuñu, kulula, I:dja mara ka:no;; mara qanqumbu njuwonu kädjindjia, wudawa qegeñeri.

²⁵ Gejau ambulkandu tjilenjile kämändanala; manindjäña njädbama, kämurduiena, darawa mära kumbuna tjädämanma.

²⁶ Maiarum anqanga' nju kajanjawuna, kundjuñiri, Maiarindjeruñ' nju dära puñunjeñuriri.

²⁷ Gejau Jesu keñajuru, inalalaia kuda; maiar indjeruñ' nju Caesarea Philippi nqirim. Kalumba nänja inalalaia burkai kandjäbuna, kundjunqanqori, Nai' qegeñja i:dja kubadjareri?

²⁸ Kubadjunqanqanga, John Baptist; atjäkekäria Elijah; atjäkekäria njele, iäruñ tjo:lbädaia nänja.

²⁹ Arka burkai kandjäbuna, Njiri nai' qegeñja kuriarer? Peter kaio:lbala kundjiri, Nundju Christ njuñu.

³⁰ Kundjunqanqori, I:dja kari aua wunja pir-iinqoriri.

³¹ Wunmanbalı kaniinqundaleri, I:dj'iniko:lu darawa madj kuni:njanqanga, inqaiäbienu mababaia nänja, ardenaiuri dadjurdkäria nanja, wiri-wiri-naria nänja, båda inqauwi:nu, pälé kulunu tjäruñandu njele bari inqaiändieñu.

³² Njala-njala wuna pänduräm kulula. Peter kamäq aua, wunmanbalı kamaïambuna.

³³ Aua worarkar kanina inalalaia mara qege:na, Peter aua kämaiämbuna, kundjiri, Nalerdu nju baiñjuru, Satan; nundju God kari wa ni: pundjañurun, i:kari ni: kundjañuru.

³⁴ Peleñgaraia ai kanbuna aua nänja inalalaia nanja, kundjunqanqori, I:dja nqamba inqamalando: gejara, aue nundju-nundju karii:nja, wongaia anqanga manuk kumenja, nqamalando:nja.

³⁵ Aua inaui nqamundulba ge, pitja njoim; aua inaui koiim naiu wunja, wälänu-wunja wunja, pitja nqamundulba.

³⁶ Bändaia daraiu añudjakunja i:dja käma, ge inaui koakaliba.

³⁷ Añudja i:dja käno: inaui känañu:nu?

³⁸ Aua djiän kämara njala-njala kuda: qajianqanga, qandja woi mängadberi wurni-wurnia, arworia nänja, I:dj'iniko:lu kuda. pitja djiän nqamanqanga, wuno:murum inqengal palembe nanja Iranqanga anqanga, wälännaria mämaia nänja.

9

¹ Kundjunqanqgori, Nidji kuñenuriri, Atjäkekäria ɳuruma kaduj arka nañja ɳngauwelgeñiri, debara kädjinba puñgavkagunäñ, mära karwu njini bändaia God anqanga keñgal wundjurul' dänya.

² Pale lewära six, (wunñälu), Jesu kanma aua nañja Peter a James a John, tälambän ɳuru karäñ ɳuru kangäñural adagäragenu; kaleñ kaiäbiena adbäñqale nañja;

³ Wobi anqanga palembla kadiñaiena, ardo:roi djenbeñuru, kulai-ɳära kari kabälba nañja arge kädjindjia ardo:roi kädjinba pañgändjun.

⁴ Mära karwi:nanqgori Elijah Moses kuda;; auandu kubäluleri Jesu nañja.

⁵ Peter kaio:lba, kundjunqaga Jesu, Rabbi, wunia arkunuñ ɳuruma; jändalpa maiaruñurim wondi mero;; maiaruñum ɳundju wunja, maiarunum Moses wunja, maiaruñum Elijah wunja.

⁶ Gewunja wa laiburu pañganinja ɳanqanga iñgaio:lba; gewunja karkulgundenja.

⁷ ɳngubän kunjäñgunal djer' njindjäbunanqgori; ɳngubän i dägu ɳäla-ɳäla kunjäñgunal, Indja iñqangula ɳedura ɳanñundjunqaga; ɳuru irañuru.

⁸ Maiirgi:rkum wunjili:wa mängarwuna, kari wa mara panbarwi:nja tjile, Jesu auekama arka nañja.

⁹ Wäli tälambän idägu jeriba kadjuñaliri, kundjunqanqgori, I:dja kari piri:iñqgoriri mära karwuna, I:dj' iñko.iu imändj i dägu bari iñqanuñ njini.

¹⁰ ɳäla-ɳäla wuna kubärkanjurula. arge wurura burkeba kadjabieneri añudja bari iñqanuñ imändj i dägu känuñ.

¹¹ Burkai kaueriabuna, kubadjuñiri, Wiri-wiri-ɳäria kubädjü Elij'urle keñgunjal.

¹² Aua kundjunqanqgori, Elij'urle nidji keñgal, darawa kangäñrum; ɳärunqgowu wiri-wiri kauwi:ñu I:dj'iñko:lu wunja, aua darawa madj kuni:njanqaga, kaui kandjui:nja?

¹³ O! Kuñenuriri, Elijah gole keñgunal, kubadjuñanqaga kuda: lai kauwonqanqgori, kädjinu wiri-wiri kauwi:nanañga.

¹⁴ Wuno:murum inalalaia ɳnganbädburkalal, pelengäraia djenbeñuru mära kanbärwuna wo:ri ɳnganbärwuneri, wiri-wiri-ɳäria kuda: burkeba kanbädjäbuneri.

¹⁵ Maiirgi:rkum pelengäraia ardarawaia, mära iñgarwunaia, djenbenuru rängari kariña, wäri-wäri iñgadburkäla, wulmai kubädjüñananga.

¹⁶ Aua burkai kandjäbuna, ɳanqanga burkeba kariabiri?

¹⁷ Iäruñ peleñgäraia nañja kaio:lbäla, Iniiñgundeja, käñajurulaldu iñqangula, agula iamidj kudai;

¹⁸ Nänäm ma iñgam wai kaiäb, tjanalar kari känuñ, iwiäk wuräñqan kumbu, ro:ngoi keñeri; nunalalaia kuñenqanqgori arka wai iñgadjäb wunja, kädjinba wai paueriäbi:nja.

¹⁹ Kandjo:lba kundjiri, Woi maraqunmandjeri njirkudjaria, ɳanqgiau njiri nañja nenu? ɳanqgiau njinjäma? Irañuralgära.

²⁰ Kauerajurulalda; mära iñgo:neri, maiirgi:rkum agula dalar kämäñ; kabälba nañja kauwona, bädawai kauwi:na tjanalar kari.

²¹ Aua iranqanga burkai kaiäbuna, ɳanqgiau wuna kunjäñgunaldäga? Aua. kundjuñu iäñd' a:ndjänu.

²² Tjilejile wai kariñiri wia' nañja, agu nañja, bäda iñgo: wunja; ɳundju ɳämba ɳäni tjuñundju wunja, ɳändjeriwandu, ɳjawodjandu.

²³ Jesu kundjunqanqgori, ɳundju ɳämba tjuñundju wunja, darawa gole puñge aua wa puñgäñudjaran ɳäri.

²⁴ Maiirgi:rkum worala iranqanga jero:l kundjuñu, kundjuniri, Naiu wa puñgäñudjaran; tjanawodju ɳanñuñudjara.

²⁵ Wuno:murum Jesu mära ängö:na pelenjaraia niiriñu tjari kadburäñaliri, agula inuru kämaiämbuna, kundjunäñäga, Nundju agula wombäru, nundjamugu, kuñenu, ba beñgal daga, tjile dära puñunjäñurunäñgeri.

²⁶ Jero:l geñu, djenbeñuru dalar inqamäñ, ba keñgunal; iñda imändja kädjindja kañinäaiena; gewunja ardarawaia kubäđjuñ, Imän kañun.

²⁷ O! Jesu ino:ri kämäñ, brai ki:la; gejau bari kañina.

²⁸ Wuno:murum maiarum maninja inqengunal, inalalaia a:dagaragenu burkai kaueriäbuna, Ari kädjinba pedjäbi:nja.

²⁹ Kundjunäñäñgori, Wuna kädjinu kädjinba puñgençunal ñämba wa dadjurdkäga ma.

³⁰ Ma i dägu kariñäñuru, Galilee bulumäñ karinñäñuru, i:dja kari wa laiburu aränu puñgenja.

³¹ Gewunja inalalaia kaniñgundala, kundjunäñäñgori, I:dj'inko:lu kanauwi:nu i:dja ardo:ri ñäñja, pitja båda ewuro:; båda inqauwi:ñu, pâle kulunu tjärñandu pitja bari njele enu.

³² Nâla-nâla wa puñgadenenja, karkulgunenja burkai inqadjañ wunja.

³³ Capernaum madburkalal; wuno:murum maiarum maninja ingäñina, burkai kandjabuna, Ñäñäñga kurawadeñu kalumba ñäñja?

³⁴ Kämuk kubärwuna, gewunja arge wurura kadi:neri änguja inaiuri inqänuñ.

³⁵ Atja kauwona, twelve, (ännjenjalja), ai kanbuna; kundjunäñäñgori, Iaruñ ñaiurle ñämba ge, pâle ardarawaia ñäñja pitja enu, inawodjieja ardarawaia ñäñja.

³⁶ Worala kämäñ, arka pulaga ñäñja kandeñu, ñuluruwa kañuriri, kundjunäñäñgori.

³⁷ Aua inqam iaruñ ändja woñälaläñuja ñäñja ñäñumba ñäñja, ñaiu ñäñma; aua ñäñjuma, ñaiu wa pâñäñmäñ, O! aua ñäñjunñäñawuna.

³⁸ John kundjunäñäñgori, Iniiñgundeja, iaruñ Mara kerwuna agulaia wai ängö:neri ñunñumba ñäñja, kedbaiämbuna, Ari wa penmalando:nja.

³⁹ O! Jesu kundjuñu, Päramaiämbiri, gewunja i:dja kari, wundjurulu ñäñumba ñäñja ge, kadjinba maiirgi:r Kum woru puñgengära.

⁴⁰ Aua wa ñända pâñädban ñäri, ñäri ñäñja kañun.

⁴¹ Aua agu njinñuno: djo: wunja, gewunja Christ anäñgaia njirkunuñ, nidji lañugu anäñga kädjinba puñgoimäñ.

⁴² Iaruñ ändja bi:rwidinqaria ñäñja arka wa pâñänbärkudjaran ñäri, aua ñäri inqam, wunianäñga ma no:gu daraiu ileñga ñäñja jarko:li kañun, wo:ndu' ñuru wai inqaiäbieñu.

⁴³ Nuno:ri ñämba ñäri ñunñuma, dur minjo:; wuniñu ma tjo:da wundjedjer' kuru ñunñunjäñä, nuno:ri tjärñandu kudai ñämba ñunñunjäñäñuru mamara' ñuru, wiñ' kuru kädjinba tjimi puñgauwi:n nari.

⁴⁴ Ma tjämuldjä arkäñäñganja kädjinba debädi puñgadjin, wiñu wa tjimi puñgauwi:n.

⁴⁵ Nundjerdu ñämba ñäri ñunñuma, dur minjo:; wuniñu ma wundjedjer' kuru ñunñunjäñäñuru ñunbäñadaj, nundjerdu tjärñandu kudai ñämba ñunñundjäbieñu mamara' ñuru.

⁴⁶ Ma tjämuldjä arkäñäñganja kädjinba debädi puñgadjin, wiñu wa tjimi puñgauwi:n.

⁴⁷ Nungubulu ñämba ñäri ñunñuma, wai minjäb; wunianu ma bändaia God anäñga ñuru ñunnunjäñäñuru nungubul' tjärñandu kudai, ñämba nungubul' tjärñandu kudai wai ñunñundjäbieñu mamara' ñuru;

⁴⁸ Ma tjämuldjä arkäñäñganja kädjinba debädi puñgadjin, wiñu wa tjimi puñgauwi:n.

49 Ardarawaia kārāmbal' kāri arandjui: wiān' njininge.

50 Kārāmbalja inia kānuñ; O! kārāmbalja wulapa nāmaba wa pāngēñan, ḥāndjaniñge wulapa nāra irewandju? Njirkaui nānja kārāmbalja kudai njidu, jāmulili nāri njidu.

10

1 Ma i dāgu bāri kānina, keñgal maiamīñgum Judaea Jordan kanal' gārim; pelengāraia djaruk kadbieñunāñga njele; gejau, kādjinu genirida, njele kāniñgundāla.

2 Pharisia kauerāmurkāla, burkai kaueriābuna' Wuniowu i:dja māngānāñgāñja nāñgaiāb? Kauero:ndjuneri.

3 Kandjo:lbāla kundjuñāñgori, Nānāñga Moses kundjuñunuri?

4 Arka kubādjuñ, Moses ɬāñju:la wiri-wiri njerkundju mili-mili njerkundjāba nāra, wai njerkundjāba.

5 O! Jesu kundjuñāñgori, Gewunja njirkulum burudum wunauiw wuna wiri-wiri kundjuñunuri.

6 O! Wunindidj-i-dāgu wondijau, Auñandja, nāñgāñja wondi kanbuna.

7 Wuna wunja i:dja irāñga a karāñgāñja pitja ejāndiwejāndu, māngānāñgāñjan' njininja pitja njewāndura;

8 Iarunandu iwiliri iaruñamandj pitja eniñiaejandu; gewunja iaruñandu wa njele pāngāñgāñdu, O! iaruñamandj.

9 Auandu God pidjin ingo:nandu, i:dja tjauala: paueriāñdandiri.

10 Maiarum maninja inalalaia njele wuna wunja burkai kaueriābuna.

11 Kundjuñāñgori, Aua māngānāñgāñja nāñgaiāb, ndjakārinja pilin inḡauwona, wurni-wurni njinaneri;

12 Nāñga kuda: kulanāñga nāmaba inḡaiāb, iakāra nāmaba inḡām, nāñga kuri njinuj.

13 Woñalalāñjuja bi:rwidinjaria kanbārkāñjurulaldaga, ḥāñgāñdāna wunja, in-alalaia kanbādbaiāñmbuna.

14 O! Jesu māra ko:na, māra-māra kānina, kundjuñāñgori, Woñalalāñjuja karingunjalgāra; kāre paro:jiri, gewunja arge kādjindjia bāndaia God anāñga.

15 Nidji kuñenuriri, Aua bāndaia God anāñga wa puñgāmāñ nāri woñalāñ pidi:ndja kādjindjia, kādjinba ma dāra pāngāñjan nāru.

16 Nuluruwa kañjurula, pāli kanbuna, ino:ri kanmāñdanaleri.

17 Wāli kalumba nāru inḡeñāñjuriri, iaruñ wāri-wāri kāmūrkālāl, imāñjale nāru luñgudja kānina, burkai kaiābuna, Iniñgundeja inia, nāni pitja nē wundjedjeru kādjinma nāri nāma wunja?

18 Jesu kundjuñunāñga, ḥāndjākunja inia kundjiara? Kari inia wa pāngāñin, God auekama.

19 Wununauie gole laiburu nānuñāñga, Bāda pāñdjo:jiri, Wurniurni puñuniri, Maneba pām-āñdjorjiri, Pare pandjāñuriri, Pielgielge puñuniri, Iro:lidj, karanja nāru anjrandu.

20 Aua kundjuñāñga, Iniñgundeja, wuna darawa kuñeniri, woñalāñ andjānu.

21 Jesu kāñindjāña, nēdura kundjuñāñga, kululanāñga, Tjāruñ nūno:ra, baiuñru, ko:l dju ḥāñdjanāñgāñuleria, ardjeja ɬāñ:, wulānbiri ḥāñdjo:l' dānja pitja kudai nāñjānu; gejau beñgal, tjanmalando:

22 Iminum nāndi-nāndi kundjuñu, pakul nāri keñajuru, wulānbiri ardaraia kudai inḡāñina.

23 Jesu wunjili:wa kanbuna, inalalaia kundjuñāñgori, Adbāññālim kunuñ arka wulānbiri tjinj:ria bāndaia God anāñga dāra ḥāñgeñuru wunja.

24 Inalalaia ḥāla-ḥāla anāŋga rāŋgāri kubādburawuna. Mia Jesu tjile kandjo:lba, kundjunāŋgori, Woŋālalāŋjuja, Adbānŋālim kunuŋ arka wulānbiri pārād ḥāŋganbādburawu bāndaia God anāŋga dāra ḥāŋgejuru wunja.

25 Camel abi:la mandāgu bulumān keŋanjuru needle ambul' dānja, i:dja tjinj:ra bāndaia God anāŋga dāra ingejuru wunja.

26 Rāŋgāri djenbejuru kariŋa, kubādjunāŋga, Aŋguja emundulbaie?

27 Jesu kanindjeri, kundjiri, I:dja nānja adbānŋālim kunuŋ, kari God nānja; darawa gole puŋqānū God nānja.

28 Wunmanbāli Peter kundjunāŋga, Wai, darawa kunjedjāndiwela, ḥunbādbalando:na.

29 Jesu kundjuŋu, Nidji kuŋenuriri, I:dja ḥām̄ba ḥāŋgaiqāndiwe maiarum, ḥawawaia, ḥawawanja, karānāŋgānja, irānāŋga, woŋālalāŋjuŋānja, kabālba, ḥaiu wunja, wālānu-wunja wunja,

30 Pitja ḥāŋjam ardārāwaia nānja ma, weni wendjiau, maiarum, ḥawawaia, ḥawawanja, kararaia, woŋālalāŋjuja, kabālba, wundjo:rie kuda:; bāndaia keŋgal djini wundjedjeru kādjinma ḥāri.

31 Mia ardārāwaia mānŋāle ḥāria pitja pāle arānu, pāle ḥāria pitja mānŋāle arānu.

32 Kalumba nānja kadineri, Jerusalem ḥāru pai kadineri; Jesu adbānŋāle ḥāru keŋanjuriri; rangāri kariŋa; arka inqadbalando:neri karkulgunenja. Twelve, (ānŋēnŋālja), njele kanmāŋ, wunmanbāli kundjunāŋgori wuna kaniŋaieŋunāŋga.

33 Wai, Jerusalem ḥāru pai ḥāduŋiri; I:dj' īŋko:lu pitja eno:wi:nāŋgori arde-naiuri dadjurdkāria a wiri-wirināŋria; pitja wure pāro:nāŋga imān kunja, pitja ḥānbarano:nāŋga edbulia,

34 Arka berka pitja ewurana:na, pitja ttipa: ewuro:, pitja ḥoiilwa ewuraŋuru, pitja bāda ewuro:; pāle kulunu tjaruŋandu pitja bāri enu.

35 Wodjulu kāmurkalgandu James a John, Zebedee īŋko:landu, kundjunāŋgandu, Iniiŋgundeja, njārenandu tjuŋundjunāŋrendu burkai ḥuŋnunbādjpābandu.

36 Aua kundjunāŋgandu, ḥānāŋga kuriandareri ḥānŋundjunurendu?

37 Kundjunāŋgandu, Año:wandu atjā arkuunuŋandu, iakāra ḥundju worawer-dum maninja, iakāra tjamauim maninja, pālemba ḥundjanāŋga nānja.

38 O! Jesu kundjunāŋgandu, Wa laiburu pinjidingandu ḥānāŋga ḥā:d njirkunuŋandu. Koru djo: pinjiriandu cup ḥaiu djo: ḥānŋunjāŋa, koru baptize pinjidandu baptism njiniŋge ḥaiu baptize ḥānŋunuŋ?

39 Auandu kundjunāŋgandu, Gole pedandu. Jesu kundjunāŋgandu, Cup ḥaiu djo: ḥānŋunjāŋa njirendu pitja djo; njiriandu; baptism ḥaiu baptize ḥānŋunuŋ njirendu pitja baptize njirenandu;

40 Mia atja njirkunuŋandu ḥaiu worawer-dum, tjamauim maninja, ḥāianāŋga kunina miri njinŋuno:wandu, arkanāŋga arka wunamanja kanina.

41 Wuno:murum ten, (ānŋēnŋālja), ḥāru ḥāŋgānina, wun man bāli adj:la kauer-amāŋnāŋgandu James a John.

42 Gejau Jesu ai kanbuna aua nānja, kundjunāŋgōri, Laiburu njiduŋ arka ḥāŋgandiena ardaιur' kunja edbulia nānja ardaιur' kadunāŋgōri; ardenaiuri arkanāŋga i:a karwi:ŋunāŋgori.

43 Njiri nānja wurunāŋgowu wa puŋganin; O! aua njiri nānja ḥānaiuru ḥenu gejiri, inawodjieja njirkanāŋga pitja enu;

44 Aua njiri nānja ḥaiurle ḥenu gejiri, inawodjieja ardārāwaia nānja pitja enu.

45 Gewunja nidji I:dj' īŋko:lu keŋgūnal kari inqānawodjieju wunja, O! ḥāŋgānawodju wunja, iŋaui ḥāŋgāno: lāŋugu ardārāwaia wunja.

46 Jericho madburkal; wali Jericho i dägu ingejanjuriri, inalalaia nänja, peleñgaraia djenbeñjuru kuda; Timaeus iñko:lu, Bartimaeus, ña:d båda ambulidj, atjä kañineri kalumba mawondäram maninja.

47 Wuno.murum ñuru inqanina Jesu Nazareth ñara inqanina, wunmanbalı jero:l kundjuñiri, kululeri, Jesu, ñundju David ñunnungula, tjandjeriwu.

48 Ardaraia kaueramaiambuna, kämuk inqauwi:nu wunja; O! jero:l kundjuñu djenbeñjuru ma, Nundju David ñunnungula, tjandjeriwu.

49 Jesu ba:d kundjuñu, kundjuñu, Ai iro:. Ai kauero: ambulidj, kubädjunängä, Tjukul bånu, bari bånu, ai ñunbiri.

50 Aua, wobi anängä wai inqaiabuna, kurad kañina, Jesu kämurkalal.

51 Jesu kaio:lbala, kundjunu, Nani njejara kundjiareri? Ambulidj kundjuñanängä, Rabboni, mäñanñunindj wunja.

52 Jesu kundjuñanängä, Nundjunuru baiuñuru; ñundju wa pindjäjudjarenja ñunmurduwi:nu. Maiirgi:rkum manindjäña, kalumba nänja kämalando:na.

11

1 Jerusalem djali mäñgadba, Bethphage a Bethany nänja, inalandu kañajawandu, kundjuñangandu,

2 Njiriñurandu maiarindjerunu' ñuru mändjo:ri mäñgänuñ; maiirgi:rkum wali ma dära njirkumbänañurandu, pitja mära irewandu donkey kauila murd inqämienä, i:dja kari wen' njini kädjinba atjä parwi:njanängä; burängai irämandu, iräjuralgandu.

3 I:dja ñämba kadjunurendu, Äñudjakunja wuna kuriandiri, wuriandu, Inaiuri inäma kundju, maiirgi:rkum pitja paledjuru enäjawal.

4 Keñajurandu, donkey kauila mära ko:nandu murd inqabiena maiamundu' nänja dände kalumba

5 Atjäkekäria ma ängawelgenjiri kubädjunängandu, Nani kuriandiri donkey burängai iräjunmängandiri?

6 Kundjuñanängoriandu ge i dägu Jesu gejunängandu, arka kaueranañu:landu.

7 Donkey kauila Jesu kauerajuraldaga, wobi arkanängä kauero:gulenängä; aua atjä kauwonanängori.

8 Ardaraia wobi arkanängä kalumba nänja pälöa karinjanängeri; atjäkekäria jedmäñgänu wüngalalidjerugu dur kadjuñaliri paddock nänja.

9 Arka mäñnäle ängeneñjuriri, arka kuda: pälé inqadbalando:neri, jero:l kubädjun, Hosanna; Tjukul ñara aua inqengaliri Inaiuri inumba nänja.

10 Tjukul ñari bändaia keñgaliri, David irai ñarkanängä ñari, Hosanna karäñ ñari ma.

11 Jerusalem dära keja; wuno:murum wunjili:wa ko:na darawa nänja, kalekalem njinganina, dände keñajuru Bethany ñuru, twelve, (äñjenenñäjlja), nänja.

12 Mäñgunu, Bethany i dägu ängengunal, baia: ko:na.

13 Tjilium bòwora mära mäñgo:na jedmäñgänu kudai, keñgunal, ñämba maia ma nänja mara ängö: minja; mäñgämurkalal, kari wa mära panbi:nja, jedmäñgäñ' däka ma; gewunja tjilium kurabjau wa puñgäniña.

14 Maio:lbala, kundjuñanängä, I:dja kari mindjal puñgadjiri ñundju nänja wendji dägu kädjinma njini. Inalalaia ñuru kauerajurula.

15 Jerusalem madburkalal; dadjurdkärim manaiudba dara kena, wunmanbalı wai kanbuna arka ko:l kadjuñeri, änganbädbäñeri dadjurdkärim manaiudba maninja, pälalo:nma kaiug kaleñ-ñäria arkanängä tjaueri maiabuna, adbałäkärim kuda: arka kuluko:ka ko:l kadjuñiri;

¹⁶ I:dja kari pa:nąju:nja tjalumba mano: ińgańuru wunja dadjurdkarim manaiudba pulągori.

¹⁷ Kanięgundąla, kundjunęnęgori, Wawu wiri-wiri puńgauwi:nja, Maiarum njaianęngam pitja merimie maiarum dadjurdkarim, worumbaia ardarawaia wunja? O! njiri marandjuna kąnmenma lulunęgria arkanęngam.

¹⁸ Ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-naria kuda: ńjuru kadina, buluk kubärkäñjiro:na ńjarunęngowu bąda ińgarwu; gewunja kauero:lgunąla, peleńgaraia ardarawaia ręngarı ąńgeńaia ąńganiięgundaleri.

¹⁹ Kalekalem kądjinma keńańuru manaiudba i dągu.

²⁰ Mämęngunu tjänai ąńgeńeri, tjilium mąra marwuna maralgam wondudba i dągu.

²¹ Peter ni: kańurula, kundjunęngga, Rabbi, wai, tjilium ńjundju wure mąndjajunbuna maralga' njinim mąnina.

²² Jesu kandjo:lbą kundjunęngori, God pąrąńjudjareri.

²³ Nidji kunjenuriri, Aua genęngta tałamban wuna, Tjärawąd pąmie, wo:ndu' ńjuru pąiabie; ińaui nąńja ńjamba wa puńgąńjudjaran ńarı, kądjinba puńgąńjudjaran ge ka:lu kąnińaień; pitja njanunęngga.

²⁴ Gewunja kuńenuriri, Darawa dadjurd wurąńjundju, wurąńjuniau, purąńjudjareri gole kudai njirkunina, pitja kudai njirąnu.

²⁵ Wuno:murum njirkumbälgenjiri dadjurd wurąńjundjiri, wai wuriab, ńjamba ńjanda arąńunma; gewunja Iranura kuda: aua ąndjo:l' dąńja ińgąnuń, umąra njirkanańga wai kąna puńgaiabunuri.

²⁶ Njiri ńjamba wa wai puriabun, Iranura aua ąndjo:l' dąńja ińgąnuń umąra njirkanańga wa wai puńgaiabun-nuri.

²⁷ Jerusalem njele madburkal; wudawa ińgeńeri dadjurdkarim manaiudba nąńja, kauerąmurkal ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-naria, mababaia.

²⁸ Kubadjuńańga, Ńanęngwa wundjurul' njinińge wuna kundjiiri? Ąńguja wuna wundjurulu ńjuno:na wuna tjuńjundjindjiri?

²⁹ Jesu kundjunęnęgori, Tjärunj burkai njinjiab, tjario:lba, pitja ńenuri ńanęngwa wundjurul' njinińge wuna ńanęńjundjiri.

³⁰ Baptism John anęngga, ąndjo:l' ńarı, i:dja ńarı kunina? Tjario:lba.

³¹ Arge wurura kubärwadenu, kubädjunjiri, Ńambla workundju, Ąndjo:l' kari, pitja nje, Ąńjudjakunja kurąńjudjarala?

³² Ńambla workundju, I:dja ńarı, peleńgaraia kanbärkulgunąla; gewunja ardarawaia nidji John tjo:lbąda ńali kubädjunęnęngga.

³³ Jesu kauerio:lba, kubädju, Wa laiburu pedin. Jesu kundjunęnęgori, Naiu wa puńenuri ńanęngwa wundjurul' njinińge wuna ńanęńjundjiri.

12

¹ Wunmanbali kululanęngori bäre-bäre nąńja. l:dja tjarinęjrm ro:pa keńa, ńuwonu ńąli-ńąli kundjunęndąla, balaium tjarı mo:na wine kunja, maiarum karęń ńarim wondi mo:na, tjarinęgria kanino:la, tąmbium maiakarı' ńjuru keńańuru.

² Kurabjau kąńańawuna tjarinęgria ńjuru inawodjieja, kurab tjarinęgřim maninja ąńgamura wunja tjarinęgria nąńja.

³ Arka laburd kauerąmęń, ńjoiilwa kaueranjerula, ino:ra kaueranęńawuna.

⁴ Njeli inawodjieja iakąra arka nąńja kąńańawuna; aua imri: dai kubärwuna, wodbandągu kubädjunęnęngga.

⁵ Iakąra kąńańawuna; aua bąda kauero:na; atjäkekęria ardarawaia; atjäkekęria ńjoiilwa kanbärkańuruleri, atjäkekęria bądawerdi kanbärkanaleri.

6 Wali iaruŋ kudai inko:lu, nedura gejunan̄ga; pāle nānja kānjanawuna arka nānja, kundjunjiri, Nuru ewurajuru iñaqngula.

7 O! Arge tjariñäria arge wurura kadi:na, Indja iwulgu; nariu, bāda Ɂro:, tjariñärim ñarkanqngam pitja menu.

8 Laburd kauerämäŋ, bāda kauero:na, tjariñärim i dāgam wai kaueriabantu.

9 Gewunja nāni pitja nje inaiuri tjariñärim nara? Pitja ejen gal, tjariñäria bādawerdi njenqngori, tjariñärim atjäkekaria anjanino:.

10 Wiri-wiri wuna wuna wawu māra puro:njiri; Kaiug ge wondinäria wai kadjabuna, Ge i di dāgu kuniñaiena umri: ruko:wa;

11 Wuna Inaiuri i dāgu, Rängäri ñarkumbul' dānja kunuŋ?

12 Kubärkäñjiro:na lāburd iñgadba wunja; pelengaraia kanbärkulgunala; gewunja kubädidjäna bare-bare genü arka wunja; kaueriñandiwela, kariñajuru.

13 Kanbärkañawu aua nānja atjäkekaria Pharisia a Herod nāria, iñgadba wunja ñala-ñala nānja.

14 Wuno:murum aŋgençunal, kubädjunan̄ga, Iniiñgundeja, laiburu ḥduñanu nidji nūnñunuŋ, kari wa pandjo:lgunan̄; gewunja nūndju i:dja wa pandjanindjan̄, O! nidji God nāri kandjaniñgunderi; Wuniowu kaiug Caesar erkuno?: Worwu ge?

15 Ko:ru keto?: Wawu pedo:n? Aua laiburu kāninanqngori adbiñum māljaljadbuneja, kundjunanqngori, Añudjakunja tjāro:ndjuiri? Kaiug wu-rajuralgara, nānñunindj wunja. Kubärkañurulaldaga.

16 Gejau kundjunanqngori, Añguja anqngam imiñum māna, wiri-wiri wuna? Kubädjunanqngaga, Caesar anqngaga.

17 Jesu kundjunanqngori, Caesar irano: Caesar anqngaiia, God irano: God anqngaiia. Djenbeñuru rängäri kauerämurawuna.

18 Kauerämurkal kuda: Sadducia, arka kadju adbāndj i dāgu wa bari padjāndien, burkai kaueria-buna, kubadjunjiri,

19 Iniiñgundeja, Moses wiri-wiri kundjununjari, I:dja nawanan̄ga ñamba debära iñgeña, mānganqngan̄ja pāle nñangaiñdiwe, woñalān kari wa pañgaiñdiwen, nawanan̄ga mānganqngan̄ja njimenja, woñalānuja aŋgaiñanda nawanan̄ga wunja.

20 Nawawaia qññennäjlja kadina; iwulgu mānganqngan̄ja njimān, debära keña, woñalānuja kari wa pandjanidiwenja;

21 Pulai njimān, debära keña, woñalānuja kari wa pandjanidiwenja;

22 Ge pula: nāra, qññennäjlja woñalānuja kari wa panbādjandiwenja. Pāle nānja woñaiinja kuda: debära njeña.

23 Adbāndj' i dāgu bāri aŋgānuŋ mānganqngan̄ja nāni anqngan̄ja pitja njenu? Gewunja anqñennäjlja njingarkañuruleri mānganqngorinja.

24 Jesu kundjunanqngori, Wawu wuna wunja kurāmiädma, mili-mili a wundjurulu God anqngaga wa laiburu pinjidin nāri?

25 Wuno:murum adbāndj i dāgu bāri aŋgānuŋ, kari wa pānān parwān, kari wa pānān padawi:n; O! wälānnäria Ɂandjo:l' dānja kādjindjia kaduŋ.

26 Mia adbāndja wunja bāri aŋgaiñdieňu; wawu māra puro:njiri mili-mili nānja Moses anqngaga, Irululu wunja, God kalulunan̄ga, gejunan̄geri, Naiu God Abraham anqngaga, God Isaac anqngaga, God Jacob anqngaga?

27 Aua God adbān nāra nūru-nūru, ardqedjerkära; djenbeñuru kurāmiädma.

28 Iaruŋ wiri-wiri nāra keñgunal, nūru kangañurula burkeba aŋgaiñbieneri, laiburu iñgānina tjadjanjuru aŋgaio:lbāla, burkai kaiqbuna, Nānān̄ga wununaie kauurle darawa nānja?

29 Jesu kaio:lbāla, Kauurle kunuŋ, Nūru njidu, Israel; Inaiuri God ñarkanqngaga, Inaiuri iaruñamandj kānun̄;

³⁰ Nedura djunəŋga Inaiuri God ɳundjanəŋga ɳunŋauı dara nənja, ɳunŋandj irara nənja, ɳuni:um mararawam maninja, ɳundjurulba mararawam maninja.

³¹ Tjäkäri wuna, Nedura djunəŋga mämäŋgälja ɳundjanəŋga ɳunge ɳundju-ɳundju kädjinu. Wununauie tjäkäri wunaiuru wa puŋqanin wuna nənja.

³² Wiri-wiri ɳära kundjuŋanəŋga, Nidji, Iniŋgundeja, tjädəŋuru kundji:ɳu. Aua iaruŋ inqanuŋ; iakära kari auekama;

³³ Aua ɳedura wunja inaui dara nənja, ini:um mararawam maninja, iurulba mararawam maninja, mämäŋgalja ɳedura wunja aue ɳundju-ɳundju kädjinu, wunaiud' ban dägu ma irarai wori tjämi wunja, ləŋugu nənja.

³⁴ Jesu mära inego:na ini:u' ɳära ingaio:lbäla, kundjuŋanəŋga, Nundju bändaia God anəŋga bōwora wa puŋqanin. Pälejau i:dja kari däraqnu wa padinja burkai inqadjab wunja.

³⁵ Jesu kandjo:lbäla, kundjuŋu, ɳäqaniiŋgundaleri dadjurdkärim manaiudba nənja, Nərunəŋgowu wiri-wiri ɳäria kubädjü Christ David inko:lu?

³⁶ David aua ɳundju-ɳundju kundjuŋu İñandj Mämaia nənja, Inaiuri kundjuŋanəŋga Inaiuri ɳaianəŋga, Atja bōwa ɳaiu worawerdum maninja, Ardaurgundjia ɳundjanəŋgaia ɳəŋandju njini ɳundjerduŋarı ɳundjerdu waiuru.

³⁷ David aua ɳundju-ɳundju Inaiuru kundjuŋanəŋga; ɳämbula wa inko:lu? Peleŋgäraia tjukul ɳäri ɳuru kaueranjurula.

³⁸ ɳəŋganiŋgundaleri kundjuŋu, Maranindjəŋanəŋgori wiri-wiri ɳäria, wobi kärəŋgen' nənja wudawa ɳeju kadju' wulmai tjaŋqarim maninja lai kauwonanəŋgori,

³⁹ Adbäläkärim karəŋ ɳärim dadjurdkärim maninja, ardarub karəŋ ɳärim maia kuri ɳäganunjau;

⁴⁰ Arka maiarum ardjo:jo:ria arkanəŋgam mindjäl kadju, adja:djin bändaia dadjurd kärəŋgen kadju; ɳandja wure wundjuŋgundia pitja pāräm.

⁴¹ Atja kauwona kaiugkärim mändjo:ri, mära kanbuna peleŋgäraia kaiug karkandeuŋ kaiugkärim maninja.

⁴² Njengunal ndjəruŋunja ndjenja ndjo:rinja, njəŋga kuŋgandeuŋ kaiug pidi:n tjəruŋandu.

⁴³ Inalalaia ai kanbuna aua nənja, kundjuŋanəŋgori, Nidji kuŋenuriri, Njina ndjenja ndjo:rinja kuŋgandeuŋ dara man dägu ardarawaia nənja karkandejiri kaiugkärim maninja; gewunja arka ardarawaia kubärkandeuŋ darawa arkanəŋga nənja; njəŋga pidi:n njəŋga-nəŋga nənja kuŋgandeuŋ darawa kanawunguleri, darawa njiniŋge njingəniŋiri.

13

¹ Wäli dadjurdkärim manaiudba i dägam ingeŋanjuriri iaruŋ inalala kundjuŋanəŋga, Iniŋgundeja, manindj ɳəjudja kädjinu kaiug, ɳəjudja kädjinu maiarum!

² Jesus kundjuŋanəŋga, Ko:ru mandjanindj maiarum mäna manaiudba? Nuruma kädjinba puŋqämäŋgien kaiug tjəruŋ tjäkäri nənja, ɳämba pitja wa puŋgaiqbien.

³ Wäli atja inqauwona kurandu Oliva ɳäri nənja, dadjurdkärim manaiudba mändjo:ri, Peter a James a John a Andrew mululu burkai kaueriabuna.

⁴ Minjenjäri, wuna ɳanəŋgiau pitja njənu? ɳəjudja umiimbaie wuna darawa ko:rug kəni:ŋu?

⁵ Wunmanbäli Jesu kundjuŋanəŋgori, Maranindj i:dja kari pinjirbärkadjiri.

⁶ Ardarawaia pitja areŋgal ɳəŋumba nənja, pitja bare Naiu njənuŋ, ardarawaia pitja ɳəŋbaradju.

⁷ Wuno:murum ɳuru njirkunuŋ mälanim, wälənu mälanı 'ɳäri, djerara pämäraŋmeri, wuna madj kunjəŋgunjal; umindjuŋuru wäli kui.

8 Gewunja worumba pitja bəri arāmurkie worumba nənja, bəndaia bəndaia nənja; kabəlba ɳulin-ɳulin pitja mewi: maiagekərim maninja; wurkalba pitja menu; wuna wundjaŋuru wurgunu ɳarı.

9 Mia maranindj njiri wunja, pitja ɳbəqaranino: nuri karwədeja nənja; dadjur-dkərim maninja pitja ɳoiilwa njiraŋurie, adbənŋəle ɳuru ɳarai a arderaiuri pitja njirawelge ɳaiu wunja wunəŋədjaie arka nənja.

10 Wələnu-wunia kauurle madj ardi:um kuluienja worumbaia ardaraŋwaia nənja.

11 Wuno:murum njinŋumbərkəŋuru ɳəŋganbədino:nuri, gewurle djerara pəmərəmeri ɳənəŋga pitja wurəŋulu; ge pitja kənino:wi:ɳunuri gejau, ge wuralu; gewunja njiri ɳuru-ɳuru wurəŋulu, mia Injandj Məmaia.

12 Nawaia pitja iŋgənino: ɳawənəŋga imən kunja, iranəŋga iŋko:lu; woŋalaləŋuju pitja bəri arāmurkie ardenaiuri nənja, pitja ɳbəqarandju adbən kunja.

13 Pitja njiro:ndjurie i:dja ardaraŋwaia nənja ɳəŋumbə wunja; mia aua birem bire geja umindjuŋuru njini, aia pitja emundulbaie.

14 Wuno:murum məra wurəŋjunbu wemunbu mawodbaŋəri kauwelgeñiri ma wunianəŋga ɳuru-ɳuru, (aua məra iŋgo: kunenenja), gejau Judea nanja ɳəŋənun tələmbən ɳuru kubədii:nja;

15 Aua maiarum karəŋ nənja iŋgənun, jeri pəŋgawenja, dəra pəŋgejiri ɳəŋəmura wunja maiarum anəŋgam maninja.

16 Aua paddock nənja iŋgənun djo:li pəŋgəniri wobi iŋgəmura wunja.

17 Wurgunu arka nənja mənduwaia ɳəŋənun, arka nanja ɳumugu ɳəŋganbədo: jiri lewəra ge.

18 Wurəŋiau imaiajau puŋgəniri.

19 Gewunja lewəra ge pitja ɳəŋnu wurgunu wuna kədjinu wa puŋgəninja wundjaŋuru i dəgu wondijau ge God wondi ɳəŋgo:na wen' njini, kədjinba puŋgənin.

20 ɳəməba wa Inaiuri gejau tjau puŋgəndjuna, iwiliri kari wa panmundulbenja; O! adburieja wunja, arka ɳəŋəmuraŋ, lewəra ge tjau kuŋgandjuna.

21 Gejau i:dja ɳəməba kadjunuri, Wai, Christ ɳuru kənun wai, ma! arəŋudjara;

22 Gewunja pitja bəri araiəndie Christ tjibareja, tjo:lbədaia tjibareja, umiimbaie, rəŋqəri pitja pərəməimbu, ɳəŋganbərkədju wunja, ɳəməba kadju, adburieja.

23 O! Maranindj; wai, darawa kauurle kuŋeŋuniri.

24 Lewəra gejau, wurgunu ge pəle ɳənja, marənunja wundugum pitja njeniŋiae, kunjila raləli pitja wa puŋgəndjuna,

25 Jəlŋəndam andjo:l' di dagu pitja mewari:, wundjurulu ɳəndjo:l' kəri pitja ɳulin-ɳulin njawi:.

26 Gejau pitja məra irewu I:dj' iŋko:lu iŋgeŋgaliri ɳəŋguban nənja wundjurulu dara, pəlemba nənja.

27 Gejau pitja ɳəŋjaŋawu wələnnəria, adburieja anəŋgaia pitja djaruk ɳbəqarəmeri məndjum maiarunjurim i dəgam, kabəlba mamindjuŋuru i dəgam, ɳəndjo:lu umindjuŋuru njini.

28 Weni tjiliim maninja laiburu njidu bəre-bəre manəŋgam; wuno:murum malalindjeruba marəmbul' məŋgənun, jedməŋgənu ko:gulejiri, laiburu njiduŋ miriŋunu lo:jenda.

29 Wuna kədjinu njiri kuda:, wuno:murum məra wurəŋjunbu wuna kəniŋiaeñiri, laiburu njidu wodjulu kənun, maiamunu' nənja.

30 Nidji kuŋenuriri, Woi məŋgadberi ɳəndja kədjinba kəmburuk padin, wuna darawa ko:rug kamieŋu njini.

31 ɳəndjo:lu a kabəlba pitja kəmburuk arənu, ɳəla-ɳəla ɳaianəŋga kədjinba kəmburuk puŋgənin.

³² Lewära gejau i:idja kari wa laiburu padin, kari wälannjaria ąndjo:l' danja, kari Inko:lu, Iraia ekamandj.

³³ Maranindj, mu:n maro:, dadjurd wuri:; gewunja wa laiburu pinjidin ąjudjau kantuŋ.

³⁴ I:dja kądjindja, naua-naua atja īnganuŋ tąmbium maiakarı' nänja, maiarum anangam maŋgaiąndiwela, ardawodjieja ńała-ńała ąnganino:la, ardjeruŋadjeruŋ nu:na wunja, gejunaŋga maiamunduŋara mu:n kunja.

³⁵ Mu:n maro: gewunja, wa laiburu pinjidin ąjudjau īngeŋgal inaiuri maiaranjara, ńamba kąlekälem, ńamba karo:ŋgum, ńamba mi:puradba, ńamba mämäŋgunu;

³⁶ Namba mälja-mälja īngeŋgal mära njinjumbu kulunu njirkunuŋ.

³⁷ Ge ńanŋundjunuri ardarawaia kuŋenŋgori, Mu:n maro:.

14

¹ Pale lewära tjaruŋandu Wukiau, maia iroroi; ardenaiuri dadjurdkaria, wiri-wiri-njaria kuda: kub-arkanjiro:na mululu īngadba wunja, bąda īngarwu wunja.

² Gewunja kubądjuŋ, Kari manjarijau, madji jauum pamänu peleŋgaraia nanja.

³ Bethany nänja īnganineri, maiarum maninja Simon leper anangam. atja ingau-woneri mänari nänja, woŋaiinja njeŋgunal alabaster mulugu kudai ąngaiameri ńara nard inia ńara-ńara, mulugu kule-mala, pälulu kundjuŋu imri: nänja.

⁴ Mia atjäkekäria arge wurura ardji:la kauer-ąmäŋ, Anjudjakunja ąngaiameri ńara indja wundur kauwi:ŋu?

⁵ Gewunja ąngaiameri ńara indja ko:l pąŋgani:nja kaiug dara wunja, ardjeja nänja paŋgano:wi:nja. Jau njimbärkaŋurula.

⁶ O! Jesu kundjuŋu, Njininja; ąjudjakunja njiranaliŋgeri? Wunia kundjuŋara.

⁷ Ardjeja kudai njiri kądjinma njiduŋ, ńamba ḡe wurąŋundju wunia wuriŋnäŋgori, naiu kądjinma wa panjiraŋurun.

⁸ Njäŋga kundjuŋu ge wunja. Njäŋanäba kauurlejau maiamala ro:k kunja.

⁹ Nidji kuŋenuriri, Ma maiągekärim maninja wälänu-wunia ardi:um kaluieju bąndaia daraiu nänja, ge woŋaiin' njina geju pitja njaluie ni: njingaŋurieju wunja.

¹⁰ Judas Iscariot, iärun twelve, (ąnnenŋälja), nänja, ardenaiuri dadjurdkäria kanmurkalaŋuru, ąnganino:näŋga wunja.

¹¹ Arka, wuno:murum ńuru ąnganina, tjukul kadineri, tjauaien kubądjuŋanäŋga kaiug īngado: wunja. Aua kuŋanjo:na ńarunäŋgowu wuniama ąnganino:näŋga.

¹² Lewära kauurle maia iroroi ńari, Wukiau īngarwunedu, inalalaia kubądjunäŋga, Njäŋam njiriuri kundji:ńari ardamanja anjerkungändju, Wukiau mindjäl tjuŋundju wunja?

¹³ Inalalandu kaŋaŋawandu, kundjunäŋgandu, Manaiudba ńuru njirinjurandu pitja njinjamändjerandu i:dja wurawa agu mano: kaŋuriri; irämalando:wandu;

¹⁴ Ma dära īngeŋuru wurinäŋgandu i:dja maiara' ńara, Iniingundeja kundjiri, Njäŋam balaium nauadjen ńarim ńaianäŋgam, ma Wukiau pitja mindjäl ḡe ńanalaalaia nänja?

¹⁵ Aua ńundju-ńundju pitja njinjamimbandu balaium karę ńarim manaiudba manamanja mäŋgandjuiena; ma ardamanja arandju ńari wunja.

¹⁶ Inalalandu keŋaŋurandu manaiudba mamurkalalgandu, mära ko:nandu kądjiniu gejunaŋgandu, Wukiau ardamanja kangändjunandu.

¹⁷ Kąlekälem njingaŋina, aua keŋgal twelve, (ąnnenŋälja), nänja.

¹⁸ Wäli atja ąngauwoneri, mindjäl kadjuŋiri, Jesu kundjuŋu, Nidji kuŋenuriri, iärun njiri nänja tjiriwin pitja mewara.

¹⁹ Wunmanbäli pakul kadineri, iärun iärun kubądjuŋanäŋga, Naiu?

20 Aua kundjunqanqori, Iarun twelve, (annenqalja), nqanja, naiu nqanja qngam maninja tjqakal kaiab.

21 Mia I:dj' inko:lu ko:ru kejuru kadjinu wiri-wiri kauwi:nanqaga; O! wurgunu i:dja nqanja aia nqanja I:dj' inko:lu tjiriwin mngauwi:na. Wunianqaga ma i:dja aia nqamba wa pngalelwenja.

22 Wali mindjal kadjujiri, maia kqamq, wunia kulula, kalemala, kano:na, kundjuju, Iräm, indja qnjanqaba.

23 Cup kqamq, ingo:lbo:na kano:na, ardaraia djo:jo: kubadjujanqaga.

24 Kundjunqanqori, Indja gulu nqaijanqaga, tjauaien nqari, pqlulu qnijaien ardaraia wunja.

25 Nidji kujenuriri, Kadjinba njele djo: pgnenqan kurab wuŋgalalidjerugu nqara, lewara ge njini inqunqli pitja djo: neju bändaia God anqaga nanja.

26 Kan qnganina dande karijanuru kurandu Oliva nqari nquru.

27 Jesu kundjunqaga, Njidarawa pitja nqari njiramie; gewunja wiri-wiri kauwi:nu, Kukundja nqara pitja nooil nqenqaga, kukundjeria pitja tjauala pala aröwa.

28 Wunmanbu kunina, pale bari nqndjandien, njidbqnnale nquru pitja nejujuru Galilee nquru.

29 Gejau Peter kundjunqaga, Ardaraia nqamba nqari qngamien, naiu kari.

30 Jesu kundjunqaga, Nidji kujenu, weni wundugum, punqra tjarunandu wali wa jero:l puŋgen nqari tjarunjuri pitja nqunjariiara.

31 O! nqdbama djenbejuru kulula, Naiu nqamba debära nqndjandien nqndju nqanja, kadjinba pñariinu. Ge kadjinu kuda adarawaia kubadju.

32 Tambium madburkal Gethsemane mngarimien; inalalaia kundjunqaga, Nuruma atja njirwa, wali dadjurd nqndjandju.

33 Kqmuri aua nqanja Peter a James a John, wunmanbal djenbejuru rängari keja, tjabära mamienanqaga.

34 Kundjunqaga, Nqnuma pakul djenbejuru nqnu, nqamq njini; nqruma atja njidu, mu:n maro:.

35 Mqñale iraiu kejajuru, kabälba nqanja kauwona, dadjurd kundjuju nqamba kqnu wunja aua i dagu pñgawandjalu.

36 Kundjuju, Abba, Iraia, darawa gole pindji:; cup wuna tjan:o:ngu; wunmanbu kunina, kari naiu ne nqndjandju, O! nqndju ne tjuñundju.

37 Kejgal, mära kanbiri kulunu qnganuñiri, Peter kundjunqaga, Simon, ko:ru kulunu nqunuñiri? Wawu mu:n pñmändjo:ndjiri tjarunjiau?

38 Mu:n maro:, dadjurd wuri: pinjirinjuriri wuŋgundjuie nquru; arkuma korega, arwiliria djima.

39 Njele kejajuru, dadjurd kundjuju, nqala-nqala tjaue njele kulula.

40 Njele kejgunal, mära kanbuna kulunu anqanineri, arkumbula nima djenbejuru kunineri; wa laiburu padinja nqanqaga workundjo:lba kubadju.

41 Kejgal palejau, kundjunqaga, Kulunu njidu weni, noiba njidu, gole wali, gejau kunqngunal; wai, I:dj' inko:lu tjiriwin inqauwi:nu arworia ardori nqanja.

42 Bari njidu, nqariuri; wai, aua tjiriwin mnggo:wara wodjulu kqnu.

43 Maiirgi:rkum, wali kaluleri, kejgal Judas, iarun twelve, (annenqalja), nqanja, aua nqanja peleñqraia kuldjuru a dia kudai, ardenaiuri dadjurd karia i dagu, wiri-wiri nqaria, mababaia i dagu.

44 Aua tjiriwin mnggo:nanqaga umiimbaie kano:na, kundjunqaga, Aua inqangulbo:. aiqawal; iräm, nqmululum iraquru.

45 Wuno:murum inqengunal, maiirgi:rkum qamurkala, kundjiri, Rabbi, ko:lbo:na.

46 Ardori kaueramqandanala, kaueramq.

47 O! iaruŋ arka nañja ma ąngauwelgenjiri, kuldjuru anąnga ri: kąmaŋ, inaiuri dadjurd kąra inawodjieja ko:na, ini:um dur mo:na.

48 Jesu kandjo:lbala, kundjunąnąŋgori, Ko:ru ba njireŋgunal lulun ɳąra nañja kądjindia, kuldjuru a dia kudai ląburd tịarąjunma wunja?

49 Tjile-jile ɳanŋuninanuriri dadjurdkąrim manaiudba nañja njinŋuniingundaleri, njiri wa pąnjiraŋjurunja; mia wuna kuniŋaiena mili-mili ko:rug ąngamieju wunja.

50 Ardarawaia kaueriąndiwela, kubądaiila.

51 Algunja iaruŋ kąmalando:na aua nañja, wobi dąda ɳąra womura iŋgənina, inämiari iñanąbekä manma; ląburd kaueramęŋ;

52 Wobi dąda ɳąra kąmaŋgi:la, inämiari kundaiila.

53 Jesu kielwa kauerająjurula inaiuri dadjurd kąra ɳuru; djaruk kadbiена aua nañja miriŋu ardenaiuri dadjurd kąria a mababaia a wiri-wiri ɳaria.

54 Peter bōwora kąmalando:na, mamulba njini, maiarum maninja, inaiuri dadjurd kąra anąŋgam; atjä kauwoneri mälani' ɳaria nañja, aua dārarąra kundjuniri kąlaŋgala geniri wiąnu.

55 Ardenaiuri dadjurd kąria, karwadeja ardarárawawaia kuda, kubąrkąŋjiro:na wunąŋdjaie Jesu wunja bąda iŋgarwu wunja; wa mąra puŋgarwi:nja.

56 Ardarawaia tjibareja kadąŋdajienanąŋga, ąnganąŋdajienena arge wurura wa panbądburkenja.

57 Atjäkekąria karwelgenja, tjibareja kadąŋdajienanąŋga, kubądjuŋiri,

58 Nuru kerkaŋurula geniri, Mąna dadjurd kąrim wondi mąŋgauwi:na ardori njiniŋge pitja mąŋamandju, lewąra tịarųjuri nañja pitja wondi mąŋo: maiakąrim wondi mąŋgauwi:nu ardori mąŋamiadba.

59 Wurunąŋgowu ąnganąŋdajienena arge wurura wa panbądburkenja.

60 Inaiuri dadjurd kąra puląga nañja kauwelgenja, Jesu burkai kaiąbuna, kundjuniri, Nąnąŋga ąndja ąnganąŋdajienę?

61 Aua kąmuk ko:na, kari wa pąŋgaio:lbenja. Njele inaiuri dadjurd kąra burkai kaiąbuna, kundjunąŋga, Ko:ru Christ ɳunuŋ, Tjukul ɳara ɳunŋungula?

62 Jesu kundjuŋu, Naiu ɳanuŋ; pitja mąra irewu I:dj' iŋko:lu atjä iŋgənuŋiri wundjurulu worawerđum maninja, iŋgeŋgaliri ąnguban nañja ąndjo:I' kąri.

63 Inaiuri dadjurd kąra wobi anąŋga dalar kąmaŋ, kundjiri, Nąnia miri adąŋdjaieja ąnganuŋ kuriiri?

64 Djadi ɳuru kuraŋurula, ɳanąŋga ni: njidun? Ardarawaia wure kubądjuŋanąŋga imän kunja.

65 Atjäkekąria wunmanbąli tjipa kauero:na, imiŋum womura marwuna, paui kaueramęŋ, kubądjuŋanąŋga. Tjo:lba minje: mälani' ɳaria kaueramęŋ dad kubądjuŋanąŋga arduna njiniŋge.

66 Wali Peter waiuru iŋgənina maiarum maninja, njeŋgal ndjəruŋunja njinawodjienja inaiuri dadjurd kąra anąŋganza;

67 Mąra iŋgo:na Peter kalguneri, kąnindjäŋa, kundjiri, Nundju kuda: Nazareth ɳara, Jesu nañja, ɳunineri.

68 Aua kariina, kundjuniri, Naiu wa laiburu pąŋanin, wa puŋanenę ɳani kundjiiri; dąnde keŋanuru mąnŋali' ɳari' ɳuru, gejau puŋara jero:l kundjuŋu.

69 Njinawodjienja mąra ko:na wunmanbąli njele arka ma ąngauwelgenjiri kundjunąŋgori, Indja iaruŋ arka nañja.

70 O! aua njele kariina. Wali pąlejau njele arka ma ąngauwelgenjiri Peter kubądjuŋanąŋga, Nidji ɳunuŋ arka nañja, Galilee ɳara ɳunŋunuŋiri.

71 O! Aua wunmanbąli djadi kundjuŋu, kanųjo:na, Wa laiburu pąŋaninnąŋga i:dja indja irąjūnbalundjiri.

⁷² Maiirgi:rkum tjlenda punära jero:l kundjuju. Peter ni: kunganjurula ḥala-ḥala Jesu gejunäŋga, Punära tjlenda wäli wa jero:l puŋgen ḥäri, tjärunjuri pitja ḥunjariiara. Wuno:murum ge ni: kaŋjurula, wola kundjuju.

15

¹ Maiirgi:rkum mämäŋgunu ardenaiuri dadjurd ḫaria, mababaia nänja, wiri-wiri ḥäria kuda:, karwadeja ardarawaia, kubärwadeju, Jesu murd kauerämaŋ, kaueräŋjurula, Pilate kaueräŋnino:lanäŋga.

² Pilate burkai kaiäbuna, Ko:ru ḥunaiuru Jew arkanäŋga? Aua kaio:lbäla, kundjunäŋga, Kundjaluiru.

³ Ardenaiuri dadjurd ḫaria de kubärwunanäŋga darawa.

⁴ Pilate tjile burkai kaiäbuna, kundjuŋiri, ḥundju kari wa pandgio:lbäŋ? Wai, tjärunj ḥäŋäŋga wuna de ḥunnjumbärwu?

⁵ O! Jesu tjile wa päŋgaio:lbenna; gewunja Pilate rangari keŋa.

⁶ Mäŋäria kurijau buräŋgai iŋgämaŋjerida arka nänja iaruŋ bur iŋgani:neri, aua iŋgadiawuna.

⁷ Iaruŋ ḫanina iŋgärimiena Barabbas, murd iŋgämienna arka nänja bari ḥäŋgaiändienä, i:dja bari ḥäŋgaiändienä båda ḥäŋganbärwuna.

⁸ Peleŋgäraia pai kadina wunmanbäli burkai kaueräbuna ge kädjinu genäŋgoririda.

⁹ Pilate kandjo:lbäla, Buräŋgai imnjämnejari kuri:ara Inaiuri Jew arkanäŋga?

¹⁰ Gewunja laiburu ḫanina muŋur kunja ardenaiuri dadjurd ḫaria iŋgadino:la.

¹¹ O! Ardenaiuri dadjurd ḫaria kanbädjurujuro:na peleŋgäraia, aua Barabbas buräŋgai iŋgämaŋäŋgori.

¹² Pilate tjile kandjo:lbäla kundjuŋäŋgori, ḥani ge kuŋenäŋga iräŋundim Inaiuri Jew Arkanäŋga?

¹³ Arka njele jero:l kubädjun, Wongaia nänja ande.

¹⁴ Pilate kundjuŋäŋgori, Arjudja kunja, ḥäŋäŋga woru kundjuju? Djenbeŋuru jero:l kubädjun, Wongaia nänja ande.

¹⁵ Pilate korega kundjuju peleŋgäraia jedji ḥäŋgano: wunja, Barabbas buräŋgai kämäŋäŋgori, Jesu kanino:la, wodpiliba iŋgaio:rala, wongaia wunja.

¹⁶ Małani' ḥäria kaielwa kaueräŋjurula maiaru' ḥuru Praetorium; małani' ḥäria ardarawaia ai kanbärwu.

¹⁷ Wobi tubudubulja tai kaueri:, imärulja wonändja ḥära paio iŋgarwuna, tai kaueri:.

¹⁸ Wunmanbäli wulmai kubädjunäŋga, Imlaraŋaia Inaiuri Jew arkanäŋga.

¹⁹ Imri: ḥoiil kubadjuŋäŋga ki:lŋgu njiniŋge, tjipa: kauero:na, luŋgu-luŋgudja kubädbäŋjanäŋga.

²⁰ Wuno:murum umbili iŋgadbaŋ, wobi tubudubulja bura: kauerämaŋjanäŋga, wobi anäŋga mandjia tai kaueri:la. Kaielwa kaueräŋjuru wongaia nanja iŋgarkände wunja.

²¹ Kauerandju iaruŋ tjäŋai iŋgeŋeri, Simon Cyrene ḥära, Alexander a Rufus iranäŋgandu, iŋgeŋuru wunja wongaia mano: kaŋjuru wunja.

²² Kaueräŋjural tāmbium maninja Golgotha, ge jaka wäli kaluienju, Tāmbium pändju ḥärim.

²³ Tjämi kadinanäŋga wine luku-lukur ḫara myrrh nänja, aua wa päŋgamenja.

²⁴ Wongaia nänja kauerande, wobi anäŋgaia wolara kauerälgara, kubädjäbuneri arka wunja, ḥani ḥäŋam kubädjunjiri.

²⁵ Mämäŋgunu lewära kunina, wongaia nänja kauerandeu.

²⁶ Wiri-wiri de nari karan wiri-wiri kumbi:na, INAIURI JEW ARKANÄNGA.

²⁷ Aua nənja wongaia nənja lulun nərandu kauerandenjandu, iąkəra worawerdum maninja, iąkəra mamauiim maninja.

²⁸ Mili-mili ko:rug kąmien, gejiri, Aua dulu: kaŋuriena arworia nanja.

²⁹ Arka tjanaj ąŋgejeri jau kubądjuŋaną̄ga, adbri: wona-wona kubądjuŋiri, kubaluleri, A, nəndju dadjurd kąrim mąndjənunmąndjuiri, lewəra tjařuŋuri wondi mąndjənunbu,

³⁰ Pąmąndulbaie, wongai' i dągu jeri bowal.

³¹ Ge kądjinu ardenaiuri dadjurd kąria arge wurura umbili iŋgadbaŋ, wiri-wiri nəria kuda:, kubadjuŋ, Atjakekəria kanmunduibala, aue wurura kądjinba pąŋgəmundulbaien.

³² Christ, Inaiuri Israel, jeri kauwenja weni wongai' i dągu, arkanindj wunja, wa pąrkudjaran. Auandu wongaia nənja aua nənja iŋgandienandu jau kundjuną̄ŋgandu.

³³ Njileŋgarinja njinganina, wundugum mānina tąmbium mararawam maninja jałą̄ŋgəru njini.

³⁴ Jałą̄ŋgarujau Jesu nəla-nəla daraiu jero:l kundjuŋu, Eloi, Eloi, lama sabachthani? Ge jaka wali kaluien, God nəianą̄ga, God nəianą̄ga, ąŋudja kunja tjaŋdą̄ndiwela?

³⁵ Atjakekəria ma ąŋgauwelgenjiri, nəru ąŋgənina, kubądjuŋ, Wai, Elijah ai ko:jiri.

³⁶ Iaruŋ tjaři kumą̄ŋ, irgem maiawora kudam kąlabu kundjuŋu, ki:lŋgu nənja kungą̄ndeňu, kąno:na djo: wunja, kundjuŋu, Kəninja, adjenindj Elijah nəmba iŋgeŋgal jeri iŋgaiab wunja.

³⁷ Jesu nəla-nəla daraiu jero:l kundjuŋu, iŋandj wudi keňa.

³⁸ Jarala dadjurd kąrim manaiudba nənja dalar keňa karą̄ŋ i dągu waiud' djini.

³⁹ Wuno:murum centurion, mąndjo:ri iŋgauwelgenjiri, māra iŋgo:na wu-runą̄ŋgowu iŋandj wudi iŋgeňa, kundjuŋu, Nidji i:dja indja God Iŋko:lu kənina.

⁴⁰ Woňaia kuda: kadineri bōwora kaueranindjəneri, arka nənja Mary Magdalena, Mary karaną̄ŋgandinja James pidi:ndja a Joses, Salome kudanja;

⁴¹ Arka wuno:murum Galilee nənja iŋgənineri, iŋgadbalando:neri, iŋgadawodjuŋeri; woňaia ardaraawia atjakekəria, aua nənja Jerusalem nəru pai ąŋgəninal.

⁴² Kąlekälem njinganina, Wunamanjiau, ge jaka wali lewəra kauurle Sabbath,

⁴³ Keŋgunal Joseph Arimathea nəra, kauadeja joimalą̄ndja aua kuda: bąndaia God aną̄ŋga kąlą̄ŋjiro:na; dąrą̄ŋu dąra keňajuru Pilate nəru, kąniauwuna durgu Jesu.

⁴⁴ Pilate rą̄ŋgəri keňa nəmba gole wuna debəra iŋgeňa; ai iŋgo:neri centurion, burkai kaią̄buna, nəmba nənəŋgiu nəna debəra iŋgena.

⁴⁵ Wuno:murum nəru iŋgaňurula centurion nənja, durgu Joseph kąno:na.

⁴⁶ Aua wobi dąda nəra kąmūrą̄ŋ, jeri ingaiabuna, wobi dąda nəra nənja murdba kąmą̄ŋ, kandeňu kąmenma nənja, kaiug nənja dur mąŋgauwi:na; kaiug ruluba kungą̄ŋjurulal kąmenma maiamundum maninja.

⁴⁷ Mary Magdalena a Mary Joses karaną̄ŋgənja māra mo:nandu ma we iŋgandien.

16

¹ Sabbath wundur kąniňaiena, Mary Magdalena a Mary James karaną̄ŋgənja a Salome arkaniňeria kanbądburą̄ŋ, ąŋgeŋgal kunja, iŋgadjam wunja.

² Aliną̄ri wundugum manma lewəra kauurle, kąmenma mąŋgadburkal, mąraňunja bəri njinganina.

³ Arge wurura kubądjuŋiri, Ąŋguja ruluba kungą̄ŋjuruňəri kaiug kąmenma maiamundu' nənja?

⁴ Käle ąnganun, mära kanbärwu kaiug gole ruluba kañuriena; daraiu djenbenjuru kunina.

⁵ Kämenma dära ąngengunal, aljunja mära kauero:na worawerdum maninja atjä inqanineri, wobi iroroi tai inqaniñaiena; rangari kariña.

⁶ Aua kundjunangori, Rängari pinjiriiri, Jesu Nazareth ńära käräñanjiro:jiri, wongaia nänja inqandiena; bari känina, ńuru kauiąk; maranindj tāmbium ma we inqarkandenu.

⁷ Njiriuri, wurinąngori inalalaia Peter kuda:, Njidbäñale ńuru keñajuru Galilee ńuru; ma pitja mära irewu, kädjinu gejanuri.

⁸ Dände kariñajuru, kanmenma i dagu pälja njininuri; gewunja djedjerawa ńaria, rängari njiniñaienuri; kari wa puñgadji:njanąngorj, njinggo: lgunenjuri.

⁹ Wuno:murum bari inqanina alinjari lewara kaurle, Mary Magdalena njęngurlenja mära kauwi:nanąngga, njinge i dadj agulaia ąnjalja wai anqaiąbunanąngga.

¹⁰ Njęngga njeñajuru, arka aua nänja ąnganineri kundjuñanąngori, inqademaleri, wola:wuri ąnganineri.

¹¹ Arge, wuno:murum ńuru ąnganina aua iedjer inqaniñaiena, mara inqauwi:nanąngga, kubärkudjarala.

¹² Wuna pale dji:ńuru mära kauwi:nanąngandu, wudawa inqenjandiri, bundul' kuru.

¹³ Auandu keñajurandu, atjakekäria kundjuñanąngoriandu; arka kauerąñudjaralandu.

¹⁴ Pälejau mara kauwi:nanąngori eleven, (anjenęñålja), arge wurura, atjä ąngauwoneri mindjal kunja, jau kangajurula arge karkudjarala, argulum burudum, ąnganbärkudjarala mära inqarwuna pälejau bari inqanina.

¹⁵ Kundjuñanąngori, Njidjurli bändaia daraiu ńuru, wälänu-wunia wurinąngori ardaraawia wondi ąngauwi:naia.

¹⁶ Aua wa pąngäuñudjaran ńäri, baptize inqaniñaiena, pitja emundulbaie; aua inqäuñudjura pitja wure ewi:.

¹⁷ Wuna umiimbaie pitja pąramalando: arge wa puñgarkudjaran; ńąnumba nänja agulaia pitja wai ąnbäro:, ąnbula injunałi njiniñge pitja pąralu;

¹⁸ Pąmälinja pitja tjärawąd ąnbäram, debäd kari ńämba djo: ąngeja wa bända panbärwun; adbäramareja ardo:ri pitja ąnbäramąndana, arge Abdulugu pitja aranıñiae.

¹⁹ Gejau Inaiuri Jesu, päle kalulanąngori, ąndjo:l kuru kañuriena, God worawerdum maninja atjä kauwona.

²⁰ Arka kariñajuru, maiagekärim maninja ardi:um kubäluleri, Inaiuri arka nänja ńuna känineri, ńala-ńala birem-bire kuñgandjuna umiimbaie njiniñge kämalando:neri. Amen.

WULLUNNU-WUNIA LUKE NUNYA

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY 1943.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up by Adelaide University Committee
for Australian languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ə as in cat

ɑ as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

ɔ: as in law

ø as in bone

u as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of English consonantal y, as German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Gewunja ardarawaia ardo:ri nənja kauerə-məŋ wiri-wiri wunja bəre-bəre ge əri nənja wa pinjerkudjarən ɳəri,

² Kədjinu ɻənɻumbədino:la wundjaʃuru i dəgu ɻədəŋədjaie arkunina ɳəla-ɳəla njerkundjuŋu,

³ Wunia məra kumbinara ɳaiu kuda:, wunbir-iau darawa kuŋamalando:na, namululum tjədəman-ma wiri-wiri ɳənɻundjunu, Theophile ɳunia,

⁴ Laiburu ɳunŋunuŋ nidji ɳəla-ɳəla wunja ɳunŋuniŋgundienna.

⁵ Kənina Herod inaiurijau Judaea ɳara iəruŋ dadjurd-ɳəra iŋumba Zacharias, Abi-jah ɳəra, məŋ-gənɻəŋgənja Aaron pəməmarənɻəŋgaia ɳərinja, ɳəŋumba Elizabeth.

⁶ Miriŋandu inia kəninandu mənŋəle God, keŋ-andiri ɳəla-ɳəla God anəŋga darawa nənja iwork-andu ɳuru-ɳuru.

⁷ Woŋələŋ ino:randu, gewunja Elizabeth ɳəŋgundienna njinina, miriŋandu maba-bandu.

⁸ Ge kuniŋaiena, wəli aua dadjurd ɳəri geŋ-eri inaruba nənja mənŋəle God,

⁹ Kədjinu dadjurd-ɳəra geŋirida, aua nənja kumbana ɳuru iŋənim duru kəmni: wunja wuno:murum iŋgeŋa ɳuru dadjurd-kərim ɳuru Inaiuri anəŋgəm,

¹⁰ Peleŋgəraia ardarawaia worumbaia dadjurd kubədjuŋiri dənde iŋənimiau.

¹¹ Məra kauwi:nananga wələnŋərə Inaiuri anəŋga, kauelgenjiri worawerdu maninja altar iŋəni' ɳərim.

¹² Wuno:murum məra iŋgo:na Zacharias ko:lguŋəla, luren kuməŋ.

¹³ Wələnŋərə kundjuŋanəŋga, Puŋungulgunejiri, Zacharias, gewunja ɳad indjəŋunməŋ nuru kungəŋuriiena, məŋgənja Elizabeth ibanəŋga pitja bəri ejəndənu, iŋumba pitja tjerim John.

¹⁴ Pitja tjukul indjanana, jedji ɳunjəwa, ardarawaia pitja tjukul ewuranana kuli:n iŋgalelwona.

¹⁵ Gewunja aua pitja inaiuri enu mäññale Inaiuri; wine, djo: ḥaqri wundjilwora kädjinba djo: pāñgeñan, pitja kālabu eni: Inandj Mämaia nänja karanañganza njäñulum i dagam.

¹⁶ Ardaraawaia ḥango:lo:lia Israel pitja wolai ḥaqri God arkananya ḥuru.

¹⁷ Aua pitja ejeñuru iminum mäññale inandj nänja, iurulba nänja Elijah ananya, wolai wunja arkaui iraraia arkananya woñalalanya ḥuru, arka wa ḥuru pauerajurun ḥaqria ardi:u'ḥaqri nuru tjadəñuria arkananya ḥuru, brar kunja worumba ardamanja ḥaqganuñananya Inaiuri.

¹⁸ Zacharias kundjuñananya wäləññära, ḥarunanya wuna pitja laiburu ḥenu? Gewunja ḥai maba ḥänuñ, mäñganja mabäñja.

¹⁹ Wäləññära kaio:lbäla kundjuñananya, Naiu Gabriel ḥänuñ, nänñumbälgeñu imäññaleñuru God, ḥanñañawienal ḥanñulunu wunja wäləñu wunia wuna ḥangqäñuraldu wunja;

²⁰ Wai, ḥundjamugu pitja ḥunjänu, kädjinba pindjalun lewara njini wuna käniñaienu, gewunja ḥäla-ḥäla ḥaiananya kundjäñudjaralara, wuna pitja korug njämie tjadämiau.

²¹ Pelengäraia kauerananaleri Zacharias, räñ garí kariña aua maranu dadjurdkärim maninja inqäñineri.

²² Wuno:murum ba inqengunal kädjinba puñgalunjananya, mära kauero:na aua mära ḥango:na ardidjieja, dadjurdkärim maninja; aua marali mo:nananya, iamidj atja käñineri.

²³ Ge kuniñaiena, wuno:murum ko:rug kämiena gejau aua geñiri, keñajuru maiarum ananya' ḥuru.

²⁴ Päle wuna Elizabeth mäñgäñanya mänduwanja njinina, njinge ḥundjuñundju njindjälgiena kunjila innäjlja, kundjuñiri,

²⁵ Wunmäñgowu Inaiuri kundjuñara wuno:murum ḥänñunindjäña edbrai ḥaiananya kundjäbunara wunja i:dja nänja.

²⁶ Kunjila iakärajau wäləññära Gabriel käñajawiena God idägu malaiinde' ḥuru Galilee nänja manumba Nazareth,

²⁷ Njimbäridja nänja tjauien njingäñaiena i:dja nänja inumba Joseph, David ḥära, njinge njimbäridja njäñumba Mary.

²⁸ Njäñgamurkalal kundjuñu, Njimlärañaiena, tjukul ḥarinja, Inaiuri ḥundju nänja känuñ.

²⁹ ḥäla-ḥäla ge nänja iläla njinina, njiniäkamanma kundjuñu, ḥananya wulmai wuna?

³⁰ Wäləñ-ḥära kundjuñananya, Puñungulgunejiri, Mary, gewunja God tjukul njunanala.

³¹ Wai, mänduwa pitja ḥunjänu, ibo:lidj pitja kuli:n indjo:, inumba pitja tjerim Jesu.

³² Pitja inaiuri enu, pitja erimie Karäñ-ḥära mandj Inko:lu, Inaiuri God pitja eno: imäla' kärim David irananya ananya.

³³ Aua pitja inaiuri enu Jacob ḥaqria nänja kädjinma, bändaia ananya kädjinba kui puñgäñaien.

³⁴ Mary kundjuñananya wäləñ-ḥära, ḥarunanya wuna pitja njänu, gewunja i:dja wa laiburu pāñanin-nanya?

³⁵ Wäləñ-ḥära njindjo:lbäla, kundjuñananya, Inandj Mamaia pitja bud ḥunjö:, wundjurulu Karäñ-ḥära mandj ananya pitja djedba mewandjunu; gewunja kuda: aua mamaia ḥära ingelelwa ḥundju nänja pitja erimie God Inko:lu.

³⁶ Wai, Elizabeth ḥawanja ḥundjananya kuda: ibananya mänduwa njinuñ, mabäñja njingäñun, weni pula: jau njängä nänja njäñgärimiena njäñgundinja.

³⁷ Gewunja ḥäla-ḥäla kari God ananya wundjurulu wuno:ra kädjinba puñganin.

³⁸ Mary kundjunu, Wai, njinawodjienja Inai-uri anąŋganja; naiu nąnja kuninja ɳala-ɳala ɳundjunanęga nąnja. Gejau wälän-ɳära njindjändiwela.

³⁹ Gejau Mary bari njinina njimurkäla ɳuru kurorandu ɳuru maiirgi:r Kum malaiindem Juda ɳuru.

⁴⁰ Maiaru' ɳuru dära njenia Zacharias anąŋgäm, wulmai kundjuŋa-nąnja Elizabet.

⁴¹ Ge kuniŋaiena, wuno:murum Elizabeth ɳuru njingaŋurula wulmai Mary geŋunąnja, ianda mänduwanja njąŋganąnja djuwäd känina, Elizabeth kälabu njini:na Injandj Mamaia nąnja.

⁴² Njąŋga jero:l kundjuŋu, ɳala-ɳala daraiu njiniŋge kulula, Nundju tjukul ɳarinja woŋaia nąnja, tjukul ɳära kurab ɳundju mänduwa.

⁴³ ɳäru wuna naiu nąnja, kärananęgänja Inaiuri ɳaiananęga ɳanŋumurkala?

⁴⁴ Gewunja, wai, ge-i-di-dägu, ɳala-ɳala wulmai ɳundjananęga ɳani:um maninja käni:na, iända naiu mänduwa djuwäd känina tjukul wunja.

⁴⁵ Tjukul ɳarinja njąŋga wa pąŋgąŋudjarenja, gewunja pitja ko:rug njämie kaluienanęnja Inaiuri nąnja.

⁴⁶ Mary kundjuŋu,

Njəŋuma Inaiuri inaiur' Käŋandju,

⁴⁷ Njəŋandj tjukul käninaieňu God naiu käremada nąnja;

⁴⁸ Gewunja aua njinindjära njimbäldjinja njinawodjienja anąŋganja;

Gewunja wai, päle nąnja worumbaia ardaraawaia naiu tjukul ɳarinja pitja njəŋbärarim;

⁴⁹ Gewunja iurulba ɳära wunaiuru kundju-ɳara;

Mama:iŋumba.

⁵⁰ Wundjeriwie anąŋga kunuŋ worumba nąnja worumba njini arka ingarkugunuleri.

⁵¹ Wundjurulu alum njiniŋgem kanmiimbuna; Papa: ɳaría tjauala: kandjändäla ni: wunja ardi:um maninja.

⁵² Ardjlwora adbäläkarim i dägam wai kandjabuna,

Arwälŋaia brai kanji:la.

⁵³ Baia ɳaría barui kano:na ardinia njiniŋgeja; Tjiŋiria ardo:no:reja kannanawuna.

⁵⁴ Inawodjieja Israel känawodjära, Wundjeriwie anąŋga ni: kaŋurula,

⁵⁵ (Käđjinu kalulanęgori iraraia ɳarkanęnja)

Abraham ɻęgo:lo:lia kuda: käđjinma.

⁵⁶ Mary njąŋga nąnja atjä njinina kunjila iaruŋuri, djo:li njininal maiarum njąŋganęngam.

⁵⁷ Gejau Elizabeth nąnja ko:rug kumienna kuli:n kunja; ibäŋanä bari kaiändala.

⁵⁸ Njıŋge wururia ɳawawaia kuda: nuru kadina Inaiuri wundjeriwie wunaiuru kundjuŋanęnja; tjukul kadina njąŋga nąnja.

⁵⁹ Ge kuniŋaiena, pale lewära wunŋalu, kariŋgunal ianda dur kunja, iŋgadimenja Zacharias iranęnja iŋgaŋumbura.

⁶⁰ Karanęnja kandjo:lbäla kundjuŋu, Kari; pitja erimie John.

⁶¹ Kubadjunananga, I:dja kah nawawaia nanja wa pangarimien inumba wuna.

⁶² Irananga nunuin kadinananga narunangowu ingarim.

⁶³ Aua burkai kandjabuna mili-mili wunja, wiri-wiri kundjunu, Inumba John. Ardarawaia rangari karina.

⁶⁴ Maiirgi:r Kum iamundu pälkar kumienna, anbula, kulula, God ko:do:dala.

⁶⁵ Arge wururia karkulguna, kurorandu darawa Judea nanja nala-nala wuna darawa njaauul-njaauul kuninaiena.

66 Ardarawaia nuru karkanurulaia kubadban ardi:um maninja, kubadjuniri, Anudja kara ianda indja pitja enu? Gewunja Inaiuri ino:ri aua nanja kunina.

67 Irananga Zacharias kalabu kani:na Inandj Mamaia nanja, tjo:lba kundjunu, kundjuniri,

68 Tjukul nara Inaiuri God Israel ananga; Gewunja mia kanmurkalal worumba anangaia, burangai kandjabuna,

69 Tjirimbirinja umundulbaie narinj a bari njindjandalanari Inko:lu David naria nanja.

70 (Kadjinu kalula ardjamundu nanja tjo:lbadaia mamaia ardindiria anangaia.)

71 Umundulbaie ardaurgundj narkananga nanja, ardo:ri nanja ardarawaia narkubarkundjuru;

72 Wundjeriwie kandju wunja iraraia narkananga nanja,
Ni: kanuru wunja tjauaien mama: ananga;

73 Tjauaien genunanga iraia narkananga Abraham,

74 Narkuno: wunja, ardaurgundj ardo:ri nanja nadbundulbaienu,
Luren kari arkunawod jenja,

75 Mama: nänja, tjädäŋjuru nänja, imäŋŋäle ḥuru ḥadjedjera ḥarkunuŋiau.

76 Jau, ḥundju, iända, pitja ḥunjerimie tjo:Ibäda Karan-ŋära mandj anäŋga; Gewunja pitja ḥunjeju Inaiuri iminum imäŋŋäle ḥuru tjuwałja anäŋgaia brar kunja;

77 Worumba anäŋgaia laiburu ɻandjano: wunja' umundulbaie
Umära arkanäŋga wai kunja,

78 Wundjeriwie God ḥarkanäŋga wunja,
Wuna nänja puräŋguräŋgunu karan ɻlp kajmnjenjungunalgarı,

79 Lei ɻengo: wunja arge wundugum maninja atjä ɻengännjiri, djedba debära ḥarı
nänja;

Nädjerdu kaielguruŋgu wunja kalumba jamulili ḥära ḥuru.

80 Iänd a kauwongenja, iñandj birem-bire kaniŋaiena, bundul' dänja kanineri gejau
njini iñgamiimbienanäŋgori Israel.

2

1 Gejau kuniŋaiena, ḥala-ḥala Caesar Augustus anäŋga kunjäŋjuru bändaia
daraiu wiri-wiri kumbi:nja.

2 Wuna wiri-wiri kauurle kunina Cyrenius inaiuri iñgänma Syria nänja.

3 Ardarawaia kariŋjuru wiri-wiri ɻengauwi:ṇu wunja, iärundjäruŋ malaiindem
anäŋgä' ḥuru.

4 Joseph kuda: pai känina Galilee ɻlp malaiindem Nazareth ɻlp Judaea ḥuru
malaiindem David ḥarı' ḥuru mäŋgärimieṇu Bethlehem, gewunja David ḥära aua
madeja,

5 Wiri-wiri iñgauwi:ṇu Mary mäŋgänaŋganja nänja, mänduwa: njiŋgäneri.

6 Ge kuniŋaiena, wäli ma iñgäninandu, ko:rug kumienna njäŋga kuli:n kunja,

7 Bäri kaiändäla ibäŋŋäŋ iwulga, wobi murd kämäŋ, kandeŋ buluman maia ḥärim
maninja, gewunja balaium maui maiarum maninja auandu wunja.

8 Gejau kukundja ḥäria kadina təmbium ma nänja, duiba kariŋeri, wiri-ḥäria
kanbädidjägeri wulo:lum.

9 Wäläŋ-ŋära Inaiuri amäŋga kauwelgenja arkäŋnedba, pälemba Inaiuri anäŋga
wo:ri kanbuner, djenbeŋjuru karkulguneri.

10 Wäläŋ-ŋära kundjuŋäŋgori, Pinjirgulgunejiri, gewunja wai, wäläŋnu wunia
kunjanuralduri, tjukul ḥarı djenbeŋjuru, worumbaia ardarawaia pitja njäŋunäŋgori.

11 Gewunja njiri nänja weni kuli:n kauwona Käremada, aiákawäli Christ Inaiuri,
malaiindem David ḥärim maninja.

¹² Wuna umiimbaienuri, iąnda pitja mąra irewu wobi nąnja murd inğamieju, buluman maia ɳärim maninja inğandienu.

¹³ Maiirgi:rkum wälən-ɳära nąnja kadina peleñgaraia mälani' ɳäria ąndjo:l' kąria, God kauero:do:daleri, kubadjuñiri,

¹⁴ Pälemba God nąnja karąj nąnja, kabälba nąnja jämulili ɳäri, i:dja wuni-anążgori.

¹⁵ Ge kuninaiena, wuno:murum wälən-ɳäria ąnganbädjändiwela ąndjo:l' kuru, kukundja ɳäria kubälula arge wururu, Bethlehem ko:ru madburka, worenindj wuna ko:rug kämieju, wuna Inaiuri laiburu ɳarkuñgandjuna.

¹⁶ Palja mäminäl, Mary mąra njimbärwuna a Joseph a ląnda we inğauwoneri buluman maia ɳärim maninja.

¹⁷ Wuno:murum mąra karwuna laiburu kanbärkändjuna ɳäla-ɳäla wunja kaluien-anążgori iąnda indja wunja.

¹⁸ Ardarawaia ɳuru ąngänina rąngarı kariña ge kaluienanążgori kukundja ɳäria nąnja.

¹⁹ Mary ɳäla-ɳäla wuna darawa kuŋgañurula, ni: kuŋgañurula njini:um maninja.

²⁰ Gejau kukundja ɳäria djo:li kadina, pälemba ɳära inğarkandjuna God, inğarko:do:dala darawa wunja ɳuru ąngänina, mąra karwuna, kädjinu kaluien-anążgori.

²¹ Wuno:murum lewara wunjenŋälu ko:rug kämiena iąnda dur kunja, injumba kundimaiena Jesu, inğarimaiena wälən-ɳära nąnja wäli pąngäninjä njäñulum maninja.

²² Wuno:murum lewara ko:rug kämiena njäñga rar kunja ɳäla-ɳäla nąnja Moses anążga, kaŋurulalgändu Jerusalem maninja Inaiuri tjamı inğanuñanążgandu wunja.

²³ Kädjinu wiri-wiri kauwi:nu ɳäla-ɳäla nąnja Inaiuri anążga, Ardarawaia auauañdjia arwulgulgija pitja ararimie mamaia Inaiuri nąnja,

²⁴ Mama: ɳäri tjamı wunja kädjinu kaluienju ɳäla-ɳäla nąnja Inaiuri anążga, kulkulkoiandu, O! wuarandu kauauilandu.

²⁵ Gejau wai, i:dja kąnina Jerusalem maninja injumba Simeon, i:dja aia iąduñjuru, inia kąnina, kuna:naleri jämäbula ɳäri Israel arkanążga, İñandj Mamaia kąninanążga.

²⁶ Kumiimbaienanążga İñandj Mamaia nąnja aua kadjinba debära pąngęñan wäli mąra pąnggo:nja ɳäri Christ Inaiuri anążga.

²⁷ Aua keñgunal İñandj nąnja dadjurdkärim maninja; wuno:murum inenaiurgändu iąnda Jesu inğanurulalgändu geñunążgandu kadjuñirida ɳäla-ɳäla nąnja,

²⁸ Gejau aua ɳuri kämäŋ, wunia kululanążga God, kundjuñu,

²⁹ Weni, Inaiuri, inawodjieja ɳundjanążga abi:lu ɳäri kejenjañuru, ɳäla-ɳäla ɳundjanążga nąnja;

³⁰ Gewunja ɳambula mąra kuño:na umundulbaie ɳundjanążga,

³¹ Ge wunamanja tjuñungändjuna adbäñjale ɳuru worumbaia ardarawaia adbiñum;

³² Maräma worumbaia ąnjämiimbu wunja Worumba ɳundjanążga Israel pälemba arkanążga.

³³ Iranążga a karanążganja rąngarı keñandu ge kaluiena aua wunja;

³⁴ Simeon pali ko:nandu, kundjuñanążga Mary karanążganja, Wai indja kandieju ąngauwona wunja, pai kunja ardarawaia Israel nąnja, umiimbaiie wunja pitja njaluie ɳända wunja.

³⁵ Jau, kuldjuru ɳunjandj ɳundjananqamandj pitja dad njenu; gewunja ni: ardi:um mararawam maninja pitja ɳjamimbaie.

³⁶ Tjo:lbədinja njinineri Anna, Phanuel pamaranqanqanja, worumba Asher ɳarinja, maba manja, kulanqanqanja nənja njinina tjauqdbə mənjalb pənqan pəlejau,

³⁷ Njimauarinja njinineri tjauqdbə eighty-four, (djenbenjuru), dadjurdkərim wa pəməiqliwenja, luŋgudja njinganineri, njingaiamindj:i:njiri, dadjurd geñeri, wundugum, lewərajau.

³⁸ Ge-i-di-dəgu njeñgunal, God ko:lbo:na, kundjuñu aua wunja ardaraiananqgori umundulbaie Jerusale' ɳaqri ka:da:neri.

³⁹ Wuno:murum ko:rug kəmənqandu darawa ɳala-ɳala nənja Inaiuri anqanq, djo:li kəninalgəndu Galilee nənja malaiindem anqandam Nazareth.

⁴⁰ Iənda kauwongenja, dəraqnu iñqanina, ini:u'ɳaqra, God jedji kauwonanqanq.

⁴¹ Keñajurandu inenaiurgəndu tjauqdbə kədjinma Jerusale' ɳuru mənqari Wukiau ɳuru.

⁴² Wuno:murum aua wii:la iñqanina, pai kəninalgandu mənqari geñandirida;

⁴³ Wuno:murum ko:rug kəmənqandu, wəli djo:li iñqaninalgəndu, Jesu wii:la pale atjə kənineri Jerusalem maninja; inenaiurgəndu wa laiburu pənqaninjandu.

⁴⁴ Aua peleñqaraia puləgori nənja ɳali kundjuñandu, tjaruñiau keñajurandu kalumba nanja, kənqanjiro:nandu arge wurura nənja a laiburia nənja.

⁴⁵ Wa mara pango:njandu ɳaqri, djo:li kəninalgandu Jerusalem, iñqanqanjiro:wandu.

⁴⁶ Ge kuniñaiena, pəle lewəra tjaruñuri, mara ko:nandu dadjurdkərim maninja, atjə iñqanineri puləgori adiñgundieja nənja, ɳuru ɳəgañuruleri, burkaiba ɳəgaiabuneri.

⁴⁷ Rəngəri kariña ardaraia ɳuru iñgarkañuruleri aua ini:u' ɳaqri ɳəgaio:lbəla.

⁴⁸ Wuno:murum məra iñgo:nandu rəngəri keñandu, karanqanqanja kundjuñanqanq, Ibaia, ɳəjudjakunja wurunqanqowu kundji:ɳunjarendu? Wai, iro:lidj ɳaiu kuda: ɳunbərkənjiro:nandiri pakul ɬədinanandiri.

⁴⁹ Aua kundjuñanqanqandu, ɳəjudjakunja tjaranqanjiro:nandiri? Wawu laiburu pinjidinjandiri naiu pənqanın Iraia ɳəiananqanq ɳaqri?

⁵⁰ Auandu wa puŋganenenjandu ɳərunqanqowu geñunqanqandu.

⁵¹ Jeri kauwona auandu nənja, Nazareth mamurkalal; ɳuru kañurulandiri; karanqanqanja ɳala-ɳala wuna darawa njini:um maninja kungañuruleri.

⁵² Jesu kauwongenjañuriri ini:u' ɳaqra, iñanqaba nənja, jedji karwonanqanq God, i:dja kuda:.

3

¹ Tiberias Caesar inaiuri-jau, Pontius Pilate inaiuri Judaea nanja, Herod inaiuri Galilee nənja, Philip ɳawanqanqanja inaiuri Iturea, təmbium Trachonitis nənja, Lysanias inaiuri Abilene nənja,

² Annas a Caiaphas inenaiurgəndu dadjurduñərandu, ɳala-ɳala God anqanqanja kunjəngunaldəga John Zacharias iñko:lu bundul' dənja.

³ Aua mamurkalal təmbium mararawum wo:ri mo:neri Jordan, ardi:um kululeri baptism kuluñən kunja, uməra wai wunja;

⁴ Kədjinu wiri-wiri kauwi:ɳu mili-mili nənja ɳala-ɳala Isaiah tjo:lbəda anqanqanq, ɳala-ɳala iñruñ jero:l gejiri bundul' dənja, Brar wuriñuru kalumba Inaiuri anqanqanq, Tjuwalja anqanqaiia tjadəñuru arandjunuru;

⁵ Mənquraim mararawum kəlabu pitja meniñjaie,

Taləmban, kurandu darawa, waiuru pitja ɳjaniñjaie;

Wunkoli-koli tjadəñuru pitja ɳənju, Arkwiñgaia kalumba wongaləlum pitja arənu,

⁶ Arwiliria ardaraia umundulbaie God anqanqanja pitja məra pəro:..

⁷ Gewunja kundjunqanqori peleñgaraia iñgadburkalal baptize aŋgandjui:nu wunja aua nanja, Njiri kauauilaia kauanja ḥaqia, aŋguja njiniinqundala wuraraiu wundji:la kengal?

⁸ Gewunja bari iraiqanda kurab kulunjan inia wunja; wa piriiri njirge wurura nānja, Ari kudai Abraham irai; kujenuri God gole bari puŋgaianda kaiug wuna nānja woŋalalənja Abraham wunja.

⁹ Weni ḥadjura kandieju ḥuwonu wondudba nānja; gewunja ḥuwonu darawa kurab inia wa bari pāŋgaiqandān ḥaqi, dur kumbi:nu, wia' nānja kundjabienu.

¹⁰ Gejau peleñgaraia burkai kaueriabantu, kubadjuñiri, Nani kundjedju?

¹¹ Aua kandjo:lbala, kundjunqanqori, Aua wobi iarunandu kudai, kāno:nja aua ino:ra, aua māŋqari kudai kādjinu kundji:nja.

¹² Kaiug-ḥaqia kuda: kaueramurkalal baptize aŋgandjui:nu wunja, arge kubadjuñanqanga, Iniqgundeja, ḥaqni kunjedju?

¹³ Aua kundjunqanqori, Puramureri tjlenda njiri wunja wiri-wiri kauwi:nu.

¹⁴ Malani' ḥaqia kuda: burkai kaueriabantu, kubadjuñiri, Ari kuda: ḥaqni kunjedju? Aua kundjunqanqori, I:dja kari kwiar pariiri, bare parañuriri, laŋugu njirkanqanga jedji njirwa.

¹⁵ Worumbaia ardaraia iñgadanaleri, ardi:aka man ma ni: aŋganineri John wunja, ḥambā aua Christ iñgānu;

¹⁶ John kandjo:lbala, kundjunqanqori ardaraia, Naiu ko:ru baptize njinji: agu njininge; O! keŋgal iaruñ ii:lwora man daga naiu nānja, ḥaqniowu ḥānuñamiri burangai inanjuma irkälja ierdu ḥaqra anqanga; aua pitja baptize njinji: Injandj Mamaia nānja, wria' nānja.

¹⁷ Māndju' ḥaqra anqanga ino:ri nānja, maianqarim anqgam pitja rargarim djen-beñuru mewandju, wheat pitja djaruk ema maiarum maninja, bululuk pitja wori nje wia' nānja kādjinba puŋgamaren ḥaqri.

¹⁸ Wuniingundie darawa tjäkekäri kululanqangi wälənu-wunia i:dja nānja.

¹⁹ O! Herod inaiuri, iñgāmaiambiena aua nānja Herodias wunja ḥawanqanga māŋqanqanqanga, dara wunja Herod worn kandjuneri,

²⁰ Wuna kuda: kungandeju darawa nānja, bur ki:la John burkārim maninja.

²¹ Ge kunina wuno:murum i:dja ardaraia baptize aŋganinaiena, Jesu kuda: baptize iñgāninaiena, dadjurd geñiri, aŋdjo:lu pālkär kumieni,

²² Jeri kauwonai Injandj Mamaia iñanqaba kuluko:ka kādjinidja aua nanja, ḥalañala andjo:l'di daga kunqanqunal, Naiu ḥunqungu:la, ḥedura ḥānuñundjumu, tjukul ḥünana.

²³ Jesu ḥundju-ḥundju pununqula kānineri, ḥali kuniñaiena Joseph iñko:lu, Heli iñko:lu,

²⁴ Math at iñko:lu, Levi iñko:lu, Melchi iñko:lu, Janna iñko:lu, Joseph iñko:lu,

²⁵ Mattathias iñko:lu, Amos iñko:lu, Naum iñko:lu, Esli iñko:lu, Naggai iñko:lu,

²⁶ Maath iñko:lu, Mattathias iñko:lu, Semein iñko:lu, Josech iñko:lu, Joda iñko:lu,

²⁷ Joanan iñko:lu, Rhesa iñko:lu, Zerubbabel iñko:lu, Shealtiel iñko:lu, Neri iñko:lu,

²⁸ Melchi iñko:lu, Addi iñko:lu, Cosam iñko:lu, Elmadam iñko:lu, Er iñko:lu,

²⁹ Jesus iñko:lu, Eliezer iñko:lu, Joram iñko:lu, Matthat iñko:lu, Levi iñko:lu,

³⁰ Symeon iñko:lu, Judas iñko:lu, Joseph iñko:lu, Jonam iñko:lu, Eliakim iñko:lu,

³¹ Melea iñko:lu, Menna iñko:lu, Mattatha iñko:lu, Nathan iñko:lu, David iñko:lu,

³² Jesse iñko:lu, Obed iñko:lu, Boaz iñko:lu, Salmon iñko:lu, Nahshon iñko:lu,

³³ Amminadab iñko:lu, Arni iñko:lu, Hezron iñko:lu, Perez iñko:lu, Judah iñko:lu,

³⁴ Jacob iñko:lu, Isaac iñko:lu, Abraham iñko:lu, Terah iñko:lu, Nahor iñko:lu,

³⁵ Serug iñko:lu, Reu iñko:lu, Peleg iñko:lu, Eber iñko:lu, Shelah iñko:lu,

³⁶ Cainan iŋko:lu, Arphazad iŋko:lu, Shem iŋko:lu, Noah iŋko:lu, Lamech iŋko:lu,

³⁷ Methuselah iŋko:lu, Enoch iŋko:lu, Jared iŋko:lu, Mahalaleel iŋko:lu, Cainan iŋko:lu,

³⁸ Enos iŋko:lu, Seth iŋko:lu, Adam iŋko:lu, God iŋko:lu.

4

¹ Jesu kəlabu iŋqanıñaiena İñandj Mamaia nənja, djo:li kənina Jordan əlp, kielguruñgi:na İñandj nənja bundul' kuru.

² Lewära forty (da:ra) ko:ndjui:na agula nənja. Gejau kari wa mindjal puñgenjiri; wuno:murum gejau ko:rug kəmaien, baia ko:na.

³ Agula kundjuñanənja, Nundju ɣämba God ɣunñungula, kaiug wuna minjenənja ge njini mənəri njənu.

⁴ Jesu kaio:lbala, Wiri-wiri kumbi:ŋu, I:dja iedjer pitja wa pənqanin mənəri njiniñge ekamandj, O! ɣäla-ɣäla God anənja darawa njiniñge.

⁵ Pai kañurula, kəmiimbuna təmbium mararawam bəndaia nənja nəa-nəa.

⁶ Agula kundjuñanənja, Pitja ɣunjano: wundjurulu wuna dara, pəlemba kənənqam, gewunja kunauwi:nara, aua lai nanjumbunanənja kəñano:;

⁷ Gewunja ɣundju ɣämba luñgudja ɣunñunuñara, darawa ɣundjanənja pitja njənu.

⁸ Jesu kaio:lbala kundjuñanənja, Wiri-wiri kumbi:ŋu, Lungudja bənunənja Inaiuri God ɣundjanənja, auekamandj inawodju.

⁹ Kañurulal Jerusale' ɣuru, kauwelgendjuna mənuri nənja dadjurdkərim maninja, kundjuñanənja, ɣundju ɣämba God ɣunñungula, ɣunge ɣundju-ɣundju wai paiəbie ɣuru-i-dagu;

¹⁰ Gewunja wiri-wiri kumbi:ŋu, Wälənnəria anənjaia pitja njenəngori ɣundju wunja, ɣunbəranindj wunja,

¹¹ Ardo:ri nənja ɣunbərañjuru, madji ɣundjerdu kaiugu nənja duk puñgam.

¹² Jesu kaio:lbala kundjuñanənja, Kuluięu, Pəndjo:ndjui:ri God Inaiuri ɣundj anənja.

¹³ Agula, wuno:murum dara wuñgundjuie ko:rug kəmən, wali kaiqndiwela.

¹⁴ Jesu djo:li kənina İñandj iurulba nənja Galilee nənja: djo:jən kunjənəñjuru aua wunja təmbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁵ Kaniingundala dadjurd-kərim maninja arkanənqam, ko:lbo:wi:na ardaraia nənja.

¹⁶ Nazareth mamurkala ma dəldja iŋgauwi:na, kədjinu geñirida, Wunaiurujañ dəra keñəñjuru dadjurd-kərim maninja, kauwelgenja ka:lu wunja mili-mili nənja.

¹⁷ Kəno:wi manənja mili-mili tjo:lbəda Isaiah anənja, mili-mili pəlkar kəmən, inarub məra mo:na ma wiri-wiri kauwi:na,

¹⁸ İñandj Inaiuri anənja ɣaiu nənja, Gewunja ɣəndja:mala wälənu-wunia ardjeja ardi:um ɣənñulunəngori wunja; ɣanñajawuna ardi:um ɣənñulunəngori burəñgai bur ənqanıñiri, Arkumbambilidjia kəle mənəgarwu wunja, Kubən-kubən ɣəria burəñgai ɣənñuma wunja,

¹⁹ Ardi:um ɣənñulu wunja wuniau Inaiuri anənja.

²⁰ Mili-mili tjilibid kəmən, i:dja kəno:na, atjə kauwona; arkumbula ardaraia dadjurd-kərim maninja kuni:nidjauwi:nanənja.

²¹ Wun-man-bəli kundjuñanəngori, Weni ko:rug kumieňu wiri-wiri wuna njidi:um maninja.

²² Ardaraia kadəñədjaienənənja, rəngəri karija ɣäla-ɣäla wunia ɣəri keñgunal iamundu i dagu, kubədjuñ, Wawu indja Joseph iŋko:lu?

²³ Aua kundjunqanqori, Nidji pitja wureluara, bare-bare wuna, Banmandja, qundju-qundju pāmurdui; ge quru arkunina qanijaiena Capernaum maninja, quru kuda: dju kālguwam qundjanqan maninja.

²⁴ Aua kundjuju, Nidji kujenuri, tjo:lbāda kari wa pāngamien kālguwam anāngam maninja.

²⁵ O! Nidji kujenuri, Ndjo:ro:rinja njindarawanja njiladinja Elijahjau Israel nānja, wuno: murum andjo:lu bur qanijaiena tjauqdbajau maiaruñurim, kunjila innalja, moro:do:d njinina djenbeñuru bāndaia daraiu nānja;

²⁶ Elijah wa pāngajanawienja ardari' nānja, O! Sarepta nānja ekama, Sidon nānja, woñaiinja ndjo:rinja nānja.

²⁷ Leper qaria ardarawaia kadina Israel nānja Elisha tjo:lbādajau, atjarunuwa wa panbuduwini:na, Naaman Syria qara ekamandj.

²⁸ Ardarawaia ardji:la kaueramqād dadjurdkārim maninja, wuno:murum wuna quru qngānina.

²⁹ Bari kadina, wai kaueriabuna malaiindem dānde quru, kauerielguruñgula wo:nqāli tālambān quru ma maliindem arkanqanqam wondi mañgauwi:na, wai iñgadjab wunja imri: quru.

³⁰ O! aua bulumān keña arka nānja, keñanuru.

³¹ Jeri kauwonāl Capernaum nānja, malaiindem Galilee nānja. Kaniingundaleri Wunaiuruju;

³² Rāngari karija wuniingundie nānja, gewunja nala-ñala anāngā wundjurul' kari kunina.

³³ Dadjurkārim maninja i:dja qanina iñandj agula inuru kudai, jero:l kundjuju, qala-ñala daraiu,

³⁴ Ai! qāni kunqedjumu, qundju Jesu Nazareth qara? Nunqāngunal andjāqunmāndju wunja? Laiburu qānuñānu qundj' aŋguja, Mamaia God anāngā.

³⁵ Jesu kāmaiambuna, kundjuñiri, Kāmuk bowi:, ba beñgaldaga. Agula iñgaiabuna pulaga nānja, be keñgunaldaga, wa mareja puñgamenja-nānja.

³⁶ Rāngari kunqāngunaldagori ardarawaia, arge wurura kubāluleri kubādjūñiri, Añudja qala-ñala wuna? gewunja wunaiuru nānja, wundjurul' dānja, arkandj arduria kundjunqanqori, arka ba kariñgal.

³⁷ Djo:jān aua wunja kunqānquru tāmbium mararawa' quru wo:ri mo:neri.

³⁸ Bari qanina dadjurkārim i dāgam, dāra keñanuru maiaru' quru Simon anāngam. Simon kurumqānganqja lādja djenbenuru kundjuñiri; burkai kaueriabuna qāngān wunja.

³⁹ Njindjanala, lādja kāmaiambuna, wuna njindjāndiwela; maiirgi:r Kum bari njinina, kanawodjāna.

⁴⁰ Wuno:murum māraqunja qāngawoneli, ardarawaia adbāramareja kudai, mareja dji:dji: qaria, kanbādawungulaldaga; ardarawaia iārun-iārun ino:ri kanmāndanala, kanmurduna.

⁴¹ Agulaia kuda: ardarawaia ba kariñgunaldagori, jero:l kubādjūñiri, kubāluleri, Nundju God qunqāngula. Aua kāmaiambuna, wa pa:nqānja ka:ralu wunja, gewunja arka laiburu qngānina-nānja aua Christ iñgānina.

⁴² Māmāngunu, ba keñgunal, keñanuru bun-dul' kuru; peleñgaraia kaueranjiro:nañuriri, kaueramurkalal; iñgarkanenja, aua arka wa pandjāndiwenñuru.

⁴³ O! kundjunqanqori, Malaiindem maikekārim maninja wālānu-wunia kuñalunja bāndaia wunja God anāngā, gewunja qānqānawienja.

⁴⁴ Ardi:um kululeri dadjurkārim maninja Judaea nānja.

5

¹ Ge kunina, wuno:murum peleñgaraia aua nənja kudmun iñgadjandala ɳuru karkaŋjuru wunja ɳala-ɳala God anənja, aua kauelgenjiri duŋjunda agu Gennesaret,

² Məra kumbunandii naməndi tjařunjandu kumbalgenjandu duŋjunda agu; djaia ɳaria kariŋaŋjuru wundj'-i-dagu, net arkanənja kulai kanbərwuneri.

³ Dəra keŋa naməndi tjařunj nənja, Simon anənja, burkai kaiqbuna iñgeñjuru wunja ruluk iraiu kabəlb'i dəgu. Atjə kauwona, peleñgaraia kaniŋgundala naməndi nənja.

⁴ Wuno:murum ka:luleri wudun geŋu, aua Simon kundjuŋanənja, Njirinjuru tjalani ɳuru, net njirkanənja wai araiab arema wunja.

⁵ Simon kaio:lbala kundjuŋu, Inaiuri, wulo:lum mararium kerkəriŋjiri, kari wa panjədbenja; mia ɳala-ɳala ɳundj anənja nənja net pitja iñaiab.

⁶ Wuno:murum ge kadjuŋu, bur kanbəri:la djaia wiri-wiri ɳaria djenbeñjuru; gewunja net arkanənjaia ka:lemi:neri.

⁷ Mara:li marwunanəngori arkanəlja naməndi tjaqəri nənja, əŋgeñgal əŋganbədawodju wunja; arka kariŋgunal, naməndiandu kəlabu kubərkandjuna ge njini pitja jauqək kauwenjandu.

⁸ Wuno:murum Simon Peter kənindjənja kauwona Jesu iluŋgu nənja kundjuŋjiri, Tjəndjandiwe, gewunja ɳaiu i:dja uməra ɳari, Inaiuri.

⁹ Gewunja aua rəŋqəri keŋa, ardaraواia aua nənja kuda:, wiri-wiri ɳaria djaia əŋganbədburən.

¹⁰ Ge kədjinu James a John, Zebedee iñko:landu, auandu iñanəlguri Simon nənja. Jesu Simon kundjuŋanənja, Puŋungulgunejiri, wuna pəle i:dja pitja əndjəmeri.

¹¹ Wuno:murum naməndi karkaŋjurulal kabalba nənja, darawa kubədbəŋgi:la, kaueramalando:na.

¹² Ge kunina wuno:murum aua malaiindem maiarujum maninja iñganineri, wai! i:dja leper ɳara iraraia; aua wuno:murum Jesu məra iñgo:na, imiŋum maninja kauwona kəniauwima, kundjuŋjiri, Inaiuri, ɳamba tjuŋjudju wunja, ɳaiu rargəri tjaŋgandju.

¹³ Aua ino:ri la maməŋ, kəməndanəla, kundjuŋjiri, Koru dudbałla, kuŋe wunja, rarwu bənu; maiirgi:rkum leprosy kaiqədiwela.

¹⁴ Kundjuŋanənja, I:dja kari pinclji:nəngoriri, O! baiuŋuru, pəmiimbaienənja dadjurd ɳara, tjaŋmi bənu rargəri ɳunŋunina moia, ge Moses geŋida, umiimbaie wunja arka nənja.

¹⁵ Mia kunjaŋaŋjuru djenbeñjuru djo:jən aua wunja, djařuk kadbiens peleñgaraia ɳuru iñgarkaŋjuru wunja, əŋgəmurdui: wunja mareja arkanənjaia.

¹⁶ Aua keŋaŋjuru bundul' kuru, dadjurd kundjuŋu.

¹⁷ Tjařunjiau kaniŋ gundaleri, Pharisia a adiŋgundieja ɳala-ɳala ɳaria ma atjə kadiñeri, arka əŋgeñgunal malaiindem mararawum əlp Galilee nənja, Judaea nənja, Jerusalem maninja; wundjurulu Inaiuri anənja aua nənja kunina əŋgəmurdui wunja.

¹⁸ Gejau, wai! i:dja mano: kaueranuruleri inarugu nənja i:dja iŋla iñgənina, markandjuro:na iñgarkaŋjural kunja iñgarkande imənŋale ɳuru.

¹⁹ Wuno:murum wa məra pəmarwi:nja ɳərunənġowu iñgarkaŋjural kunja peleñgaraia wunja, pai kadina maiarum malerdu' ɳuru, jeri kaueriabuna malerdu' ɳuru inarugu kuda: puləga nənja imənŋale Jesu.

²⁰ Wuno:murum aua məra əŋgo:na arka wa pauerəŋjudjarenja ɳari, kundjuŋu, I:dja, uməra ɳundjanənja wai kundjəbienənju.

²¹ Wunmanbałlı wiri-wiri ɳaria a Pharisia kubərwədeňu, kubədjuŋjiri, Indja əŋguja woru ka:luri? Əŋguja uməra gole wai puağaiab, God auekamandj?

²² O! Jesu laiburu kānina ardi:um maninja, kandjo:lbāla, kundjuñaną̄gori, Añudja njidi:um maninja kurawadejiri?

²³ Ną̄nę̄ga wunia man dą̄gu ną̄nę̄lu wunja, Umära n̄undjanę̄ga wai kundjbienę̄nu, ną̄nę̄lu wunja, Bäri bånu, wudawa baiu?

²⁴ Laiburu njirkunuñ wunja I:dj' iñko:lu wundjurulu kudai kabälba ną̄nja umära wai kunja, kundjuñanę̄ga iäla, Kunjenu, bäri bånu, n̄unarugu tjärawäd minjäm, baiunuru maiarum n̄imdjanañga' n̄uru.

²⁵ Maiirgi:r Kum adbäñjale n̄uru kauwelgenja, tjärawäd kumäñ wuna ną̄nja we iñgauwoneri, maiarum anängam mamurkäläñuru, God ko:do:daleri.

²⁶ Ardarawaia rängari kariña, God kauero:do:dala, luren kubädbäñeri, kubädjuniri, Rängari weni mära worwuna.

²⁷ Wuna pâlejau keñajuru, mära ko:na kaiugu n̄ara iñumba Levi atja iñganineri kaiug karim maninja, kundjuñanę̄ga, Tjänmalando:.

²⁸ Aua darawa kundjändiwela, bäri kānina, kāmalando:na.

²⁹ Levi maia ardaiur' kangändjuna aua wunja maiarum anängam maninja; peleñgare djenbenuru kaiugu n̄aria atjäkekäria auandu ną̄nja atjä kadina.

³⁰ Pharisia, wiri-wiri n̄aria arkanę̄gaia kuda:, inalalaia jau kanbärkäñjurula, kubädjuniri, Añudja kunja kaiugu n̄aria ną̄nja, arwod' dänja, mindjäl kuriiri, djo: njiriñiri?

³¹ Jesu kandjo:lbāla, kundjuñanę̄gori, Adbuludja bämändja wa lai pą̄ngawon-ną̄ngori, O! adbäramareja lai kauwonanę̄ngori.

³² Wa pą̄neñgunjal ai wunja tjädäñuria, O! rworia kuluñan kunja.

³³ Kubädjunanę̄ga, John inalalaia tñile-jile kadjamindjäna, dadjurd kubädjiri, ge kädjinu Pharisia arkanę̄gaia, O! n̄unalalaia mindjäl kubädjiri, djo: kariñiri.

³⁴ Jesu kundjuñanę̄gori, Pą̄näñmoia jalälanę̄gaia, wäli pą̄näñmoia arka ną̄nja iñganijiri, ko:ru kariamindja?

³⁵ O! lewära pitja njejenjal gejau pą̄näñmoia arka ną̄nja pitja emälañjaie, gejau pitja arejamindja, lewära ge ną̄nja.

³⁶ Bare-bäre kuda: kundjuñanę̄gori, I:dja kari aia dalar iñgamieñu wobi iñunali ną̄nja wa pą̄nganden wobi inuñgule ną̄nja; madji iñunäli dalar pą̄ngäm, iñunäli inuñgule ną̄nja wa pidjin pą̄ngauwi:ngändu.

³⁷ I:dja kari wine iñunäli wa pą̄nganden waiäm mäñungulem maninja; madji wine iñunäli waiäm muñgur pämō:, pälulu pą̄ngänu, waiäm pitja bäda pamo:wi:;

³⁸ O! wine iñunäli kandienja waiäm mañunälim maninja.

³⁹ I:dja kari inuñgule djo: iñgeña wa lai pą̄ngawon-ną̄ngga iñunäli; ge wunja kundjiri, Inuñgule inia man daga.

6

¹ Ge kunina Wunaiurujau bulumäñ keñä corn ną̄nja, inalalaia ri: kubädjuniri, mindjäl kubädjuniri, corn ardori ną̄nja wuräñgäñ kubädjuniri.

² Pharisia atjäkekäria kubädjun, Añudja kunja kuriiri ge wunia n̄uru-n̄uru Wunaiurujau?

³ Jesu kandjo:lbāla kundjuñu, Wawu laiburu pinjidinjiri wuna David geñu wuno:murum baia iñgo:na, arka aua ną̄nja kuda:?

⁴ Dära iñgeñiri maiaru' n̄uru God anängam, kanmäñ maia adbiimbaie n̄aria, mindjäl kundjuñu, arka aua ną̄nja ka:no:na, arge mindjäl kunja wunia n̄uru-n̄uru, dadjurđäria argekamandj?

⁵ Kundjuñanę̄gori, I:dj'iñko:lu inaiuri kānun Wunaiurujau.

⁶ Ge kunina Wunaiurujau tjäkäriau dära keñ-añuru dadjurđärim maninja, kaniingundala; i:dja ma kānineri, worawerduñ anängäm maralgam;

⁷ Wiri-wiri ḥaqia a Pharisia kaueranindjäneri ḥam̄ba Wunaiurujau iŋḡamurdu, mara karwuna-näŋga wunja de iŋgarwu wunja.

⁸ Aua laiburu kāninanäŋgori ni: ḥnḡanineri, kundjunäŋga i:dja ino:ri dalga kudai, Bāri bānu, bowelge pulaga nänja; aua bāri kānina, kauwelgenja.

⁹ Jesu kundjunäŋgori, Burkai njinjiäb, Wuniowu Wunaiurujau wunia workundju, woru workundju? Ihaui workumbundulba, bāda arkumba?

¹⁰ Wunjili:wa kanbuna ardarawaia nänja kundjunäŋga, Nuno:ri la māma. Ge kundjuṇu, ino:ri kumurdui:na.

¹¹ Ardji:la bāri kānina, arge wurura kubārwadeju ḥani Jesu kadjunäŋga wunja.

¹² Gejau kunina dānde keñanuru tālāmbān ḥuru dadjurd kunja, kādjinma wundugum dadjurd kundjunäŋgeri God.

¹³ Wuno:murum māmāŋgunu njinḡanina, ai kanbuna inalalaia, arka nänja kanmurāŋ twelve, (ānjenŋālja), arge kandimāla arkañawieja,

¹⁴ Simon aua kuda: iŋḡarimala Peter, Andrew iwomale, James a John, Philip a Barthomolew,

¹⁵ Matthew a Thomas, James Alphaeus iŋko:lu a Simon iŋḡarimaiena Zealot,

¹⁶ Judas James iŋko:lu a Judas Iscariot, aua iŋḡanina tjiriwin ḥaqia.

¹⁷ Jeri kauwonāl arka nänja kauwelgenja wauim maninja, peleñḡaraia ardarawaia inalalaia, peleñḡare djenbeñuru worumba Judaea marara-wum ǎlp, Jerusalem ǎlp, maiamiŋgum Tyre a Sidon,

¹⁸ Arka ḥnḡençunal aua ḥuru iŋgarkañuru wunja, ḥnḡamurdui: wunja mareja arkanäŋgaia, arka pāmbāla ḥnḡanineri agulaia arduria nänja kadburduwi:na;

¹⁹ Peleñḡare ardarawaia kubārkāñjiro:na iŋ-gadbañdana wunja, gewunja wundjurulu auedāgu kunjāŋgunal, ardarawaia kanmurduna.

²⁰ Ambula ba:l kumāŋ inalalaia nänja kundjuṇu, Tjukul ḥaqri njidje, gewunja njirkanäŋga bāndaia God anäŋga.

²¹ Tjukul ḥaqri njiri baia ḥaqri weni, gewunja pitja barui njiranowi:. Tjukul ḥaqri njiri wola: wur-āŋundju weni, gewunja pitja djirai njirānu.

²² Tjukul ḥaqri njiduŋ wuno:murum i:dja njin-ŋumbārkundjuru, wolara njinŋumbārkaru, jau njin-ŋumbārkañuru, njirkumba wai kādjab woru kād-jinu I:dj'iŋko:lu wunja.

²³ Gejau tjukul njidu, kurkudjal njidu, gewunja wai! wunaiuru lāñugu njirkanäŋga ḥndjo:l' dānja; gewunja ge kādjinu iranäŋgoria kubādju-ŋānäŋgori tjo:lbādaia.

²⁴ O! Wurgunu njiri nänja, tjiŋi:ra, gewunja jāmbula njirkanäŋga gole kurāmāŋ.

²⁵ Wurgunu njiri nänja, weni barui wurāŋund-ju, gewunja pitja baia njinjo:. Wurgunu njiri dji-rai ḥaqri weni, gewunja pitja wola: wureju, dji:rwa njirānu.

²⁶ Wurgunu wuno:murum i:dja ardarawaia wunia njiri wunja ka:lu, gewunja ge kādjinu ira-näŋgoria kubādju-ŋānäŋgori tjo:lbādaia tjibareja.

²⁷ O! Kuñenuri ḥuru njirkunuñiri, Ardaūurgu-nuria njidarienäŋgori, wunia wurinäŋgori ark a njinŋumbādjo:ndjuriria,

²⁸ Wunia wuralunäŋgori arka woru ka:lunuri, dadjurd wuri: arka wunja woru kādjunuri.

²⁹ Aua ḥunmāŋulp maiaruñum ḥoiil ge, maiak-ārim kuda: ino:, aua ḥunñuno:ŋgu wobi ḥundja-näŋga, iakāra wunja pāndjāmāiambiri.

³⁰ Ano: ardarawaia ḥunñumbādjaia, aua wulānbiri ḥundjanäŋga ḥunñuno:ŋgu, pāndjāniauwiri.

³¹ Lai njirkumbānanäŋgori i:dja kādjunuri ge kādjinu wurinäŋgori.

³² Njiri ḥam̄ba lai ḥnḡawonanuri arka lai njirwanäŋgori, ḥānäŋga wungulbo:wie njiri nänja? Gewunja arworia kuda: kādarieñanäŋgori ḥnḡanarieñanäŋgori.

33 Njiri nąmba wunia wurąundjunąngori arka wunia kadjunuri, nąnąnga wungulbo:wie njiri nąnja? Arworia kuda: ge-i-di-dągu kubądju.

34 Njiri nąmba njirkunawodjąna arka ni: njirkunuñanąngori arąjunma njele, nąnąnga wungulbo:wie njiri nąnja? Arworia kuda: kadawodjięu arwor' nundjunąndjia ge-i-di-dągu kadba njele.

35 O! Njiri ardaurgunuri njidarienąngori, wunia wuri:, arano:wodju wa ni: pinjidin njele; ląngugu wunaiuru pitja nąnunuri, pitja njiranu Karąñ-nąra mandj njinjungula, aua inia ińgąnuñanąngori aljaladbuneja a arworia.

36 Araijeriwu, Iro:lidj kądjinu ąnggieriwu.

37 Wure paro:jiri, pitja wa wure pinjirwi:n; bąda paro:jiri, pitja wa bąda pinjirwi:n; wai wuraiąb, pitja wai njejabıenuri.

38 Arano:, pitja nąjano:wi:nuri; wunaiuru, wunia, pąndjuk ąarı, lukuluk ąarı, tjauaiba ąarı mälama njirkanąngam maninja pitja njinbąrano:; gewunja kądjinu arąjano: ge kądjinu pitja nąjano: wi:nuri.

39 Bäre-bäre kuda: kundjunąnąngori, Ambulidj ambulidj kaielguruñ? Wawu dagulum maninja pąngawengąndu?

40 Inalala karąj wa pąngąnin inaiuri nąnja; O! ardaraiaia gole ko:rug ąngämieju inaiuri kądjindjia pitja arąnu.

41 Ańjudja kunja mandjanindj tjurnim nawalo: lidj ambula nąnja, ńuwonu nungubul' dąnja wa pindjanindjān?

42 Ńarunąngowu pitja djenąngga nawalo:lidj, Nawaia, nali mańamal tjurnim ńungubul' dąnja, ńunge ńundju-ńundju kądjinba pindjanindjān ńuwonu ńungubul' dąnja? Nunmiňum mäljaladbune, ńundjurle wai tąb ńuwonu ńungubul' dąnja, gejau pitja wunia mandjanindj tjurnim ńawalo:lidj ambula nąnja mandjiąba wunja.

43 Gewunja ńuwonu wunia kurab iwori wa bąri pąngaiąndan, tąkąri njele ńuwonu woru kurab inia wa bąri pąngaiąndan.

44 Nuwonu darawa laiburu kunińjaieju kurab kąnąngga nąnja; gewunja wonąndja nąnja wa pąmadburąn tjili:um, kari irululu kakadja ąarı nąnja kanera.

45 I:dja inia wunia ińauui nąnja wunia ba kungąjural; i:dja iwori woru ińauui nąnja woru ba kungąjural; gewunja dara ińauui nąnja iámundu kuluiri.

46 Ańjudja kunja tįararim Inaiuri, Inaiuri, wa piriin ge ńanńundju?

47 Aua ńanjamurkal, ńala-ńala ńaianąngga ńuru ińgąnuñ ge kąminje, pitja njinjamiimbu ąngujuja kądjindjia ińgąnuñ.

48 Kądjindja kąnuñ i:dj a maiarum mańgandenejiri, aua tįari geńiri tjalani, maiarum mańgandenu kaiugu nąnja; worumbąm mańgeńgunal, maro:ralim dai mańgo:na maiarum ma nąnja, kądjinba jąlala pąmo:nja, gewunja tądąm mańgandienā.

49 O! Aua ńuru ińgąnuñ, wa puńgen, kądjindjia i:dja maiarum mańgandeneju kabälba nąnja waiuru mano:ruma, ma nąnja maro:lalim dai mo:na, maiirgi:rkum mauwona, djenbejuru malemi:neri.

7

1 Wuno:murum wudun geju ńala-ńala dara anąngga worumba ńuru ąngąnineri, Capernaum maninja dąra keńajuru.

2 Centurion iąruñ i:dja anąngga ara ińgąnineri, kungądjuneri, ińgąnarienanąngga.

3 Wuno:murum Jesu wunja ńuru ińgąnina, kanńanawuna aua nąnja arwawongąria Jew ąaría, burkai kaueriąbuna ińgeńgal wunja, i:dja anąngga ińgąmurdu wunja.

4 Wuno:murum Jesu ińgadburkalal, njądbama burkai kaueriąbuna, kubądjuñiri, Inia kąnuñ aua wunja wuna tjuńundju.

⁵ Gewunja worumba ąri kąnarienjunjari, aue ɳundju-ɳundju wondi maŋgo:na dadjurdn̄ajrim ąri wunja.

⁶ Jesu arka nānja keňajuru. Wuno:murum maiarum bōwora wa pāŋgāninja, centurion arkanjalja aua nānja kannajanawuna, kundjunjanān̄ga, Inaiuri, djādjeri pindjii:ri; gewunja ɳāniowu ɳanuŋamiri ɳunŋunjan̄gal waiuru malerdum ɳaianan̄gam;

⁷ Gewunja ɳāwe wurura wa puŋenja ɳānia ɳānŋunuŋ ɳunŋunmurkal; O! ɳala-ɳala minje, gejau i:dja ɳaianan̄ga pitja emurdui:.

⁸ Gewunja ɳaiu kuda: i:dja ɳāndieňu wundjurulu waiuru, mālani'-ɳaria ɳaiu kudai waiuru ɳaiu nānja, indja kuŋenan̄ga, Baiu, aua keňga; iąkāra, Bengal, aua keŋgal; i:dja ɳaianan̄ga, ge dju, ge kundju.

⁹ Wuno:murum Jesu wuna ɳuru īŋgānina, rāngāri keňa, wāljarai kauwona peleŋgare īngad balando:neri, kundjunjanān̄gori, Kunenuri, wa puŋgājudjarien-ɳari wuna kādjīnu wa māra pujo: nja, kari Israel nānja.

¹⁰ Arkanjawieja djo:li kadinal maiarum maninja, i:dja māra kauero:na imulugu.

¹¹ Ge kunina māŋgundjiau, keňajuru malaiinde' ɳuru maŋumba Nain, inalalaia peleŋgare djenbenuru aua nānja kariňajuriri.

¹² Wuno:murum malaiindem maiamundum wodjulu īŋgāninal, wai, mano: kungajanuriena durgu i:dja, karanān̄gan̄ja īarunyamandj, ɳān̄ga ndjo:rinja; peleŋgare djenbeňuru malaiinde' ɳaria ɳān̄ga nānja kadina.

¹³ Inaiuri, wuno:murum māra njingo:na, njāŋgāieriwuna, kundjunjanān̄ga, Wola: pindjii:ri.

¹⁴ Wodjulu keňgunal, mano:ɳari kumāndanāla, arka mano: īngarkajanurula karwelgenja. Aua kundjuňu, Algunja, kuŋenu, Bāri bānu.

¹⁵ Imandja atjā kānina, wunmanbāli kululeri, karanān̄gan̄ja aua njino:na.

¹⁶ Ardaraiaia karkulgūneneri, God kauero:do:dala, kubādjuňiri, Tjo:lbāda inaiuri bāri kāni:na nari nānja, God worumba anān̄ga mia kanmūrkālal.

¹⁷ Djo:jān wuna aua wunja kunjaňajuru Judaea mararawa' ɳuru, tāmbium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁸ John inalalaia wuna darawa kubādjuňanān̄ga. John inalalandu ai ko:nandu,

¹⁹ Kaňajawunandu Inaiud' dānja, kundjuňiri, Nundju aua īngeňgal, iąkārawu kedana?

²⁰ I:gāndu wuno:murum īŋgāmūrkālāgāndu, kundjuňandu, John Baptist ąrendu ąnjanāwunandu ɳundju nānja kundjiri, Nundju aua īngeňgal, iąkārawu kedana?

²¹ Ge-i-di-dāgu ardaraiaia kanmurduna mareja, widji, agulaia arworia, ardaraiaia arkumbambulidja ka:no:na māŋgādidiwa wunja.

²² Aua kaio:lbālandu kundjuňanān̄gāndu, Njiriandu, wurinān̄gāndu John arān̄junindjānandu, ɳuru njikuninandu; arkumbambulidja kāle kadju, arwonwondadjia wudawa ąn̄genja, leper nāri a rārgāria ąn̄gāndjuňu, woňalaia ɳuru ąn̄gānun̄, adbān bāri ąn̄gaiňdieňu, ardjeja wālānu-wunia kalui:ɳān̄gori;

²³ Tjukul ɳāra aua ɳaiu nānja wa djiān puŋgāmān̄.

²⁴ Wuno:murum wālān̄jārandu John anāngāndu īngeňanurandu, wunmanbāli peleňgāraia kululanān̄gori John wunja, Anjudja njirinjanuru bundul' kuru māra wunja? Ki:lñgu jalala māndjum maninja?

²⁵ O! Ȧnjudja njirinjanuru māra wunja? I:dja wobi mumula tai īŋgāniňaiena? Wai! arka wobi adbālalaia nānja, tjiňi:ra ąn̄genja, maiarum ardaiud' dānja kadun.

²⁶ O! Ȧnjudja njirinjanuru māra wunja? Tjo:lbāda? Jau, kuŋenuri, inaiud' ban dāga tjo:lbāda nānja.

²⁷ Indj-indja aua wunja wiri-wiri kauwi:na, Wai! wälän-ŋära ḥaiananäga kąjanadjañuru mäñŋale ḥunmiñum, Aua kalumba ḥundjanäga pitja brar njeñuru mäñŋale ḥundju.

²⁸ Kunjenuriri, Arka nänja kuli:n ąngauwi:na wonjaia nänja kari inaiud' ban daga John nänja; O! aua pidi:n njini bändaia God anäŋga nänja iŋgänuŋ, inaiud' ban daga aua nänja känuŋ.

²⁹ Worumba ardara waia ḥuru ąngänina, publicandjia, God kauero:do:dala, arka John nänja baptize ąngandjui:na;

³⁰ O! Pharisia, ḥala-ḥala ḥaria kuda:, wai kubädjäbuna ḥala-ḥala wuni:u' ḥari God anäŋga, arka wa baptize parkandjuienja aua nänja.

³¹ Gewunja ąjudja kądjindjia kañandju i:dja woi mäŋgadberi andja? Ąjudja arka kądjindjia?

³² Arka kądjindjia woñalalänuja tjo:lgarim maninja atja ąngänuŋ, atjäkekäria ai ąnganbärwiria arka kadjiri, Dendem marwunuri, wa djor piriinja; Wola: kunjedjuñunuri wa pararemenja.

³³ Gewunja John Baptist keñgunal wuro:dbori wa mindjal pungenja, wine wa djo: pängenjenja, gejau kuri:, Aua agula kudai.

³⁴ I:dj' iňko:lu keñgunal mindjal geñeri, djo: ingeñeri, gejau kuri:. Wai, i:dja albanda, djo: ḥara, iňaňalja publicandjia a arworia.

³⁵ Wuni:ndjäru tjädäñuru kuňgandjui:na wonalalänuja ardara waia kąnäŋga nänja.

³⁶ Iařun Pharissee burkai kaiäbuna mindjal kunja aua nänja; dara keñañuru maiaru' ḥuru Pharissee anäŋgam, atja kauwona mindjal kunja.

³⁷ Gejau, wai, woñaiinjia, njäŋga maliindem maninja njiwodj, wuno:murum laiburu njingänina aua atja ingänineri maiarum maninja Pharissee anäŋgam, kañurulal alabaster ąngaiamieneri ḥara,

³⁸ Pale ierdu nanja njimbälgenja wola: geñeri, wunmanbäli ierdu kulai kumbuna mandud' 'jiniŋgem, tjakära njiniŋge njimri: ḥari wulinqära kundjuñiri, ierdu kuňgulbo:na, ąngaiamieneri ḥara njiniŋge kundjamäla.

³⁹ Pharissee, wuno:murum mära ko:na, aua burkai ıngaiäbuna, iniäka manma kundjuñu, Indja, ḥämba tjo:lbäda ıngänuŋ, laiburu ıngänuŋ ąngunja, ąjudja kärinja njäŋga ıngämändana, njiwodj njingänuŋ.

⁴⁰ Jesu kaio:lbäla kundjuñanäŋga, Simon, ąjudja-käna ḥenu. Aua kundjuñu, Inaiuri, minje.

⁴¹ I:dja iařuŋ, iařuŋandu tjaue kumbunanäŋ-gandu; iákara tjaue kumbunanäŋga kaiug wunjen-ŋälu, iákara kaiug darawa.

⁴² Wuno:murum ino:randu ingäninandu, ko:lulwa wai kimdjabunananäŋgandu. ḥäniandu aia kānarieñunäŋgandu?

⁴³ Simon kaio:lbäla kundjuñu, Kunenaŋga ḥana aua darawa wai kaiäbunanäŋga. Aua kundjuñanäŋga, Nidji kundji:nu.

⁴⁴ Wälŋäre njimurkala woñaiinjia, kundjuñanäŋga Simon, Ndjanindj woñaiin' njina? Maiarum nundjanäŋgam dära ḥeñgunal, agu ḥaierdu wunja wa pändjano:nja; O! njäŋga ḥaierdu kulai kumbuna mandud' 'jiniŋgem njäŋganäŋgam, wulinqära kundjuñu tjakära njiniŋge njäŋganäŋga.

⁴⁵ Wa pängäŋgulbo:nja; O! njäŋga ḥanjenjeñgunalgule wa wudun pungenja ko:lbo:na wunja ḥaierdu.

⁴⁶ ḥämri: wurji:wa njiniŋge wa pindjiamenja; O! njäŋga ḥaierdu ąngaiamieneri ḥara njiniŋge kundjamäla.

⁴⁷ Gewunja kunjenu, Umära njänganäŋga wai kundjbienimäŋga, ge darawa kunuŋ, gewunja djenbeŋuru nedura genju. Aua pidi:nu wai kaiqbienunäŋga, aua pidi:nu nedura kundjiri.

⁴⁸ Gejau kundjunäŋnaŋga woŋaiinja, Umära njundjanäŋga wai kundjbienäŋnu.

⁴⁹ Ark a aua nänja atjäq aŋgauwoneri wunmanbali arge wurura kubädjuŋ, Aŋguja indja, aua kuda: umära wai kaiqb?

⁵⁰ Aua kundjunäŋnaŋga woŋaiinja, Wa puŋgäjudjarien näri nundjanäŋga njunmundulbaļa; abi:la baiu.

8

¹ Ge kunina lo:jenda paledjau aua keŋajuru malaiindem, maiarundjeruŋuma, ardi:um kululeri, kungäŋuruleri wälänu-wunia bändaia God anäŋga, twelve aua nänja;

² Woŋajaia atjäkekäria arka aŋgämurdui:neri agulaia arduria a mareja, Mary njängärimiena Magdalena, njängge-i-dägu aŋgeŋa agulaia aŋŋälja,

³ Joanna mängänäŋganj a Chuza inaiuri Herod nänja, a Susanna a njindarawanja ndjkekärinja, arka aŋganbädo:neri wulänbiri arkanäŋgaia.

⁴ Wuno:murum peleŋgaraia djenbeŋuru djaruk aŋgämienna, iŋgadburkalal malai-indem mararawum ălp, kulula bare-bare nänja.

⁵ Tjalanganja nära keŋajuru wolumbara wunja tjalanganja anäŋganja. Wali wolumbara geniri, ndjkekärinja njängari:na kalumba iaminim maninja; djambarba njindjo:riena, punaria wuŋo:ru näria mindjäl kubädjuŋanäŋga.

⁶ Ndjkekärinja njängari:na kaiugu nänja, njiŋge ba wa kundjuŋal, njindalga njinina gewunja agu njino:ra.

⁷ Ndjkekärinja njängari:na wonändja nänja, wonändja ba wa kubädjuŋal, limbitja kauerö:na.

⁸ Ndjkekärinja njängari:na kabälba mäniuum maninja, ba wa kundjuŋal, kurab bari kaiqandala irara. Wuna ka:lula, jero:l kundjuŋu, Aua ini:um kudai nüru wunja, nüru käninja.

⁹ Inalalaia burkai kaueriabuna, Nänäŋga bare-bare wuna?

¹⁰ Aua kundjuŋu, Njiri nänja kuno:wi:ŋu laiburu wunja wundjälgeje bändaia näri God anäŋga, O! atjäkekäria bare-bare nänja, gewunja madidjeri wa pämädidjän, nüru aŋgänuŋiri wa puŋgadenän.

¹¹ Bare-bare wima kunuŋ. Tjalanganja nälä-nälä God anäŋga kunuŋ.

¹² Arka kalumba iaminim maninj a ark a nüru aŋgäniina, gejau keŋgal agula kano:ŋgu nälä-nälä ardi:um maninja, madji wa puŋgarkudjaran, arämundulbaie nänja.

¹³ Arka kaiugu nänja arka wuno:murum nüru aŋgäniina tjukul näri nälä-nälä kubädba, arka wondudba ardo:no:reja, pulägajau wa puŋgarkudjaran, aŋgo:ndjui:ŋu jaräŋga kaduŋ.

¹⁴ Njiŋge puläga wonändja nänja, arka nüru aŋgäniina, wurgunu nänja, wulänbib' dänja, tjukul näri arkaui nänja aŋgeŋuriri, limbitja karwi:ŋu, kurab kari wa bari paueriandän.

¹⁵ Njiŋge kabälba mäniuum maninj a, arka kaduŋ, argulum mäniuum, alinäri nänja, nälä-nälä nüru aŋgäniina, njädbä kubädba, kurab bari kauerianda njämula näri.

¹⁶ I:dja kari wuno:murum tjanim duru ki:la wa bur puŋgennäŋga aŋgäm maninja, wa puŋgan-den inarugu waiuru, O! tjainai' nära nänja kungande, gewunja arka dära aŋgeŋgaliri tjanim pitja mära ewuro:.

¹⁷ Gewunja kari kaielgaiena nämiba wa pitja mära puŋgauwi:n; kari wundjälgeje näri nämiba wa pitja laiburu puŋgäniŋaien, nämiba wa pitja maräma nänja puŋgeŋgunal gäri.

¹⁸ Gewunja maranindj ḥarunaq̄owu ḥuru njirkunuŋ, gewunja aua kudai aua nānja pitja njāno:wī:, aua ino:ra pitja eno:ngie aua nānja ge māra kauwi:ŋu aua kudai ḥāna.

¹⁹ Kauerāmurkalal karanaq̄anja a ḥawawanaŋgaia, aua nānja kādjinba pareŋgunjal peleŋq̄are nānja.

²⁰ Kului manaq̄ga, Nundju karanja, nundju nawawaia, dānde karwelgeñiri, Māra ero: kubādjiri.

²¹ Aua kandjo:lbāla kundjuŋnānq̄gori, Naiu karanja, ḥaiu nawawaia kaduŋ arka ḥāla-ḥāla God anaq̄ga ḥuru ḥaq̄gānuŋ, ge kadju.

²² Ge kunina māndjumjiau aua dāra keŋaŋuru namāndi nānja, aua ḥundjuŋundju inalalaia kuda:, kundjuŋnānq̄gori, Wo:ndum kanalu ḥariuri; bāri kubārkāŋurula.

²³ Wāli kariŋaŋuriri aua kulunu kānina. Adadjiri māndjum maiqbaiq̄benal wo:ndum maninja, kālabu kundjuŋiri, arka wunauurgun' nānja kadina.

²⁴ Kauerāmurkalal bāri kaueriŋdāla, kubādjuniři, Inaiuri, Inaiuri, debāra ḥariuri. Aua bāri kānina, mamaiq̄ambunandu māndjum a pālāq̄garinjā wo:ndum maninja, wudun kundjuŋandu, tjumulu kunina.

²⁵ Kundjuŋnānq̄gori, Nānām wa puŋgājudjarien-ḥāri njirkanaq̄ga? Arka karkulguneneri, rāŋq̄ari kariŋa, arge wurura kubādjuniři, Indja ḥaq̄judja kāra, aua māndjum, wo:ndum genaq̄gandu, mauandu ḥuru kaŋurandu?

²⁶ Madburkāla tāmbium Gerasenia arkanaq̄gam, ma inalu Galilee.

²⁷ Wuno:murum ba iŋgeŋunal pālūl' dānja, i:dja kāmāndjerāla malaiindem ἀλπ, agulaia kudai, golema wobi wa tai pāŋq̄aninja, maiarum maninja wa atjā pāŋq̄aninja, O! madem maninja.

²⁸ Wuno:murum Jesu māra iŋgo:na, jero:l kundjuŋu, Naiu ḥāni kuŋenu, Jesu ḥunŋungula God Karāŋ ḥāra mandj? Burkai ḥunjiaq̄, pāŋq̄anbiri.

²⁹ Gewunja aua genaq̄anq̄ga agula inuru ba iŋgeŋaldāga i:dja nānja. Gewunja t̄jile-jile laburd iŋq̄amān, kaŋurienā bur iŋq̄ani:na t̄jānadjāŋ nānja, ierdu-ḥāria nānja, t̄jānadjāŋ dalar kāmaŋ, kaŋaŋa-wienā agula nānja bundul' kuru.

³⁰ Jesu burkai kaiq̄buna, Nūnq̄umba ḥānq̄anq̄ga? Aua kundjuŋu, Legion, gewunja agulaia ardaraia dāra ḥaq̄genaŋuru aua nānja.

³¹ Arka burkai kaueriqbuna kari puŋgenjanānq̄gori ḥaq̄genaŋuru t̄jalani ḥuru.

³² Ma kadina wiriŋq̄ari pig ardaraia no:wa kadineri t̄lāmbān nānja; burkai kaueriqbuna aua ḥānq̄anq̄u wunja ḥaq̄genaŋuru arka nānja; aua kanānula.

³³ Agulaia i:dja ba kariŋgunaldāga, pig ḥuru dāra kariŋaŋuru, wiri-ḥāri t̄jāri kubādburāŋ wo:nāŋgāli-i-dāgu wo:ndu' ḥuru, jauarāra kubādjūŋ.

³⁴ Arka barui ḥaq̄ganbādo:neri wuno:murum māra ḥaq̄go:na ge tjumān kāmienā, pālja kubādjuniři, kubālula malaiindem maninj a, wauim maninja.

³⁵ Arge kariŋaŋuru mara wunja ge tjumān kāmienā, Jesu kauerāmurkalal, māra kauero:na i:dja aua agulaia iŋgadjāndiwela atjā iŋq̄anineri, tai iŋq̄ani:na, ini:um kudai, Jesu ierdu nānja; karkulgūneneri.

³⁶ Arka kuda: māra ḥaq̄go:na kubādjūŋnānq̄gori ḥarunānq̄owu iŋgāmūndulbaiena aua agulaia kudai.

³⁷ Peleŋq̄araia ardaraia tāmbium Gerasenia wo:ri māŋgarwuneri burkai kaueriqbuna ḥaq̄gaiq̄andiwe wunja, gewunja djenbeŋuru karkulgūneneri; aua namāndi nānja dāra keŋaŋuru, djo:li kāninaŋuru.

³⁸ Mia i:dja aia agulaia iŋgadjāndiwela burkai kaiq̄buna aua nānja iŋq̄anuŋ wunja; O! kaŋaŋawuna, kundjuŋiri,

³⁹ Djo:li bānuŋuru tāmbium ḥundjanānq̄ga' ḥuru, minje wunaiuru God genaq̄nu. Aua keŋaŋuru, malaiindem mararawum maninja djo:jāŋ kumāneri wunaiuru Jesu geŋaŋanq̄ga.

40 Wuno:murum Jesu djo:li iŋgāninal peleŋgaraia kauerāmāŋ; gewunja ardarawaia kauerananaŋala.

41 Gejau wai! keŋgunal i:dja iŋumba Jairus, aua inaiuri dadjurdn̄arim maninj a iŋgānina, kauwona Jesu ierdū nānja, burkai kaiabantu iŋgeŋgal kunja maiarum anāŋgam,

42 Gewunja pāmaranja ndjāruŋamanj a aua kudai, njāŋga woralinja, kungādjuneri. Wāli iŋgeŋajuriri peleŋgaraia aua nānja naia kadbiена.

43 Woŋaiinja ndjāruŋ, njāŋga golema gulu wo: kumbānanāŋgeri, njāŋga kādjinba pinjimurduienja i:dja kari nānja.

44 Iwelbam njeŋgunal kāmāndanāla iamiŋgum wobi anāŋga, maiirgi:rkum dumbulu gulu njāŋganāŋga tjimi kunjāŋa.

45 Jesu kundjuŋu, Aŋguja nānmañdanāla? Ardarawaia kari kubādjuŋ. Peter kundjuŋu, Inaiuri, peleŋgare nāndju nānja džāruk kadbieniri, nāndqā karkaŋurieniri.

46 Jesu kundjuŋu, Aŋguja nāna nānmañdanala; gewunja laiburu nānina wundjurulu nāndjāndiwela.

47 Gejau woŋaiinja, wuno:murum māra ko:na wa pinjindjālgaienja, djedjeriwa njeŋgunal, njimbāna imānqāle nāru, aŋudjakunja iŋgāmāndanāla njāŋga kundjuŋu peleŋgare adbānqāle nāru, nārunāŋgowu maiirgi:rkum njāŋgāmurduenja.

48 Aua kundjuŋanāŋga, Pāmaranja, wa panjānjudjarenja, nānumundulbaieŋu; abi:la baiu.

49 Ge-i-di-dāgu aua kaluleri, kengal iāruŋ dadjurdn̄arim inaiuri-i-dāgu, kundjuŋiri, Pāmaranja nāndjanāŋga gole njimānja, inaiuri džādjeri pindjiināŋgeri.

50 Jesu nāru iŋgānina kaio:lbała, Punjungulgunejiri; dja pānjānjudjareri, pitja njemundulbaie.

51 Maiarum māŋgamurkalal, wa panāŋjunjai:dja kari dāra aŋgeŋgal kunja, argekama Peter a James a John, woralinja iranāŋga a karanāŋgānja.

52 Ardarawaia wola kubādjuŋiri, njimbādem-a-leri. O! aua kundjuŋu, Wola piriiri; wa debāra pinjenāŋ dāga, kulunu njinuŋiri.

53 Arka kauerii:la, laiburu aŋganina njāŋga debāra njiŋgeŋa.

54 Aua njino:ri kumāŋ, ai kundjuŋu, kundjuŋiri, Woŋalāŋjunja, bāri bānu.

55 Njiŋandj djo:li njimurkaiena, maiirgi:rkum bāri njinina, gejau aua kundjuŋu, Njino: mindjāl kunja.

56 Gejau inenaiurgandu rāŋgāri keŋandu; O! aua kundjuŋanāŋgandu i:dja kari piriināŋgoriri ge tjumān kāniŋaiena.

9

1 Twelve ai kanbuna, kano:na wundjurulu, iaŋāri, agulaia ardarawaia nānja, mareja nānja, aŋgāmurdu wunja.

2 Kanŋāŋawuna ardi:um kalu wunja bāndaia God anāŋga, adbāramareja abdulugu aŋgandju wunja.

3 Kundjuŋanāŋgori, Kari parāmeri li:wu njirkunjāŋaŋuru, ma atja njidu, ma-i-dāgām maraiŋandiwe.

4 Maiarum maua dāra njirkunjāŋaŋuru, ma atja njidu, ma-i-dāgām maraiŋandiwe.

5 Arka njiri wa pinjidbādbān, wuno:murum malaiindem maue marāŋundjāndiwe,

tjurnim njidjerdu nānja jalāla wuri:nāŋga umiimbaie wunja arka nānja.

6 Arka kariŋaŋuru, maiarundjeruŋuma buluman kariŋa wālānu-wunia ardi:um kubāluleri, kanbādburduneri kādjinma.

7 Gejau Herod inaiuri nāru kānina darawa tjumān kāmienia, lara kundjuŋu, gewunja kaluiena atjākekāria nānja John bāri iŋgaiŋdienia imāndj-i-dāgu;

⁸ Atjäkekäria nänja Elijah mara iŋgauwi:na; atjäkekäria nänja tjo:lbäda iaruṇ ardindi' dänja bari iŋgaiąndienä njele.

⁹ Herod kundjuṇu, John imri: naiu dur kuṇo:na; O! indj' ąnguja aua wunja wuna njuru ńanđunuń? Mara ino:, kundjuṇu.

¹⁰ Arkaňawieja djo:li ąnganinal, kubädjuṇanąńga ge kadjuṇu. Aua kanmurąń, karińańru argekama malaiinde' njuru mańumba Bethsaida.

¹¹ O! Peleńgaraia laiburu ąnganina, kauerąmalando:na; aua kanmurąń, kulułanąńgori bandaia God anąńga wunja, arka lai kauwonanąńgori adbulugu wunja aua kanmurduna.

¹² Mąrańunja gole njimbąnańuriri, arge twelve karińgunal, kubädjuṇanąńga, Peleńgare ąnjańawu, karińenjańru maiarundjeruńuma, tąmbium ma-i-däba, ma atjä kadinja, mańari mąra kauero:nja, gewunja nąri ńuruma bundul' danja ńaduń.

¹³ Aua kundjuṇanąńgori, Njiri arano: mindjal kunja. Arka kubädjun, Əri nänja kari, argekamandj wuro:dbori iaruṇuri, djaia iaruṇandu, ąnjerkuma mańari peleńgare ąndja wunja.

¹⁴ Gewunja arka peleńgare djenbeńuru, five thousand. Aua inalalaia kundjuṇanąńgori, atja ari: ardaraواia fifty nänja.

¹⁵ Ge kubädjuń, ardaraواia atjä kanbäri:la.

¹⁶ Gejau aua kanmań wuro:dbori iaruṇuri, djaia iaruṇandu, ąndjo:lu kale kąmukąla, wunia kululanańgori, kalemala, inalalaia kano:na peleńgare adbanjale njuru ańganbärkande wunja.

¹⁷ Mindjal kubädjuń, ardaraواia barui kubädjuń, gejau kadburiena ilemia arli:wa ąngeńa ąngam manjennalb, twelve.

¹⁸ Ge kunina, aua iaruṇamandj iŋgänina, dadjurd generi, inalalaia aua nänja kadina, burkai kandjäbuna kundjuńiri, Peleńgaraia nai' ąnguja kubädjareri?

¹⁹ Kauerio:lbäla, kubädjuń, John Baptist, atjäkekäria Elijah, atjäkekäria iaruṇ tjo:lbäda ardindi' dänja bari iŋgänina njele.

²⁰ Aua kundjuṇanąńgori, O! njiri nai' ąnguja kuriara? Peter kaio:lbäla, kundjuńu, Christ God anąńga.

²¹ Aua njädbama kundjuṇanąńgori i:dja kari wuna piriinąńgoriri;

²² Kundjuńiri, I:dj' ińko:lu darawa kundji:nja, pitja wai kaiąbienja, mababaia nänja, dadjurđaria ardenaiud' dänja, wiri-wiri ńeria nänja, pitja bada kauwi:nja, gejau pälé kulunu tjarunandu pitja bari kaiąndienja.

²³ Ardarawaia kundjuṇanąńgori, Aua nambä lai kauwonanąńga ńanđunmalando: wunja, aua ńundju-ńundju kari kąni:nja, wongaia anąńga tjile-jile kumenja, ńanmalando:nja.

²⁴ Gewunja aua lai kauwonanąńga inauí kąmundulba wunja, pitja njąokaliba; aua inauí kąokaliba naiu wunja, aia pitja njąmundulba.

²⁵ Gewunja bändaia daraiu ąjudjakunja i:dja kuma, aua ńundju-ńundju ńgąokalibienju, iŋgawelbuneńu?

²⁶ Gewunja aua djięń kąrnara, ńala-ńala ńaianąńga kuda:, aia pitja I:dj'ińko:lu djięń njąmanąńga, wuno:murum ińgeńgal pälomba nänja anąńgäm, Iranąńga, wäląńńaria mamaia arkanąńga kuda:.

²⁷ Nidji kųnenuriri, atjäkekäria kaduń njuru ąngawelgeńiri, arka wa pitja debära pareńen mąra njini kadjo: bändaia God anąńga.

²⁸ Ge kunina ńala-ńala wuna pälejau, lewāra wunjału, kąmurańgori Peter a John a James, pai kąninańru tälämbän njuru dadjurd kunja.

²⁹ Wali aua dadjurd gejéri imijum dji: manina, wobi anąńga iroroi pälomba kąnina.

³⁰ Gejau wai, i:gąndu kululandiri aua nänja, iŋgäninandu Moses a Elijah.

³¹ Auandu māra kauwi:nandu pālemba nanja, kundjunjandu debāra anān̄ga wunja, ge pitja ko:rug kāma Jerusalem maninja.

³² Peter, auandu kuda: aua nān̄ja kulunu ko:nori; wuno:murum barele iñgāninuri, kanindjān̄ori pālemba anān̄ga, i:gāndu kuda: iñgawelgenjandiri aua nān̄ja.

³³ Ge kunina, wāli iñgaiqāndiwejandiri, Peter kundjunjān̄ga Jesu, Inaiuri, wunia kunuñ ḥriñguri ḥuru wunja, jāndālpa maiaruñjurim wondi mewi:njuri, maiaruñum ḥundju wunja, maiaruñum Moses wunja, maiaruñum Elijah wunja; wa laiburu pāñgāninja ge gen̄u.

³⁴ Wāli wuna gen̄eri, ḥngubān kunjāñgūnal, djer njindjābuna arka nān̄ja; arka karkulguneneri wāli ḥngubān dāra ḥñgeñān̄juriri.

³⁵ Gejau ḥāla-ḥāla kunjāñgūnal ḥngubāñdji-i-dāgu, kundjunjiri, Indja ḥamānda iñgāñumāñ, ḥuru irañjuru.

³⁶ Wuno:murum ḥāla-ḥāla wudun gen̄u, māra kauwi:na Jesu auekamandj. Kumuk kumbunori, gejau i:dja kari wa puñgadji:iñgāñgori ge māra ko:no:ri.

³⁷ Ge kunina, māñgundjiau wuno:murum tālāmbāñdji-i-dāgu jeri ḥngauwonal, peleñgāraia ardaraawaia kauerāmāñdjeralā.

³⁸ Gejau wai, i:dja peleñgāraia nān̄ja jero:l kundjuñu, kundjunjiri, Iniiñgundeja, burkai ḥunjiāb, imnjanindj ḥamānda, ge wunja iñrunjara.

³⁹ Wai, agula kāma, maiirgi:rkum jero:l kundjiri, tñjalar kāri kandjui, njini pāñgaiqāndi-wen, kumāg pitja kundjunāñgeri.

⁴⁰ Burkai kañaiābuna ḥunalalaia aua wai kunja, arka kādjinba puñgadji:nja.

⁴¹ Jesu kaio:lbāla, kundjuñu, O worumba njirkudjarie, njirkolikoli, ḥān̄gāñgiau njiri nān̄ja ḥānuñ, njinma; indjāñungula imal.

⁴² Wāli iñgeñgaliri agula kaiābuna, djenbeñjuru dalar kāmāñ; Jesu kāmaiāñbuna agula inuru, worala kāmurduna, kāñino:la iranān̄ga.

⁴³ Ardaraawaia wundjurulu God anān̄ga rāngāri kubādburauwuna. Wāli rāngāri kadburauwuneri darawa aua geñiri, kundjunjān̄gori inalalaia.

⁴⁴ ḥāla-ḥāla wuna kuñgandienja njidi:um maninja: gewunja I:dj' iñko:lu pitja eno:wi:i:dja ardo:ri nān̄ja.

⁴⁵ ḥāla-ḥāla wuna wa puñgadenenja, kundjālgaienāñgori, wa laiburu padin kunja, karkulguneneri ḥāla-ḥāla wuna burkai iñgadjiāb wunja.

⁴⁶ Kadāñjān̄ajāñdaieneri arge wurura, ḥnguja arka nān̄ja inaiuri pitja enu.

⁴⁷ O! Jesu māra ko:na ḥngāñjāñdaieneri ardi:um maninja, worala kāmāñ, kauelgendjuna iwondāra nān̄ja.

⁴⁸ Kundjunjān̄gori, Aua iñgam indja worala ḥān̄jumba wunja, ḥaiu ḥānma; aua ḥān̄juma, kāma aua ḥān̄jañjawuna; gewunja aua pidi:ndja njidarawa nān̄ja, aia inaiuri kānuñ.

⁴⁹ John kaio:lbāla kundjuñu, Inaiuri, iñrunj māra kerwuna ḥān̄jumba nān̄ja agulaia wai ḥngaiābuneri, kedbaiāñbuna gewunja wa pālimba pinjedjinguri.

⁵⁰ Jesu kundjunjān̄ga, Pāndjāmaiāñbiri: gewunja aua wa ḥānde pāñmāñ ḥāri, ḥāri nān̄ja kānuñ.

⁵¹ Ge kunina wuno:murum gejau ko:rug kāmaieneri aua pai iñgañjurieju wunja, imiñum njādbama mandenu iñgenjuru wunja Jerusale' ḥuru.

⁵² Wālāñjāria imiñum māñjale kanjāñawuna. Arka kariñjuru, dāra kariñjuru maiarundjeruñma Samaritan ḥārim, māñamanja wunja aua wunja.

⁵³ Arka wa pauerāmenja, gewunja imiñum iñgeñjuriri Jerusale' ḥuru.

⁵⁴ Inalalandu, James a John, wuna māra ko:nandu kundjunjandu, Inaiuri, lai kumbāñanu kunjedjandu wiñnu kunjāñgunjal ḥāndjo:l' di dāgu arka wori wunja?

⁵⁵ Wālāñjāri kauwona, kāmaiāñbunandu.

⁵⁶ Kariñjuru maiarundjeruñma maiakārim.

57 Wuno:murum ą̄genjañjuriri kalumba nañja iaruñ kundjuñaną̄ngga, Naiu ɻunjamalando: ɻanam ɻunjuñjañjuru.

58 Jesu kundjuñaną̄ngga, Ką̄nanguria do:lo:dba kudai, punaria wuño:ru ɻaria waiaru, O! I:dj'inko:lu ino:ra ɻanam imri: we ki:.

59 Aua kundjuñaną̄ngga ią̄ką̄ra, Tj̄anmalando:. O! aua kundjuñu, Tj̄andjabawurle ro:k inji: iraia ɻaiananą̄ngga.

60 Kundjuñaną̄ngga, Ʉdban ro:k kadi:nja Ʉdban arkananą̄nggaia; ɻundju baiuñuru ardi:um minjalu bandaia God aną̄ngga.

61 Ią̄ką̄ra kuda: kundjuñu, Naiu ɻunjamalando: Inaiuri; O! tj̄andjabawurle ɣanawendja wunja arka maiarum ɻaiananą̄nggam maninja.

62 Jesu kundjuñaną̄ngga, I:dja kari ino:ri la mą̄ngam plough nañja, wararkar ɻę̄ganuñ, iniowu ɭanuñjamiri bandaia God aną̄ngga.

10

1 Wuna päljau Inaiuri kangandjuna atjäkekäria seventy, arka kanjanawuna iariaruñandu iminjum mą̄njałe manaiudba mararawa' ɻuru, tą̄mbium mararawa' ɻuru, ma aua ɻundju-ɻundju pitja ejengal.

2 Kundjuñaną̄nggori, Wulgundjiri ko:ru wunaiuru, O! i:dja kadaguja; gewunja burkai iriab Inaiuri wulgundjiri ɻara ɣanjañawu wunja i:dja wulgundjiri ɻuru.

3 Njidjurli; wai, njinjanawu kukundjeria ką̄djindja ɭananguria nañja.

4 Purañjuriri kaiug kari, bururu kari, njidjerduñjari kari; i:dja kari wulmai piriiną̄nggoriri kalumba nañja.

5 Maiarum maua njirkunjañjuru, wuri:wurle, Ją̄mulili maiarum mą̄na nañja.

6 Ją̄mulili inko:lu ma ɻą̄mба inę̄ganuñ, ją̄mulili njirkaną̄ngga ma nanja pitja atja njanu; ɻą̄mба kari, njiri nañja pitja djo:li njanu.

7 Maiarum maua nañja atja njidu, mindjal wurajundjiri, djo: njirkunjanerri arge njinjumbädo:; gewunja inawodjieja lą̄nugu aną̄ngga inia ɭanuñaną̄ngga. Pinjiriiri maiarum maiaru' ɻuru.

8 Manaiudba maua njirkunjañjuru njinjumbädbä, mindjal wuri: arge njidbañjałe nañja Ʉngandieju,

9 Adbaramareja ma nañja aramurdu, wuriną̄nggori, Bą̄ndaia God aną̄ngga gole wodjulu kunjançgunalduri.

10 Manaiudba maua njirkunjañjuru njiri wa pinjinbadban ɻari, njirinuru kalumba ma ɻuru, wuri:

11 Tjurnim manaiudba njiri ɻarim Ʉri ardjerdu nañja mą̄nganuñ, wulinçgra kunjedju njiri nañja; mia laiburu njidu bandaia God aną̄ngga wodjulu kunjançgunal.

12 Kuñenuri gejau Sodom maniam man dą̄gam pitja menu manaiudba maua nañja.

13 Wurgunu ɻundju nañja, Chorazin, wurgunu ɻundju nañja, Bethsaida; gewunja ɻą̄mба Tyre nañja, Sidon nañja, kandjui:na rą̄ngarı ką̄ninanurendu, golema kulunjan mą̄ngawenjandu atja mą̄ngawonandu sackcloth nañja, pimbinal' dą̄nja.

14 O! Tyre nañja, Sidon nañja, wunia man dą̄gu pitja njanu wurejau njirendu nañja.

15 Nundju, Capernaum, Ʉndjo:l' kuru brai ɻundjandieju? Mamara' ɻuru pitja wai ɻunjebabie.

16 Aua ɻuru njinjungañjuru ɻuru Ʉngajanuru; aua njinjunjanđujuñandjo: njanjanđujuñandjo:; aua ɻanjuñjanđujuñandjo: ką̄janđujuñandjo: aua ɻanjuñjanjawuna.

17 Arge seventy djo:li kadinal tjukul ɻari kubadjuñ, Inaiuri, agulaia kuda: waiuru kanbarkandeñunjari ɻunjumba nañja.

18 Aua kundjuñaną̄nggori, Mą̄ra ką̄ño:na Satan, mą̄lñirinja ką̄djindja, Ʉngauwona Ʉndjo:l' di dą̄gu.

19 Wai, ηaiu njino:na wundjurulu djambaba wunja p̄amalinja nānja, bandjia nānja, wundjurulu darawa inauurgundj anānja, kari kādjinba p̄ambala pinjibārkandjun.

20 Mia, tjukul pinjidi:ri wuna nānja, agulaia waiuru ḥ̄nganbārkandeñunuri, tjukul njidu gewunja njirkumba wiri-wiri kauwi:na ḥ̄ndjo:l' dānja.

21 Ge-i-di-dāgu tjukul kānina Ināndj Māmaia nānja, kundjuṇu, Nungulbo:, Iraia, Nūnaiuru ḥ̄ndjo:l' kāra, kabālba ηāra, gewunja wuna kundjaielgeṇu ardi:u' ηāria ηuru, ardi:um dārānguja ηuru, kandjāmiimbuna wonjālalānjuja; jau, Iraia, gewunja wurunānḡowu wunia kuniñaiena ηungubul' dānja.

22 Darawa kunauwi:nara Iraia ηaianānja nānja, i:dja kari wa laiburu p̄āngānin ḥ̄nguja In̄ko:lu Iraia ekamandj, ḥ̄nguja Iraia In̄ko:lu ekamandj, aua kuda: In̄ko:lu ko:rega in̄gānuŋ in̄gāmiimbu wunja.

23 Wālñārai kauwonānānḡori inalalaia, argekama kundjuṇu, Tjukul ηāri arkumbula mānḡadidjeri njiri marānjuindj;

24 Gewunja kuñenuri, tjo:lbādaia ardaraawaia ardenaiuri kuda: lai kumbānanānānḡori mānḡadidja wunja ge njiri marānjuindj, wa p̄amadidjenja; ηuru wunja njiri ηuru wurānḡungānurula, wa ηuru puñgarkañurinja.

25 Wai, iārunj ηāla-ηāla ηāra kauwelgenja ko:ndjuna kundjuṇiri, Inīñgundeja, ηāni kuñe ηaiedjer kādjinma ηānjuunuŋ wunja?

26 Aua kundjuñanānḡa, Nānānḡa wiri-wiri kauwi:na ηāla-ηāla nānja? Νarunānḡowu mili-mili māra kānd jo:?

27 Aua kaio:lbāla kundjuṇu, Pānarienānḡa Inaiuri God ηundjanānḡa ηunjułum mararawam, ηunjuui dara, ηundjurulba mararawam, ηuni:um mararawam; māmuñgalja ηundjanānḡa kuda: ηundju kādjindja.

28 Aua kundjuñanānḡa, Tjādām t̄jāndjo:lbāla; ge dju ηundjedjer ηunjanu.

29 Aua Νaiādānju ηandjuie kundjuṇu, kundjuñanānḡa Jesu, ḥ̄nguja māmuñgalja ηaianānḡa?

30 Jesu kaio:lbāla kundjuṇu, I:dja iārun jeri kauwonañuriri Jerusalem i-dāgām Jericho ηuru; kauwona lulun ηāria nānja, wobi bura kauerāmānānḡa, ηoiil kubādjuñanānḡa, kariñanju kauerāmānḡi:la wodjulu kuñgādjuneri.

31 Wāli iārunj dadjurđāra kalumba t̄jaue keñgunal, māra in̄go:na, kanalu keña.

32 Ge kādjinu iārunj Levite, tāmbium ma in̄geñgunal, māra ko:na, kanalu keña.

33 Mia, Samaria ηāra iārunj in̄geñajuriri keñgunal ma in̄gānina, māra in̄go:na, kaieriwuna.

34 Kāmurkālañuru, malum anānḡām murd kundjuṇu, pālulu kundjuñanānḡa oil, wine, kandeñu punāra nānja anānḡamandj, kañurula maiaru' ηuru, kanaleri.

35 Mānḡundjiau kumān̄ kaiug t̄jāruñandu, maiarunāra kāno:na kundjuṇu, Aneri, kaiug t̄jākāri ηundju ηāmba kāndjano:, ηaiu wuno:murum djo:li ηānjuunuŋ pitja ηunjano:.

36 Nānia arge iāruñuri ni: ηunuŋ māmuñgalja in̄gānina aua in̄gauwona lulunāria nānja?

37 Aua kundjuṇu, Aua in̄gaieriwuna. Jesu kundjuñanānḡa, Baiuñuru, ge-i-di-dāgu dju.

38 Wāli ḥ̄ngajuriri, maiarundjeruñuma mamurkalal; woñaiinja ndjāruñunja, nānḡumba Martha, kāmān̄ maiarum nānḡanānḡām maninja.

39 Nānḡa ηawanja kudai, nānḡarimienna Mary, nānḡa kuda: atjā ηimbāna Inaiuri ierdu nānja, ηāla-ηāla anānḡa ηuru kuñgānurula.

40 O! Martha lara kundjuṇiri darawa maiarum mañinja; kāmurkalal kundjuṇu, Inaiuri, kari ηundju nānja ηawanja ηāndjāndiwela ηaiārunj maiaru' wunja? Gewunja minjenānḡa njiñgeñgal ηānjuunuawodju wunja.

41 Inaiuri njəŋgaio:lbala kundjunŋanqaga, Martha, Martha, ni: njuŋun, lara kundji, darawa wunja,

42 Tjəruŋuma kuninja; Mary ge wunia kuməŋ, wa puŋgano: njienŋa.

11

1 Ge kunina, wəli aua təmbium maninja iŋgənina dadjurd gejeri, wuno:murum wudun genu, iaruŋ inalala kundjunŋanqaga, Inaiuri, ənmiimbu dadjurd njerkundju wunja, kədjinu ge John kuda: əŋgəmiimbuna inalalaia.

2 Aua kundjuŋanqgori, Wuno:murum dadjurd wurəŋundju, wuri:, Iraia ar-arkanqaga əndjo:l' dənja, Nunŋumba məma: kuninja, Bəndaia əndjanqaga kunjanqunjal. Lai kauwonanu kuninja, kabəlba nənja kədjinu əndjo:l' dənja.

3 Maia ar-arkanqagaia lewəra wunja kədjinma ənjano:.

4 Uməra ar-arkanqaga wai minjo:njəri; gewunja əri kuda: wai njerkumbunŋgori ardarawaia tjaue əŋganbərwanŋjəri. Əri kaielwa pəndjanjuriri wuŋgundjuie nənja, O! ri: ənməl woru nənja.

5 Gejau kundjuŋanqgori, Ənguja njiri nənja jəlai kudai, indjəŋunmurkaŋjuru wulo:lum, tjuŋundjənqaga, Jalai, maia iaruŋuri nunjanawodju;

6 Gewunja jəlai ənianqaga kandjalu iŋgeŋgal ənəmurmukalal, ənəno:ra əŋqangandenja imənŋale ənuru.

7 Aua mamulba pitja ejo:lbo: nje, Pənjanŋalingeri; maiamundu gole bur kunina, woŋəlalənuja ənianqagaia ənaiu nənja ardəragu nənja kaduŋ; kədjinba bəri pəŋqanin, puŋano:n.

8 Kuŋenuri, ənəmba wa bəri pəŋqanin, wa pəŋqano:n, jəlai anəŋga iŋqanuŋ, tjile-jile iŋgəniau pitja bəri enu, eno: irarawaia lai iŋgauwonanqgori.

9 Naiu kuŋenuri, Iraniau, pitja ənəno:wi:nuri; arəŋqənjiro:, pitja məra arewu; denden maro:, pəlkər ənəmienqaga.

10 Gewunja ardarawaia iŋgadiau kubədba; aua kəŋqənjiro: məra kumbu; aua denden maŋgo: pitja pəlkər ənəmienqaga.

11 Ənəria njiri nənja iraia iŋqanuŋ iŋko:lu ənəmba iŋgəniau wuro:dbo:ri, pitjowu eno: kaiug? Djaia iŋgəniau, aua djaia wunja pitjowu eno: kauanja?

12 Wonaui ənəmba iŋgəniau, pitjowu eno: bandja?

13 Gewunja njiri, njirworu njirkunuŋ, ənəmba laiburu njirkunuŋ wunja arəŋjuno: woŋəlalənuja njirkənqagaia, djenbenuru man dəgu Iraia əndjo:l' kəra pitja anjano: Inəndj Mamaia arka iŋgadiau?

14 Agula wai ko:neri iamidja kulula; peleŋqəraia rəŋqəri karija.

15 O! Atjəkekəria arka nənja kubədjuŋ, Beelzebub nənja, agula inaiuri, wai kanbiri agulaia.

16 Atjəkekəria, kauero ndjuneri, burkai kaueriəbuna umiimbaie əndjo:l' kəri.

17 Aua laiburu kənina ardi:um maninja, kundjuŋanqgori, Bəndaia daraiu dalar kəmienə ənənde kaua əndju-əndju wuliŋqəra kumbi:ŋu; maiarum kuda: ənənda maiarum, mauwona.

18 Satan ənəmba ənənda aua əndju-əndju dalar iŋgəmienu, ənərunəŋgəwu bəndaia anəŋga pitja ənəwelge? njiri wurəŋundjiri Beelzebub nənja ənaiu agulaia wai əŋqənŋumbiri.

19 Naiu ənəmba Beelzebub nənja agulaia wai əŋqənŋumbu, ənguja nənja njidbəndia wai əŋqənŋumbu? Gewunja arka wureŋqəria pitja arəŋnunuri.

20 O! ənaiu ənəmba God ino:ri nənja agulaia wai əŋqənŋumbu, gejau kunjanqunalduri bəndaia God anəŋga.

21 Wuno:murum i:dja iurulwora tjinəlja kudai maiarum anəŋgam məŋganeri, wulənbiri anəŋgaia jəmulili kaduŋ.

22 Mia, ḥam̄ba iurulwora man daga aua nānja īngengal, puluru īngi:, eno:ŋgu tjinalja irarawaia pārād īngāmurauwuna, wulānbiri anān̄gaia kāla ḥanjo.

23 Aua ḥaiu nānja ḥam̄ba wa pān̄gānin, ḥānda ḥanmeri; aua ḥaiu nānja ḥam̄ba wa djaruk panmān, tjauwāre kanbiri.

24 Agula inuru, i:dja īngaiāndiwela, keñuriri maro:do:d kuru, Noiba kāñānjiro:jiri, wa māra puŋgo:n, gejau kundjiri, Djo:li ḥenu maiarum ḥaianān̄gam ma-i-dāgam nān̄nūn̄jān̄gunal.

25 Gejau keñgal, māra mo: brar mān̄gāniñaien̄u, mānamanjam.

26 Gejau keñuriri kanmān̄ agulaia atjākekāria ḥān̄nen̄jālja arwod' ban dāgaia aua nānja, arka karingal, ma atjā kaduŋ, pālejau i:dja aia iwod' ban dāgaia auurle nānja.

27 Ge kunina, wuna geñeri, woñaiin̄ja ndjārun̄ peleñgare nānja ḥāla-ḥāla nān̄ganān̄ga brai kundjāndāla, kundjuñān̄n̄ga, Tjukul ḥārim nān̄julum kuli:n̄ ḥunñumbuna, tjukul ḥari ḥamugu muka tjuñunbuna.

28 Aua kundjuñān̄n̄ga, Jau, tjukul ḥaria man dāgaia arka ḥāla-ḥāla God anān̄ga nūru ḥān̄gānuŋ, ge karkañuru.

29 Wuno:murum peleñgaraia djaruk ḥāngamienanān̄ga wunmanbāli kundjuñu, Woi maraŋunmāndjiri ḥāndja arworia kaduŋ; umiimbaie kubārkāñjiro:; umiimbaie wa puŋgano:wi mān̄gori umiimbaie Jonah anān̄ga wundākama.

30 Kādjīnu Jonah imiimbaie Nineveh ḥāria nānja īngāniñaiena, wunmān̄gowu pitja enu I:dj' īn̄ko:lu woi maraŋunmāndjiri ḥāndja nānja.

31 Njinaiudj araworinja pitja bāri njenu wure nānja i:dja woi maraŋunmāndjiri ḥāndja nānja, nān̄ga pitja wure njo:nān̄gori; gewunja njeñgunal bāndaia umindjuñuru-i-dāgu ḥāru kañuru wunja wuni:ndjāru Solomon anān̄ga, wrāi, inaiud' ban dāga Solomon nānja ḥāruma kānuŋ.

32 I:dja Nineveh ḥāria pitja bāri arānu wure nānja woi maraŋunmāndjiri ḥāndja nānja, pitje wure paro:nān̄gori; gewunja arka kuluñān̄ karwona ḥāla-ḥāla Jonah anān̄ga nānja; wai, inaiud' ban dāga Jonah nānja ḥāruma kānuŋ.

33 I:dja kari tjanaim duru mān̄gi:la, wa pāmanden tāmbium maielgaiem maninja, kari kuni:n̄ waiuru, O! tjanai' ḥari nānja, gewunja arka dāra ḥāngengaliri tjanaim mān̄gadidjaliri.

34 Tjanaim ḥunñunāba nānja ambula kunuŋ: ḥungubulu tjadāñuru kānun, ḥunñunāba mararam maro: manuŋ; woru kānun, ḥunñunāba mararam duiba ḥārim mān̄nuŋ.

35 Gewunja manindj madji maro: ḥundju nānja duiba ḥārim pāmānu.

36 Gewunja ḥunñunāba mararam ḥam̄ba maro: ḥārim mān̄gānuŋ, duiba ḥārim mano:ram, maro: ḥārim pitja mararam menu, kādjīnu tjanaim pālemba ḥārim marām ḥunñunjāno:.

37 Wāli kaluleri, iārun̄ Pharisee burkai kaiab mindjāl kunja aua nānja; dāra keñajuru, atja kauwona rnindjāl kunja.

38 Pharisee māra ko:na rāngāri keñāri auurle wa kulai puŋgo:nja wāli wa mindjāl puŋgenja.

39 Inaiuri kundjuñān̄n̄ga, Weni njiri Pharisia rar gāri karandju ilerduñuru cup, ilerduñuru plate, O! njirkuluñuru kālabu njirkuniñaien̄u lulun, umāra.

40 Njiri woñala, wawu aua ilerduñuru īngandeñu, īñuluñuru kuda: kandeñu?

41 Mia lulwa arano: wulānbiri gole parano:, gejau wai, darawa rar gāri kunuñān̄n̄.

42 Wurgunu njiri nānja, Pharisia, gewunja jedmān̄gānu birwidin̄āri kurano:, wuk kuro: wure, ḥedura God anān̄ga; ge piriin, tjakāri wuk puro:jiri.

43 Wurgunu njiri nānja, Pharisia, lai mān̄gauwonanuri adbałakārim mān̄nālen̄ārim dadjurđārim maninja, lai kauwonanuri wulmai tjaun̄ārim maninja.

44 Wurgunu njiri nənja, gewunja njiri kədjindjia ro:kıqarim wa məra pəmarwi:nja, i:dja wudawa əŋgeñeri wa laiburu padin.

45 I:dja ɳala-ɳala ɳara kaio:lba kundjunəŋga, Iniiŋgundeja, ge tjuŋundjiri kandjamaiambu ɳari kuda:.

46 Aua kundjuňu, Wurgunu njiri nənja ɳala-ɳala ɳaria kuda:, gewunja njiri nimaia i:dja nənja karande, njiri parəməndaneri nimaia njido:ri tjəruŋ njiniŋge.

47 Wurgunu njiri nənja, gewunja do:lo: wondi wuro: tjo:lbədaia arkanəŋga, iraraia njirkanəŋgaia bada əŋganbərwuna.

48 Gewunja njidəŋdjaieňu, arəŋənu: ge iraraia njirkanəŋgaia kadjuňu, arka bəda əŋganbərwuna, njiri do:lo: wondi wuro:.

49 Gewunja kuda: God wuni:ndjaru kundjuňu, Əŋəŋəŋawunəŋgori tjo:lbədaia, arkanawieja kuda:, atjəkekəria pitja bəda ənbəro:, pitja ənbəro:ndju;

50 Gewunja gulu: tjo:lbədaia ardaraia arkanəŋga pəlulu kəniŋaiena bəndaia wunuŋgule wundjanjuru-i-dəgu burkai njejabie woi marəŋunməndjiri əndja nənja.

51 Gulu: Abel anəŋga ge-i-dəgu gulu: njini Zachariah anəŋga, aua debəra iŋgenja wia' ɳərim dadjurduŋərim pulaga nənja; Jau, kunjenuri, burkai njejabie woi marəŋunməndjiri əndja nənja.

52 Wurgunu njiri nənja ɳala-ɳala ɳaria, gewunja kurəmələŋəla ləgəd ɳari; njiri wa dəra pinjirinjenjaňuru, arəməiambuna arka dəra əŋgeňaňuriri.

53 Wuno:murum ma-i-dəgam iŋgenjunal, wiri-wiri ɳaria a Pharisia njadbama ɳənda kubədbəňanəŋga, burkai kaueriňabuna kalu darawa wunja.

54 Kauerananaleri, kadba wunja iamundu nənja.

12

1 Puləgajau, wuno:murum peleŋgaraia djenbenjuru djaruk əŋgəmien, gewunja arge wurura djəmbəba kanbədjo:rəla, wunmanbəli kundjuňəŋgori inalaia arkurle, Maranindj leaven Pharisia arkanəŋga, gejəkawəli tjibəre.

2 Kari kuni:n kəni:ŋu, ɳəmbə wa pitja məra puŋgauwi:n; kari kaielgaien, ɳəmbə wa pitja laiburu puŋgəniňaien.

3 Gewunja ge wundugum wurəŋulula, lewəra pitja ɳuru njanıňaie; ge ardi:um maninja kujoia wurəŋundjuňu balaium maninja, pitja jero:l njanıňaie karəŋ maiarum maninja.

4 Kunjenuri, jalalaia ɳaiyanəŋgaia, paro:lguneri arka njirkanəba məŋgarwuja, pəlejau kari kədjinba puŋgadjin.

5 O! Njinjanjiŋgunda əŋguja irəŋungulguna: Iro:lguna aua gole bəda iŋgo:na wundjurulu kudai wai kunja mamařu' ɳuru; jau, kunjenuri, iro:lguna.

6 Wawu wurira iaruňuri kado:wi:ŋu kaiug tjəruňandu pidi:n kunja? Kari iaruň woňala wa pəŋgəniňaien God ambula nənja.

7 Tjəkəra kuda: njibri: ɳari darawa laiburu kuniňaien. Pinjirgulgunejiri, wurira ardaraia nənja njidia ma njidun.

8 Kunjenuri, I:dja ɳəmbə ɳaiu wunja gejiri i:dja adbənŋəle ɳuru, aua kuda: wunja I:dj' iŋko:lu pitja nje adbənŋəle ɳuru wələnŋəria God anəŋgaia;

9 Aua ɳaiu wunja ɳəmidja gejiri i:dja adbənŋəle ɳuru, pitja ɳəmidja eniňaie wələnŋəria God anəŋgaia adbənŋəle ɳuru.

10 Aua I:dj' iŋko nənja ɳala-ɳala ɳənda kəma, pitja wai njejabienəŋga; O! aua Injandj Mamaia iŋgənujo:, wa pitja wai puŋgaiňabiennəŋga.

11 Wuno:murum njinjumbərkəňural dadjurduŋərim maninja, ardenaiud' dənja, wundjurul' dən-ja, lara piriiri ɳərunəŋgowu, ɳənəŋga arəŋundjo: Iba, wuraňulu;

12 Gewunja Injandj Mamaia pitja njinjanjiŋgunda ge-i-di-dəgu ɳənəŋga wurəŋundju.

¹³ Iärunj pelengare nänja kundjuñanäŋga, Iniiŋgundeja, minjenäŋga njawaia ɳaiananäŋga wulənbiri karŋal kanbi:njara.

¹⁴ Aua kundjuñanäŋga, I:dja, ɻ̣enguja ɳangandeŋu wure ɳära, karŋal ɳära, njiri nänja?

¹⁵ Gejau kundjuñanäŋgori, Maranindj, njiri ɳundju-ɳiundju njirkajurie wuŋgalbända dara nänja, gewunja i:dja inaui kui wulənbiri ardarawaia kudai.

¹⁶ Bare-bare kundjuñanäŋgori, kundjuñiri, Kabälba i:dja tjiŋi:ra anäŋgam wunia bari kandjandala.

¹⁷ Iniäkamanma kundjuñu, kundjuñiri, Nəni ɳe, gewunja ɳano:ra ma kurab ɳaiananäŋga ɻ̣angandane?

¹⁸ Kundjuñu, Wuna ɳe; jaräŋga mäŋo: maiarum ɳaiananäŋgam, pitja wondi mäŋana manaiud' ban dägäm, ma pitja džäruk ɻ̣äm corn ardarawaia ɳaiananäŋgaia, wulənbiri ɳaiananäŋgaia.

¹⁹ Pitje ɳenäŋga ɳäŋau, Nəŋau, ɳundju kudai wulənbiri ardarawaia golema ɻ̣angandienna; ɳoiba bənu, mindjal dju, djo: baiu, tjukul bənu.

²⁰ O! God kundjuñanäŋga, Woŋala, weni wundugum ɳunŋau pitja burkai njejabie ɳundju nänja: ɻ̣enguja anäŋgaia pitja arənu arka ardamanja ɻ̣andjäŋungandjuna?

²¹ Wuna kädjinu aua wulənbiri ɻ̣angaräŋum aua ɳundju-ɳundju wunja, tjiŋi:ra kauič God nanja.

²² Kundjuñanäŋgori inalalaia, Gewunja kuŋenuri, Lara piriiri njirkau wunja, nänäŋga mindjal wuräŋundju, kari njirkanäba wunja, nänäŋga tai njirkunuŋ.

²³ Gewunja njirkau wunaiud' ban dägu mäŋäri nänja, njirkanäba wobi nänja.

²⁴ Ni: aranuriri woŋuraia, arka wa panbärkanden, wa džäruk panbädbän, ardo:ra maiarum, ardo:ra maiaŋärim, God barui kano:; njidia man dägaia djenbenjuru punaria nänja.

²⁵ Anguja njiri nänja, lara gejiri, iwändu gole pängande irindja nänja?

²⁶ Gewunja njiri ɳämba pidi:nma kädjinba piriin, ɻ̣əjudja kunja lara kuriiri tjakarı wunja?

²⁷ Ni: wuraŋuriri maruku, ɳärunäŋgowu bari kənuŋ, paai wa puŋgadjin jarkai wa puŋgadjin; O! kuŋenuri Solomon pälemba mararam anäŋgam maninja wa tai pängäniŋa tjarurj wuna kädjinu.

²⁸ Wurkalam ɳämba God ge kädjinu tai mäŋgi:, maue weni kabälba nänja mäŋgänuŋ, mäŋgunu mäŋgaiäbien wia' nänja, djenbenjuru ma njiri, njirkudjarie.

²⁹ Paräŋänjiro:jiri nänäŋga mindjal wuräŋundju, nänäŋga djo: njirkunjäŋa, lara piriiri.

³⁰ Wuna darawa kubärkäŋjiro:jiri worumbaia bändaia nänja; Iraia njirkanäŋga laiburu kənuŋ njiri wuna ɳäma wuräŋundjiri.

³¹ Mia wuräŋänjiro: bändaia God anäŋga, gejau wuna darawa pitja njänunuri.

³² Pinjirgulgunejiri, wiri:m pidi:ndja; gewunja lai kumbänanäŋga Iro:lidj bändaia njinŋuno: wunja.

³³ Aro:gule wulənbiri njirkanäŋgaia, ardjeja arano:; wuräŋdju njiri ɳundju-ɳundju wunja bururu kädjinba wunüŋgule puŋgäniŋ ɳäri, wulənbiri ɻ̣andjo:l' däŋja kädjinma ɳäri, ma lulun ɳära kari wa wodjulu pareŋän, wuno:lu wa panmäŋdjün.

³⁴ Gewunja ma wulənbiri njirkanäŋga ɻ̣äŋgänuŋ, ma kuda: njidi:um pitja menu.

³⁵ Njirkwierlumba murd kəninja, tjanaim njirkananäŋgam duru mani:nja;

³⁶ Njiri kuda: i:dja kädjindjia njidu inaui arkanäŋga inŋadaneri, wuno:murum djo:li inŋänuŋal mäŋäria pänäŋ ɳäria dägu; wuno:murum inŋengal, denden mäŋgo:, maiirgi:r Kum pälkär pärämanäŋga.

³⁷ Tjukul ɳäria ardawodjieja arge, wuno:murum inaui inŋengal, mära ɻ̣äŋjo: mu:n mäŋgarwiri; nidji kuŋenuri, murd enie, arge atja ɻ̣anji:, pitja ejenŋal, ɻ̣anjanowodju.

³⁸ Nąmba kąngulnäm, nąmba maiaium, iŋgeŋgal, wurunąŋgowu mąra ąŋgo:, arge tjukul ɳąria kaduŋ.

³⁹ Wuna laiburu njidu, inaiuri maiaru' ɳara nąmba laiburu iŋgänina ąŋudjau lulunąra iŋgeŋgunal, mun mągo:na, wa pąŋqanąjunja maiarum anąŋgam kurug mąŋgauwi:ŋu.

⁴⁰ Njiri kuda: njidamanja njidu, gewunja gejau wa ni: pinjidin ɳari ejeŋgal I:dj' iŋko:lu.

⁴¹ Peter kundjuŋu, Inaiuri, ɳari kundjinjariri bäre-bäre wuna, ardarawaia?

⁴² Inaiuri kundjuŋu, Ʉŋguja aua nidji, ini:u' ɳara maiaru' ɳara, aue inaiuri karąj ewąndenąŋgori i:dja anąŋgaia, mąŋaría ąŋjano: wunja tjądąmiau?

⁴³ Tjukul ɳara inawodjieja aue, wuno:murum inaiuri iŋgeŋgal, mąra iŋgo: ge kądjinu gejiri.

⁴⁴ Nidji kunjenuri, karąj ewąndenąŋgori ardarawaia anąŋgaia.

⁴⁵ O! inawodjieja aue nąmba ini:um maninja gejiri, Inaiuri ɳaiianąŋga wi: kundjal, wunmanbali ąŋgąmandjuiri algalgunja, arwąriwąridjia, mindjal gejiri, djo: iŋgeŋiri, pulwul iŋgeŋiri.

⁴⁶ Inawodjieja aue inaiuri anąŋga pitje ejeŋgal gejau wa ni: pąŋqanin ɳari, gejau wra laiburu pąŋqanin ɳari, pitja dur ewu, anąŋga ɳari pitje eno: arkudjarieja nąnja.

⁴⁷ Inawodjieja laiburu iŋgänina Inaiuri anąŋga ɳama gejeri, inamanja wa pąŋganinja, wa puŋgenja inaiuri ɳama gejeri, wodpiliba ejo:rie djenbeŋuru;

⁴⁸ Aua wa laiburu pąŋqaninja, geju wodpili kąri, aua wodpiliba ejo:rie pidi:nu. Aua dara kąno:wi: ɳunąŋga aua nąnja dara pitja burkai njejabienąŋga; aua dara ąŋgąnino:, aua nąnja dara pitja ewąrąniau.

⁴⁹ Neŋgunal wiąnu ɳanŋungande wunja kabälba nąnja, ɳanŋąŋga ɳama nąnŋundju nąmba gole duru kąniŋaiena?

⁵⁰ Baptism ɳaiu kudai wuna nąnja baptize ɳani:nja, ɳaruąŋgowu ɳanda ɳamieju ko:rug kąmie njini.

⁵¹ Ni: njiduŋ ɳanŋunjąŋgunal jąmulili kabälba nąnja ąŋanŋuno: wunja? Kari, kunjenuri, dalar kąri.

⁵² Gewunja pitja arąnu wendj-i-dagu ąŋı̄alja maiarum maiarum maninja, dalar arąmie iąrunuri ɳanda iąruŋandu, iąruŋandu ɳanda iąruŋuri.

⁵³ Dalar arąmie iraia ɳanda iŋko:lu, iŋko:lu ɳanda iraia, karanja ɳanda ibanja, ibanja ɳanda karanja, ɳalindjanja ɳanda ɳalindjanja.

⁵⁴ Kundjuŋanąŋgori peleŋgąraia kuda:, Wuno:murum mąra wurąŋunbu ąŋguban bări kąnuŋiri Marąŋäm maninja, maiirgi:rkum kuri:, Adja keŋgaliri, ge kądjinu kunuŋ;

⁵⁵ Wuno:murum jałąŋgąra wo: kauwonal, kuri:, Mąra-mąra pitja njąnu, ge kunuŋ.

⁵⁶ Njidbiŋum njiljaljadbune, laiburu njiduŋ mąra wunja kabälba mamiŋum, andjo:lu uminju, ąŋudja kunja wa laiburu pinjidin mąra wunja wendjiau?

⁵⁷ Ʉŋudja kunja njiri ɳundju-ɳundju nąnja wunia wa wure puro:n?

⁵⁸ Wali ɳunŋunjąŋjānuru inauurgundj nąnja inaiur' kuru, kalumba nąnja lia mąma ɳarunąŋgowu bura ɳunŋumieŋunąŋga, madji lalewa ɳunŋunjānuriri wure ɳara ɳuru, wure ɳara ɳunŋuno: bur ɳarənąŋga, bur ɳara puŋungąnde bur ɳarim maninja.

⁵⁹ Kuŋenu, ma-i-dągäm wa pitja ba puŋunjąŋan tjuŋuno:na njini darawa.

13

¹ Atjäkekęria ma kadina ge-i-di-dagu kadjuŋanąŋga Galilee ɳaria wunja, gulu arkanąŋga Pilate nąmbär ko:na mąma:ɳari arkanąŋga nąnja.

² Aua kandjo:lbala, kundjuŋanq̄gori, Ni: njiduŋ arge Galilee ɳaria arwod' ban dagaia Galilee ɳaria ardaraia nənja, gewunja wuna kəniŋaienanaŋgori?

³ Kari, kuŋenuri, O! njiri ɳamba wa kuluŋan pinjirwən, ge kədjinu njidaraia pitja debəd njireju.

⁴ Arka ɻnjenŋəlja arge maŋgauwonanq̄gori maiarum kərəŋgenma Siloam ɳarim, ɻngamq̄ndo:na, ni: njiduŋ arka arwod' ban dagaia i:dja ardaraia nənja Jerusalem maninja atja ɻngauwoneri?

⁵ Kari, kuŋenuri, O! njiri ɳamba wa kuluŋan pinjirwən, arge kədjindjia pitja debəd njireju.

⁶ Bare-bare wuna kuda: kundjuŋu. I:dja iɑrun tjilium kudai maŋgandiena kabəlba anq̄gam maninja; keŋgunal kurab kənq̄njiro:na maua nənja, wa məra pəŋgo:nja.

⁷ Kundjuŋanq̄ga kabəlba ɳara, Wai, tjauq̄dba maiarunjurim ɻengunal kurab kənq̄njiro:na tjilium məna nənja, wa məra pəŋgo:nja; dur mo;; ɻjudjakunja kabəlba maŋarinjiri?

⁸ Aua kaio:lbala, kundjuŋanq̄ga, Inaiuri, maninja tjauadba məna kuda:, wo:ri maŋq̄minjo:jiri tʃəri mənq̄: njini, tʃəŋunim maŋande,

⁹ Gejau ɳamba kurab iŋgəm, wunia; ɳamba kari, pitja dur məndjo:.

¹⁰ Kaniŋgundaleri maiarunjam dadjurdn̄arim maninja Wunaiurujuau.

¹¹ Wai, woŋaiinja njaŋandj mareja kudai golema, tjiŋgur njinina, kədjinba tʃadəŋuru pinjimbəlḡenja.

¹² Jesu məra njaŋgo:na, ai njimbuna, kundjuŋanq̄ga, Woŋai, bur a ɳunmieju mareja ɳundjanq̄ga nənja.

¹³ Ino:ri njimq̄danq̄la, maiirgi:rkum ndjədəŋuru njiŋgandjuiena, God ko:do:dala.

¹⁴ Inaiuri dadjurdn̄ara ii:la kəmaŋ Jesu Wunaiurujuau njaŋgəmurduna, peleŋgare kundjuŋanq̄gori, Lewəra tʃakəri kunuŋ ɳuna wunja; gejau njireŋgal njirəmurdui: wunja, kari Wunaiurujuau.

¹⁵ O! Inaiuri kaio:lbala kundjuŋu, Njidbiŋum njiljaladbune, wawu njidaraia Wunaiurujuau burəŋgai pinjirəmən buluman, donkey njirkənq̄ga jəndəlpə nənja, wawu pinjirənq̄run djo: wunja?

¹⁶ Njaŋga, Abraham pəmaranja njiŋqənuŋ, njaŋge Satan murd njaŋgaman wai, golema, wawu burəŋgai pinjəməien wuna murd kunja Wunaiurujuau?

¹⁷ Wuna genu ardaurgundj' ardaraia anq̄gaia djiŋ kubədbəŋ, peleŋgare ardaraia tjkul kadina darawa wundjurul' kəri aua nənja kəniŋaiena.

¹⁸ Gejau kundjuŋu, ɻjudja kədjinu bəndaia God anq̄ga, ɻjudja kədjinu kuŋandju?

¹⁹ Kədjinu tʃaləŋq̄anja mustard, njiŋge i:dja njimaŋ, njaŋgandēnu kabəlba anq̄gam maninja; njaŋgawelgenja ɳuwonu njini kuniŋaiena, punaria wuno:ru ɳaria wuŋgalalidjerugu nənja atja kadina.

²⁰ Njele kundjuŋu, ɻjudja kədjinu kuŋandju bəndaia God anq̄ga?

²¹ Leaven kədjinu, woŋaiinja iŋgəməŋ, iŋgaielgeju iroroi iɑrunjuri nənja, irarawaia leaven iŋgə niŋaiena njini.

²² Bulumən keŋaŋuru manaiudba, maiarundjeruŋama, kaniŋgundaleri, keŋaŋuriri Jerusale' ɳuru.

²³ Iɑrun kundjuŋanq̄ga, Inaiuri, kadəguja kaduŋ ɻngamundulbaienju? Aua kundjuŋanq̄gori,

²⁴ Jəkunu wuri: njirkunjəŋa wunja maiamundu pidi:nma ɳuru, gewunja ardaraia, kuŋenuri, jəkunu bare dəra ɻngeŋa wunja, kədjinba parenq̄an.

²⁵ Wuno:murum inaiuri maiaru' ɳara bare iŋgənina, maiamundu bur ki:la, dənde njirkumbəl-geŋuriri maiamundu nənja denden marəŋunbiri, wurəŋundjiri, Inaiuri,

pałkar minjamanjari; aua njinjo:lba, pitja njenuri, Wa laiburu pąñaninuri, ḥāru njirkunuŋ;

²⁶ Gejau pitja wureju, Mindjal kun jedjuŋ, djo:jo: kun jedjuŋ ḥunmānŋale ḥāru, kandjāniŋgundaleri kalumba nānja ar-arkanāŋgaia;

²⁷ Aua pitja nje, Kujenuri, wa laiburu pąñanin ḥāru njirkunuŋ; njidjuliara, njidarawaia woru wurāŋundju.

²⁸ Pitja njanu wola, kadur arwiąk, wuno:murum māra arāŋunbu Abraham, Isaac, Jacob, tjo:lbādaia ardara waia, bāndaia God anaŋga nānja, njiri dānde pitja wai njirkunjābieňu.

²⁹ Pitja aren̄gal Woriŋari ąlp, Marāŋam ąlp, Bembāram ąlp, Arawori ąlp, pitja atja arōwa bāndaia God anaŋga nānja.

³⁰ Wai, kaduŋ pālen̄eria pitja arānu mānŋaleňeria, kaduŋ mānŋaleňeria pitja arānu pālen̄eria.

³¹ Ge-i-di-dāgu kariŋgunal atjākekaria Pharisia kubādjuŋnāŋgeri, Dānde pāminjeju, baiuŋuru māndj'-i-dāgu, gewunja Herod Bāda iŋo: kundjuŋiri.

³² Aua kundjuŋnāŋgori, Njidjuliŋuru, wurinanga aue fox, Wai, agulaia wai kaŋo:, dudbal kaŋandju, weni, māŋgunu; māŋgundjiau pitja ko:rug nāmie.

³³ Mia madj ḥenjenja weni, māŋgunu, māŋgundjiau, gewunja tjo:lbāda kādjinba debāra pāŋgen̄an dānde Jerusalem.

³⁴ O Jerusalem, Jerusalem, tjo:lbādaia ąndjānunbiri, kaiug do: tjuŋundjuŋnāŋgori arkaŋawieja ḥundju nānja, wodi darawajau ḥāma kuŋeju džāruk ąŋānŋuma ḥundju woŋālalāŋjuja punara kādjinu džāruk ąŋgām bi:rwidori nāŋganāŋgaia nāŋgalum maninja, ḥundju wa ḥāma pindjiŋja.

³⁵ Wai, maiarum ḥundjanāŋgam mamaŋgienānu wulin̄gara kārim; kujenuri, Naiu wa pitja māra pāŋjaro:n wuna njejen̄gal djini gejau wurāŋundju, Tjukul ḥāra aua īŋeŋgal Inaiuri īŋumba nānja.

14

¹ Ge kunina wuno:murum īŋeŋaŋuru maiaru' ḥāru iāruŋ Pharisee inaiuri anāŋgām Wunaiuruŋau maia mindjal kunja, kaueranindjāŋeri.

² Wai, i:dja iāruŋ imānŋale ḥāru kān kundjuŋu.

³ Jesu kandjo:lbāla, kundjuŋnāŋgori ḥāla-ḥāla ḥāria, Pharisia kuda: kundjuŋiri, Wuniowu Wunaiuruŋau karāmurdu wunja, wuniowu ḥāru-ḥāru?

⁴ Arka kumuk kubārwuna. Aua kāmāŋ, kāmurduna, burāŋgai kāmāŋ.

⁵ Kundjuŋnāŋgori, Ānguja njiri nānja, woŋālāŋ, buluman kudāi, windjeri nānja īŋauwona, wawu maiirgi:rkum ri: pāndjāmān Wunaiuruŋau?

⁶ Arka wuna nānja kādjinba njele pauerio: Ibenja.

⁷ Bāre-bāre kundjuŋnāŋgori arka ai ąŋgauwi:na, māra ąŋgo:na ḥārunāŋgowu māŋgadbāŋam adbalikārim mānŋale ḥārim, kundjuŋnāŋgori,

⁸ Wuno:murum ai ḥunŋumbi:ŋu iāruŋ nānja māŋari pānan ḥāria nānja, atja puŋuniri adbalikārim mānŋale ḥārim maninja, madji ai īŋgauwi:ŋu aua nānja inaiud' ban dāgaia ḥundju nānja,

⁹ Gejau īŋeŋgal aua ai ḥunŋumbuna, genu, Adbālikarim indja ino:, gejau djiān pindjām, adbalikāiam waiuru māndjāŋunma.

¹⁰ O! Wuno:murum ai ḥunŋumbi:ŋu, baiu, atja bānu adbalikārim waiur' kārim maninja, gewunja wuno:murum īŋeŋgal aua ai ḥunŋumbi:na, pitja njenu, Jālai, karāŋ ḥāru baiuŋuru; gejau pitja iŋo:lja indjām adbāŋale ḥāru ardara waia atja ąŋgānuŋ ḥundju nānja.

¹¹ Gewunj a aua ḥundju-ḥundju karāŋ īŋandjuien̄ pitja waiuru ejābie, aua ḥundju-ḥundju waiuru īŋandjuien̄ pitja karāŋ ejābie.

¹² Aua kuda: kundjunjanq̄a aua ai ingo:na, Wuno:murum ɻandjajungandju mānq̄aria, lew̄ra, wunduga' jau, ai pandjo:jiri jalalaia, ɻawawaia ɻundjanq̄aia, njiri madeja, māmungalia tjini:ria, ɻam̄ba wa arka kuda: njele ai ɻunq̄umbarwu, pitja pāle ɻuru ɻunb̄arano: njele.

¹³ O! Wuno:murum mānq̄aria ɻandjajungandju, ai ɻanjo: ardjeja, aralidjia, arwondawondadjia, arkumbambulidjia;

¹⁴ Gejau tjukul pitja ɻunjānu, arka ardoreja ɻunq̄umbādo: pāle ɻuru; pitja njāno:wi:nu pāle ɻuru bāri ɻngaiabieju atjādānuria.

¹⁵ Wuna ɻuru kānina iārunj atjā inq̄anina aua nānja kundjunjanq̄a, Tjukul ɻāra aua mānq̄ari mindjāl ge bāndaia God anq̄a nānja.

¹⁶ Aua kundjunjanq̄a, I:dja iārunj mānq̄aria ardaraia kangāndjuna, ardaraia ai kanbuna;

¹⁷ Kañānawuna inawodjieja anq̄a mānq̄rijau ge wunja arka ai ɻngauwi:na, Njireñgal, gewunja ardamanja kaduñ.

¹⁸ Arka ardaraia tjāruñama karkāriina. Auurle kundjunjanq̄a, Kabälba mānq̄amurāñ, madj ɻejuñuru mānq̄anindj wunja; burkai ɻundjāb, ɻāninja.

¹⁹ Iākāra kuda: kundjuñu, Buluman ɻannālja iārunjandu ɻāri kañāmurāñ, ɻejuñuru jākunu ɻāñ:ndju; burkai ɻundjāb, ɻāninja.

²⁰ Iākāra kuda: kundjuñu, Māñganja pāñan ɻāwona, ge wunja kādjinba pāñeñāñ.

²¹ Inawodjieja keñgunal, wuna wālānu kuñgañurulaldāga inaiuri anq̄a. Gejau inaiuri maiaru' ɻāra ii:la kāmāñ, inawodjieja anq̄a kundjunjanq̄a, Baiuñuru maiirgi:rkum kalumba ɻuru, tjuwālja ɻuru malaiindem maninja, ɻāmural ardjeja, aralidjia, arkumbambulidjia, arwondawondadjia.

²² Inawodjieja kundjuñu, Inaiuri, kuniñaiena ge tjuñundjuñu, wali balaium manuñiri.

²³ Inaiuri inawodjieja kundjunjanq̄a, Baiuñuru kalumba ɻuru, bundul' kuru, ɻāngandju ɻāngeñgal kunja, maiarum ɻāiananq̄gam kālabu māñq̄aniniñaienju wunja.

²⁴ Gewunja kuñenuri, i:dja kari ai ɻngauwi:na mānq̄aria ɻainanq̄a pitja wa panbārkargunāñ.

²⁵ Peñgāraia ardarawaia kariña aua nānja, wararkar kānina, kundjunjanq̄gori,

²⁶ I:dja iārunj ɻāmba ɻāññunmurka, ɻāmba wa pañgundjurun iranq̄a, karananq̄anja, māñq̄anq̄anja, woñalalāñjuja anq̄gaia, ɻawawaia, ɻawawanja, jau, inauí anq̄ga ma kuda:, kādjinba pāñgāñin ɻānalala.

²⁷ Aua wongaia anq̄ga wa mano: puñgañurun, ɻāmba wa ɻāwelbam pāñq̄amalando:n ɻāri, kādjinba pāñgāñin ɻānalala.

²⁸ Gewunja ɻānguja njiri nānja ɻāma gejiri maiarum wondi māñgo: ɻāra, wawu auurle atjā pāñgāñin, wawu pāmāñindjāñ wodi mararawām kudai, ɻāmba gole ko:rug māñgām.

²⁹ Madji waiuru ɻāna pāmande, ko:rug kādjinba pāmemāñ, ardarawaia māñgadidjeja wunmanbāli umbili paueram,

³⁰ Puñgadju, I:dja indja wondi māñgo:neri, kādjinba ko:rug pāmāmenja.

³¹ ɻānguja inaiuri ingeñanuriri māñnim māñgo: wunja inaiuri iākāra nānja, wawu auurle atjā pāñgāñin, puñgawaden aua kudai māñniñaria peñgāre, ɻāmba inq̄amurka aua inq̄amāñdjera māñniñaria peñgāraia tjlenda kudai?

³² ɻāmba wa puñgen, iākāra wāli bōwora inq̄anuñ, wālāñjāra kañānawu, jāmbula ɻāri kānianu.

³³ Ge kādjinu njidarawaia, aua ɻāmba wa panmāñgi:n ardarawaia anq̄gaia, aua kādjinba pāñgāñin ɻānalala.

³⁴ Kārāmbālja inia kānun; O! kārāmbālja ɻāmba gula-gula inq̄aniñaiena, ɻārunañgowu wulāpañjāra eniñiaie?

³⁵ Inia ɳuru-ɳuru kabälba wunja, tjanjunim wunja, dande kaueriab. Aua ini:um kudai ɳuru wunja, ɳuru kəninja.

15

¹ Gejau kaueramurkalaliri ardarawaia publicandia arworia kuda: ɳuru ingarkaɳuru wunja.

² Pharisia, wiri-wiri ɳaria kuda: jau karkaɳuriена kubadjuŋiri, Indja arworia kanma, arka nənja mindjal kundju.

³ Aua kundjuŋanäŋgori bare-bare wuna, kundjuŋiri,

⁴ I:dja anguja njiri nənja, kukundjeria one hundred, (ardarawaia), kudai inqanun, iaruŋ arka nənja ɳamba ingoiimala, atjakekəria bundul' dənja wawu panməŋgi:n, pəŋgəŋanäŋjiro:n aue ingoiimien, məra ingo: njini?

⁵ Wuno:murum məra ingo:na, da kundjuŋga, tjukul kənuŋ.

⁶ Maiarum məŋgəmurkal, ai kanbu jalalaia, məmuŋgəlia anäŋgaia, kundjuŋiri, Tjukul njidu naiu nənja, məra inqanjumbuna kukundjera ɳaianäŋga ingoiimien.

⁷ Kunjenuriri, ge kədjinu tjukul kunuŋ andjo:l' dənja iwori iaruŋ kulujan inqauwona, ardarawaia atjədənuria man dagaia arka wa lai kulujan puŋgauwonanäŋgori.

⁸ Woŋaiinja äŋgunja kaiug wunjenäŋlu kudai njinganun, tjařuŋ ɳamba koiim, tjanaim wawu duru puŋgi:n, maiarum brar pungen, njadbama pəmənindjan məra njo: njini?

⁹ Wuno:murum məra ko:na, ai kanbu jalalaia, məmuŋgəlia njinganäŋgaia, kundjuŋiri, Tjukul njidu naiu nənja, məra inqanjumbuna kaiug ge ɳanŋunjoiimala.

¹⁰ Ge kədjinu, kunjenuriri, tjukul kunuŋ adbənäŋale ɳuru wələnŋaria God anäŋgaia iwori iaruŋ wunja kulujan inqauwona.

¹¹ Kundjuŋu, I:dja iaruŋ ko:landu iaruŋandu kudai.

¹² Pidi:ndja auandu nənja kundjuŋanäŋga iranäŋga, Iraia, tjanjano: wulənbiri arge ɳaianäŋgaia pitja arənu. Aua karŋal kundjuŋanäŋgandu iedjer ɳaria anäŋgaia.

¹³ Pəlejau maranu puŋgənin dəgu pidi:ndja inko:lu dərəruk kanməŋ ardarawaia, keŋənjeru təmbium bəwora ɳuru, ma tjaueri kundjuŋanäŋgori wulənbiri ardarawaia iməra njini kənineri.

¹⁴ Wuno:murum ardarawaia wolumbəra genu, baia djenbeŋjuru tambium ma kanbuner, aua wunmanbali ino:ra kənineri.

¹⁵ Gejau keŋənjeru pidjin kəninaŋjurandu i:dja nənja təmbium ma ɳəra, aua kaŋənawuna yarriba nuru pig barui äŋgano: wunja.

¹⁶ Nəŋulum barui məŋjano: kundjuŋu, waiam maninja pig mindjal kadjuŋu, i:dja kari wa pəŋgano:njanäŋga.

¹⁷ Wəli aua ini:um kudai, kundjuŋu, Wodi ardarawaia ardawodjieja iraia ɳaianäŋga məŋəri ko:ru ardara man dagaia kaduŋ, naiu ɳuruma baia ɳənbiri, kuŋadjuiri.

¹⁸ Bəri ɳenu, iraia ɳaianäŋga inəmura, pitja ɳenäŋga, Iraia, uməra kuŋeŋu ɳənda ɻəndjo:lu, ɳungubul' kuru.

¹⁹ Weni ɳəniowu ɳənuŋjamiri tjanŋungula ɳənŋundimieŋ wunja, naiu tjanŋandju inawodjieja iaruŋ ɳundjanäŋga kədjinjda.

²⁰ Bəri kənina, iranäŋga kəmura, kəmura. Wəli bəwora inənina, iranäŋga məra ko:na, kaieriwuna, wəri-wəri kəmura, kauwona ileŋga nənja, ko:lbo:na.

²¹ Inko:lu kundjuŋanäŋga, Iraia, uməra kuŋeŋu ɳənda ɻəndjo:lu, ɳungubul' kuru, weni ɳəniowu ɳənuŋjamiri tjanŋungula ɳənŋundimieŋ wunja.

²² O! Iraia kundjuŋanäŋgori ardawodjieja anäŋgaia, Maiirgi:r Kum irəmal wobi inia ɳəra-ɳəra, tai iri:, imərulja ino:ri nənja irande, ierdunəri ierdu nənja,

²³ Irāmal buluman kauila wurñi:wu ḥāra iñgandjui:na, iro:, mindjal wodju, tjukul ḥādu,

²⁴ Gewunja indja iñqangula iman kānineri, iedjer kānuñiri, koiimiena, māra kauwi:ñu.

²⁵ Gejau iñko:lu iwongāra yardba nānja kānineri; wāli iñgeñgunaliri maiarum māñgamurkalaliri, kan ḥāri, djor ḥāri ḥāru kūñgañjurula.

²⁶ Inawodjieja ai ko:na, burkai kaiqbuna, Añudja ge?

²⁷ Aua kundjuñanāngā, Nūnbomale keñgunal, iro:lidj ko:na bulumān kauila wurñi:wa ḥāra iñgandjui:na, imulugu iñgāmāñ.

²⁸ Aua ii:la kāmāñ, wa dāra pāneñan kundjuñu; gewunja iranāngā ba keñgunal, burkai kaiqbuna.

²⁹ Aua kaio:lbāla, kundjuñanāngā iranāngā, Wai, golema ḥāiu ḥunjunawodjāñ, kādjinba ḥāla-ñāla ḥundjanāngā puñalemi:nja, kādjinba pāñjano:nja nānigunja kauila, ḥāiu tjukul ḥāññunuñ wunja jalalaia ḥāianāngāgaia nānja;

³⁰ O! wuno:murum indja indjāñungula iñgeñgunal, aua mindjal geñu ḥundjedjer ḥāria arkurindjalja nānja, kandjo:na aua wunja buluman kauila wurñi:wa ḥāra iñgandjuiena.

³¹ Aua kundjuñanāngā, Iñqangula, ḥundju kādjinma nāiu nānja ḥunuñ, ardarawaia ḥāianāngāgaia ḥundjanāngāgaia kaduñ;

³² Wunia kunina tjukul arkunuñ, erkungo:do; da wunja, gewunja indja ḥunbomale iman kānineri, iedjer kānuñiri; koiimiena, māra kauwi:ñu.

16

¹ Ge kuda: kundjuñanāngori inalalaia, I:dja tjinj:i:ra kānina, aua i:dja maiaru' ḥāra kudai, de iñgauwi:nanāngā wulānbiri anāngāgaia tjaueri geñu.

² Ai ko:na, kundjuñanāngā, ḥānanāngā wuna ḥāru ḥāññunuñānu? Minje ḥundjanāngā maiaru' ḥāri wunja; gewunja ḥāmba njele kādjinba puñānindāga maiaru' ḥāra.

³ Aua maiaru' ḥāra ini:ākamanma kundjuñu, ḥāni kuñe, gewunja inaiuri ḥāianāngā kuno:ñgulara maiaru' ḥāri? Kādjinba tjari pāmāñ:o:n, ḥad ḥāññunuñāja dīñan kuñām.

⁴ Laiburu ḥāñnuñ ḥāni ḥāññundju, gewunja wuno:murum ḥāññundjābieñu maiaru' ḥāri i dāgu, ḥānbārām maiarum arkanāngam maninja.

⁵ Ai kanbuna i:dja miriñu tjaue karwunanāngā inaiuri anāngā, kundjuñanāngā auurle, Wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanāngā inaiuri ḥāianāngā?

⁶ Aua kundjuñu, Oil one hundred, (irarawa). Aua kundjuñanāngā, Mili-mili ḥundjanāngā iminjām, atjabānu maiirgi:r Kum wiri-wiri dju fifty, (āññenñālja).

⁷ Burkai kaiqbuna iākārā, Nūndju wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanāngā? Aua kundjuñu, Wheat one hundred, (irarawa). Kundjuñanāngā, Mili-mili ḥundjanāngā iminjām, wiri-wiri dju eighty, (āññenñālja).

⁸ Inaiuri ko:do:dala aua maiaru' ḥāra iwori gewunja wuni:uñāri geñu; gewunja bandaia wuna āñgo:lo:lia ardi:uñāria man dāgaia arlewāraia nānja arkulieja nānja.

⁹ Kuñenuri, jaligaia arandju njiri ḥundju-ñundju wunja mammon wor' kāri nānja, gewunja wuno:murum ḥāibāra kandju, pitja njinbārām maiarum kādjinma ḥārim maninja.

¹⁰ Aua pārād mureja pidi:n nānja iñgānuñ, pārād mureja kānuñ wunaiud' dānja; aua pārād mureja kāri pidi:n nānja wa pāñgānin, pārād mureja kāri wa pāñgānin wunaiud' dānja.

¹¹ Gewunja pārād mureja ḥāmba wa pinjidinja, mammon wor' kāri nānja, āñguja pārād njinmurau nidji ḥāri wunja?

12 Nąmba pąraq mureja wa pinjidinja iąkara anąnga wunja, ąnguja njinjano: njirkanąnga mandj?

13 Inawodjieja kari kądjinba pąngąnawodjąngąndu inaiuri iąruṇandu; gewunja iąkara pitja ewąndjuru, iąkara pitja enarienąga, O! iąkara pitja ewodikąna, iąkara pitja eñandjanąndjo:. Njiri kądjinba pąrąnawodjąngąndu God, mammon kuda:.

14 Pharisia, kaiug lai kauwonąnągori, wuna ńjuru karkąjurula, umbili kauerąmaj.

15 Kundjuṇąnągori, Njiri njidun tjadąnuru njirkandjuieju i:dja adbąnųale ńjuru, O! God laiburu kąnuṇanuri njirkulum, gewunja ge i:dja nąnja karąn kąnuṇ, God ambula nąnja wod' dąka ma kunuṇ.

16 Wunięngundie, tjo:lbądaia kuda: John njini; ge-i-dągu pąlejau bąndaia God anąnga wunia kuluiena, i:dja ardaraawaia ma ńjuru djin kadbieńiri.

17 Korega wąli kunuṇ andjo:lu a kabälba kąmburuk mąngąnuṇandu, pidi:nu wunięngundie nąnja kądjinba puṇgauwą̄.

18 Aua mąngąnąngąnja njąngandęnuru, ndjąkärinja njęngam, wurni kąnuṇ; aua njęngam njąngąnąngąnja kulanąnga i dągu aua wurni kąnuṇ.

19 I:dja iąruṇ tjińi:ra kąnina, tai kąńi:na tubudubulja wobi imałala nąnja, kądjinma wuniama mindjal kundjuńiri.

20 Iąruṇ ieja, injumba Lazarus, kandiena maiamundu anąnga nąnja, aua wulubąda iraraia,

21 Lai kumbunanąnga barui inęgənowi:ńu wunja arge nąnja ąngariineri pąlalo:nma tjińi:ra anąngam i dągu; kąnąnguria kuda: karińgunal mula kubärwunanańga widji anąnga.

22 Ge kunina ńjad kąra debąra keńa, manuk kańuriena wäląnnąria nąnja mäläma ńjuru Abraham anąngam; tjińi:ra kuda: debąra kena, ro:k kąńi:na.

23 Mamäram maninja bal kumąn, pąmbalopa nąnja inęgənina mära ko:na Abraham bōwora, Lazärus kuda: mäläma nąnja.

24 Jero:l kundjuńu, kulula, Iraia Abraham, tjadjeriu, Lazarus ińjańawu umąndja ino:ri tjąkäl inęgaiąb wunja agu nąnja, ąnbula ńjaianąnga imaia inęgandju wunja, gewunja ńämareja ńänen więnu wuna nąnja.

25 Abraham kundjuńu, Iňangula, ni: minjańuru ńundju wunia kudai ńundjedjer ńunjunina, ge kądjinu Lazarus woru; weni ńjuruma aua jąmbula kauwi:ńu, ńundju ńunmareja ńunuń.

26 Wuna darawa tjąkäri wąli, pulaga njiri ąri nąnja tjärigulum manaiudba manińjaieju, gewunja arka ńjurąk ńewa kadju ńjuru i dągam njiri nąnja kądjinba ńjurąk parwą̄, kari ma i dągam ąri nąnja kądjinba ńjurąk parwą̄.

27 Aua kundjuńu, Gewunja burkai ńunjiąb, iraia, aua ińjańawu maiarum iraia ńjaianąnga ńjuru,

28 Gewunja ńnaiu kudai ńawawaia anńalja; aua kundji mjanąnągori, madji arka kuda: ńämba wa pareńgunal gäri tąmbium mäna nąnja, pąmbalopa ńärim.

29 Abraham kundjuńu, Arka kudai Moses, tjo: lbądaia kuda:, arge ńjuru kanbärkańjurunja.

30 Aua kundjuńu, Kari, iraia Abraham; mia ńämba iąruṇ imąndj i dągu ąngamurka ńjuru, kuluńan pitja arōwa.

31 Aua kundjuṇąnąnga, ńämba wa ńjuru panbärkańjurun Moses, tjo:lbądaia kuda:, kądjinba paririmbaien ńämba iąruṇ bəri inęgandieni imąndj i dągu.

2 Wunia man dągu aua wunja ɳąmba kaiug mill kąri murd kąmieju iurup nąnja, wai iŋgaiąbieju wo:ndu' ɳuru, ɳąmba nąri iŋgąm iąruŋ birwidinjaria ąndja nąnja.

3 Maranindj njiri ɳundju-ɳundju wunja. Nawalo:lidj ɳąmba woru genu, imaiąmbu, kuluŋan ɳąmba iŋgauwona, wai tjabunąnja.

4 ɳąmba woru genu wunŋalu lewąra tjabrun, wunŋalu kaleŋ ɳunŋunmurka, gejiri, Kuluŋan ɳawona, pitja indjieriu.

5 Arkajawieja kubądjunąnja, Inaiuri, pąrad ɳąri wunaiud' minjandjunąri.

6 Inaiuri kundjuŋu, Njiri ɳąmba pąrad wurąjunma tjaląnganja mustard kądjinu, wurąjundjunąnja tjilium mąna, Ri: pąmie, wai paiąbie wo:ndu' ɳuru, pitja njinjaraŋgala.

7 Aŋguja njiri nąnja inawodjieja kudai iŋgąnuŋ tjaři iŋgeňa, kukundjeria barui ąngąno:, wuno: murum iŋgenal yardba i dągu, pitja djenąnja, Maiirgi:rkum bengal, atjäbąnu, mindjał kunja?

8 Wawu pindji:nąnja, Brar dju ge mindjał ɳanŋundju, tai bąnu, tjanawodju mindjał ɳanŋundju njini, djo: ɳanŋunjąna njini, paledjau pitja mindjał dje, djo: ɳunjeju?

9 Inawodjieja ko:lbo: gewunja kundjunu aua gejunąnja?

10 Ge kadjinu njiri kuda: wuno:murum wurąjundjuŋ ge kąni:nanuri, wuri:, Ari ardaawodjieja adia ɳuru-ɳuru, kunjedjuŋ kunjedji:nja.

11 Ge kunina wali iŋgeňajuriri Jerusale' ɳuru, bulumān kena pulaga nąnja Samaria a Galilee.

12 Wali dąra iŋgeňunaliri maiarundjeruŋum, kaueramąndjerala i:dja ąnjenęŋałja leper ɳaria, arka bōwora jo:la kubądjuŋ,

13 ɳala-ɳala arkanąnja brai kubądįąndała kubądjuŋ, Jesu, Inaiuri, ąndjeriu.

14 Aua ąnganindjąna kundjuŋąnųgori, Njiri, njidbiimbaienąnja dadjurd ɳara. Ge kunina, wali ąngęňajuriri, kadburduienia.

15 Iąruŋ arka nąnja, wuno:murum iŋganindjiena aua iŋgąmurdui:na, wąlŋarai kauwona, ɳala-ɳala daraiu ko:do:daleri God.

16 Kauwona imijum maninja ierdu imanŋale ɳuru, ko:lbo:neri; aua kuda: Samaria ɳara.

17 Jesu kaio: lbala kundjuŋu, Wawu ąnjenęŋałja panburdui:nja? Atjäkekęria ɳania?

18 Wawu mąra parwimja wąlŋarai ąngauwona God iŋgarko:do:da wunja, indja edbul' ekamandj?

19 Gejau kundjuŋąnja, Bari bąnu, baiuŋuru; wa puŋgąjudjarien ɳari ɳundjanaŋga ɳunmundulbala.

20 Burkai iŋgaiąbienia Pharisia nąnja ąjudjau keŋgal bąndaia God anąnja, kandjo:lbala, kundjuŋu, Bąndaia God anąnja wa puŋgeňunal mu:n njiniŋe,

21 Kari pitja puŋgadjin, Wai ɳuru, ma; gewunja bąndaia God anąnja mamulba njiri nąnja kunuŋ.

22 Kundjuŋąnųgori inalalaia, Lewąra pitja njejenal ɳama wurąjundjiri mąra wunja lewąra tjabrun I:dj' iŋko:lu anąnja, pitja wa mąra puro:n.

23 Pitja bąrenuri, wai ma, wai ɳuru; njiri kari arwelbam, parąmalando:jiri.

24 Gewunja kądjinu mąlŋirinjia mal kundjiri kanalu waiuru andjo:l' dąnja indal' djini waiuru andjo:l' dąnja, ge kadjinu pitja enu I:dj' iŋko:lu lewąra anąnja nanja.

25 Darawa wungurle madj kundji:nja, madj kaiąbienja ąndja arkulieja nąnja.

26 Noahjau kądjinu, pitja njetu I:dj' iŋko:lu lewąra anąnja nąnja:

27 Mindjał kubądjuŋiri, djo: karijeri, pąnat karwoneri, pąnat kunja kadowi:neri, lewąra ge njini Noah dąra iŋgeňajuru ark ɳuru, worumbąm maŋgeňunal, ardaraawia bądawadai kundjuŋąnųgori.

²⁸ Kądjinu Lotjau; mindjal kubądjuniiri, djo: karineri, kanbądburąjeri, ko:l kubądjuniiri, kanbarkandenjiri, bąn kubadjuñiri;

²⁹ O! ge-i-di-dagu Lot mą̄ngaiandiwela Sodom, więnu, brimstone pałulu kuninal ąndjo:l' di dągu, bądawadai kundjuñaną̄ngori.

³⁰ Ge kądjinu pitja njęnu lewąra I:dj' inko:lu pitja emiimbaie.

³¹ Lewąra gejau aua ińgąnuñ maiarum malerdu ną̄nja, wuląnbiri aną̄ngaiā maiarum maninja, jeri pą̄ngowaliri ą̄ngąñuru wunja; aua kuda: yardba ną̄nja ińgąnuñ, wararkar pą̄ngąñiri pąle ńnuru.

³² Ni: njiranjuru Lot mą̄ngąñaną̄ngan.

³³ Aua buluk ińgeja ińaui kąmąndulba wunja, pitja njoim; aua koiim, pitja wundjedjer njandju.

³⁴ Kuñenuri, wundugum majau iaruñandu pitja enandu inarugu tjaruñ ną̄nja, ią̄kara pitja emie, ią̄kara pitja emą̄ngie;

³⁵ Ndjaruñandinja pitja wurą̄ngan njejandiri, ndjakarinja pitja njemie, ndjakarinja pitja njemą̄ngie.

³⁶ Iaruñandu pitja enandu yardba ną̄nja, ią̄kara pitja emie, ią̄kara pitja emangie.

³⁷ Kauerio:lbala, kubądjuiñaną̄ngja, Ńnäm, Inaiuri? Aua kundjuñaną̄ngori, Ma durgu, ma kuda: pitja dżaruk aramie waranaia.

18

¹ Bäre-bäre kundjuñaną̄ngori, kądjinma dadjurd kubądji:nja, ilura padiri.

² Kundjuñu, Wurenjara iaruñ kąmina malaiindem maiarunjam maninja aua God wa pango:lgunenja, i:dja wa ńnuru pą̄ngąñurunja.

³ Ndjo:rinja malaiindem maua ną̄nja njinina, nję̄ngta tfile-jile kąmurkalal kundjuñiri, Wure tjanø: inauurgundj ńaianą̄ngta wunja.

⁴ Wali kądjinba puńgenja; O! paledjau ini: ą̄kamanma kundjuñu, Ńnaiu ńambwa wa pą̄no:lgunen God, wa ńnuru pą̄ngąñurun i:dja,

⁵ Ko: ge wunja njina ndjo:rinja ńaną̄qalinga, wure ńo mą̄ngta, ńambwa wa pinjengaliri tfile-jile kadada pą̄ngąñgandjuri.

⁶ Inaiuri kundjuñu, Ńnuru njidu wurenjara alikoli ge.

⁷ Wawu God wure panbun adburieja aną̄ngaiā, jero:l kadjuną̄ngeri lewąra, wundugum, ńambula ińgąnuñaną̄ngori?

⁸ Kuñenuri aua pitja wure ą̄njo: maiirgi:rkum. O! wuno:murum I:dj' inko:lu ińgeengal, mą̄ra ńjo: pą̄rą̄d ńari kabälba ną̄nja?

⁹ Kundjuñaną̄ngori atjäkekäria ark a ńundju-ńundju pą̄rą̄d ą̄ngamurauwi:na, tjädą̄ñuru wa ą̄ngamien, atjäkekäria iluk ą̄nganbą̄dbą̄, bäre-bäre wuna.

¹⁰ I:gandu pai kąninandu dadjurndjärim ńnuru dadjurd kunja, ią̄kara Pharisee, ią̄kara publican.

¹¹ Pharisee kauwelgenja, wuna dadjurd kundjuñu ini: ą̄kamanma, God, ńungulbo: ńnaiu i:dja atjäkekäria kądjin' ńnuru-ńnuru, adbia, arkolikolia, wurni-wurnia, indja publican ńnaiu kądjin' ńnuru-ńnuru;

¹² Ńniamindję̄na tjaruñandu mą̄njałe Wunaiurujau, adbunduñuru kańano: ardarawaia ą̄nganų̄nawungeri.

¹³ Publican bōwora kauwelgenja, wa bal ną̄ma puńgenja ą̄ndjo:l' kuru, O! imą̄nqalim ńoiił kundjuñu, kulula, God tjadjeriu ńaworu.

¹⁴ Kuñenuri indja jeri kauwonañuru maiarum aną̄ngta' ńnuru tjädą̄ñuru ińgandjui:na ią̄kara ną̄nja; gewunja aua ńundju-ńundju waiuru ińgani:ńu pitja braieni:

¹⁵ Kanbarkańurulaldą̄ga: ardhaiandia aua ą̄ngamą̄ndana wunja; inalalaia mą̄ra anę̄ganbarwuna kanbądbaią̄mbuna,

16 O! Jesu ai kambuna, kundjuṇu, Wonjalalaləuju karingunjalgara, kare paro:jiri, gewunja arge kadjindjia bändaia God anäŋga.

17 Nidji kujenuri, aua bändaia God anäŋga ḥämba wa puŋgamäŋ ḥäri wonjaləŋ kadjindjia, ma ḥuru wa pitja pängenjan ḥuru.

18 Iarun inaiuri burkai kaiabuna kundjuṇu, Iniingundeja ḥunia, ḥäni kuṇe wundjedjer kadjinma ḥäri ḥänjuma?

19 Jesu kundjuṇanäŋga, Aŋudja kunja ḥänia kundjiara? Kari inia, God auekamandj.

20 Laiburu ḥunuŋ ḥäla-ḥäla wununaui, Wurni puŋuniri, Bäda pandjo:jiri, Maneba pamändjo:jiri, Päre pandjaŋuriri, Iro:lidj, karanja ḥuru aŋurandu.

21 Aua kundjuṇu, Wuna darawa kujeniri wonjaləŋ ḥänjuninal.

22 Jesu ḥuru ingänina kundjuṇanäŋga, Wäli tjaruŋ ḥuno:ra; ardaraواia ḥändjənauwungaia ko:l dju, ardjeja ḥano:, gejau pitja kudai ḥunjənu wulənbiri ḥändjo:l' ḥanja; kækə, tjanmalandowal.

23 Aua wuna ḥuru inęanina djenbeŋuru pakul känina, gewunja djenbeŋuru tjin:i:ra känina.

24 Jesu inęajindjäna kundjuṇu, Adbənŋäle ḥuru arka wulənbiri kudai ḥängənun ḥängeja ḥuru bandaia God anäŋga ḥuru.

25 Camel needle ambula pängējuṇu ḥäna, tjin:i:ra imənŋäle ḥuru inęeja ḥuru bandaia God anäŋga ḥuru.

26 Arka ḥuru ḥängənina kubädjuŋ, Aŋguja ḥäna pängamundulbaie?

27 Aua kundjuṇu, Ge i:dja wa puŋgadjin ḥäri, God gole puŋge.

28 Peter kundjuṇu, Wai, ari kanjedbäŋgi:la ar-arkanäŋgaia, ḥunjədbalando:na.

29 Aua kundjuṇanäŋgori, Nidji kujenuri, i:dja kari wa pängən, ḥämba ḥängamäŋgi:la maiarum, mäŋganja, ḥawawaia, inenaiurgandu, wonjalalaləuju, bändaia God anäŋga wunja.

30 Wa pitja ino:ra pängenjan, pitja ḥanjam ardaraواia atjäkekäria wendjiau, bandaia keŋgal gäri nanja wundjedjer kadjinma ḥäri.

31 Kanmuräŋ twelve, inalalaia, kimdjənäŋgori, Wai, Jerusale' ḥuru pai ḥärənu, gejau pitja ko:rug ḥämie darawa wiri-wiri kauwi:na tjo:lbädaia nänja I:dj' inko:lu wunja.

32 Aua pitja enowi:näŋgori edbulia, umbili pitja njäm, woru pitja njämienäŋga, pitja ttipa ewi:;

33 Pitja wodpili ewuro:, bäda ewuro:; lewära tjaruŋuriau pitja bəri enu.

34 Arka wuna darawa wa puŋgadenenja; ḥäla-ḥäla wuna kundjalgaiena-ḥäŋgori, wa laiburu padinja ge kaluiena.

35 Ge kunina, wäli wodjulu inęengunaliri Jericho nänja, iarun ambulidj atjä känineri kalumba iwondära nänja, kaniauwuneri.

36 ḥuru inęanina peleŋäre tjanai ḥängejeri, burkai kandjäbuna, Aŋudja wuna?

37 Kubädjuṇanäŋga, Jesu Nazareth ḥära tjanai kejeri.

38 Aua jero:l kundjuṇu, Jesu, David ḥunjəngula, tjanđjeriwu.

39 Arka mäŋŋäle ḥängejeri kauerämaiämbuna, aua kumuk kunja; O! aua tjakäri djenbeŋuru jero:l kundjuṇu, David ḥunjəngula, tjanđjeriwu.

40 Jesu kauwelgenja, kundjuṇu inęajurieŋal kunja. Wuno:murum wodjulu inęengunal, burkai kaiabuna,

41 ḥäni djejara kundjiara? Aua kulula, Inaiuri, bal ḥänjuma.

42 Gejau Jesu kundjuṇanäŋga, Bal minjäm; pärəd ḥundjanäŋga ḥunmundulbala.

43 Maiirgi:rkum bal kumäŋ, kämalando:na, God ko:do:daleri. I:dja ardaraواia mara inęärwuna God kauero:do:dala.

19

- ¹ Jericho dära keñgunal, bulumäñ keñajuriri.
- ² Wai, i:dja injumba inqarimiena Zacchaeus, aua publican inaqiuri inqanina, tjiñi:ra känina.
- ³ Käñanjiro:na Jesu inqanindja wunja, aŋguja inqanina, kädjinba pänganindjenja peleñgare nänja, aua iau inqanina.
- ⁴ Mänjale wari-wari keja, pai känina tjilium maninja inqanindja wunja, ma ḥuru ingeña ḥuru.
- ⁵ Jesu, wuno:murum ingeñunal tāmbiu' ḥural, kale kundjuñu, kundjuñanäŋga, Zacchaeus, maiirgi:rkum jeri bōwal; weni maiarum ḥundjanäŋgam maninja atja ḥenu.
- ⁶ Aua maiirgi:rkum jeri kauwonal, tjukul kämañjanäŋga.
- ⁷ Mara inqarwuna, ardaraawaia jau karkaŋurieni, kubädjuñiri, Aua dära keñajuru atja wunja i:dja iwori nänja.
- ⁸ Zacchaeus kauwelgenja kundjuñanäŋga Inaiuri, Wai, Inaiuri, alamia wulənbiri ḥaianäŋgaia ardjeja aŋano:, ḥamba woru aŋanlıuno:ŋgula i:dja nänja, ardaraawaia atjakekäria pitja aŋano:näŋga.
- ⁹ Jesu kundjuñanäŋga, Weni umundulbaie kunjäŋunal maiarum mäna nänja, aua kuda: Abraham inko:lu inqanuŋ.
- ¹⁰ Gewunja I:dj' inko:lu keñgunal inqanjanjiro: wunja, inqamundulba wunja, ingoimiena.
- ¹¹ Arka ḥuru aŋanina bäre-bäre kuda: kundjuñanäŋgori, aua Jerusalem wodjulu inqanina, arka ni: kadina bandaia God anäŋga maiirgi:rkum mära njawi:..
- ¹² Gewunja kundjuñu, I:dja iaruŋ inaiuri tāmbiu' ḥuru bōwora keja-ḥuru, mängäma wunja tāmbium aua ḥundju-ḥundju wunja, djo:li inqaninal kunja.
- ¹³ Ai kanbuna ardawodjieja anäŋgaia aŋnenŋälja, kaiug wunnenŋälu kanino:la, kundjuñanäŋgori, Wuraŋuriri ḥanŋunjengal djini.
- ¹⁴ I:dja anäŋgaia kauero:ndjurula, wälənu kubärkaŋawuna iwelbam, kubädjuŋ, Wa lai pängauwon-njäri indja inaiuri inqanujanjäri.
- ¹⁵ Ge kunina wuno:murum djo:li inqaninal, tāmbium gole mängämäŋ, kundjuñu ai aŋgauwi:ŋu wunja ardawodjieja arka kaiug aŋganino:la, aua laiburu inqanuŋ wunja ḥäni kadjuñu ardjerundjerunju.
- ¹⁶ Iwurle kämurkalal kundjuñu, Inaiuri, kaiug ḥundjanäŋga gole kumuräŋ kaiug wunnenŋälu tjäkäri.
- ¹⁷ Aua kundjuñanäŋga, Wuniama, inawodjie ḥunia, parad ḥara ḥunjunina pidi:n nänja, ḥunaiuru bənu malaiindem mannenŋälba nänja.
- ¹⁸ Iäkära keñgunal kundjuñu, Kaiug ḥundjanäŋga, Inaiuri, gole kumuräŋ kaiug tjäkäri wun-ŋälu.
- ¹⁹ Aua kuda: kundjuñanäŋga, ḥundju kuda: ḥunaiuru bənu malaiindem manŋälba nänja.
- ²⁰ Iäkära keñgunal kundjuñu, Inaiuri, wunindja kaiug ḥundjanäŋga, kuŋajurulal kuŋandeňu wobi nänja;
- ²¹ Gewunja ḥungulgunäla, i:dja ḥundadaräda ḥunjunuŋ, kimdjämura wa pind-jandenja ḥäri, dur kundji: wa pindjandenja kabälba nänja.
- ²² Aua kundjuñanäŋga, ḥundjamunu ḥund-janäŋga nänja pitja wure ḥo:nu, inawodjie ḥuworu. Laiburu ḥunina ḥai i:dja ḥaradaräda, kuŋämura wa puŋandenja, dur kuňe wa puŋandenj a kabälba nänja;
- ²³ Aŋudja kunja wa pindjänino:nja kaiug ḥaianäŋga kaiug ḥäria? Gejau djo:li ḥanŋunjinal ḥanŋumäŋ ḥainäŋga tjäkäri nänja?

24 Arka ɳaiilem ɳəŋgauwelgenjiri kundjuŋanqgori, Aua kaiug irano:ŋgu, irano: aua wunjenŋəlu kudai.

25 Kubədjuŋanqga, Inaiuri, aua gole kudai kaiug wunjenŋəlu.

26 Kuŋenuri, Aua kudai iŋgənuŋ pitja njəno:wi:nqəŋga; aua ino:ra pitja njəno:ŋgiənqəŋga ge aua kudai.

27 Mia ardaurgundjia ɳaiananqgaia, arka wa lai pəŋgauwenjanqgori ɳəŋnaiuru ark a nənja, aranjural, bəda arana ɳəmənqəle ɳuru.

28 Wuno:murum wuna geŋu, mənqəle keŋaŋuru pai kəninaŋjuriri Jerusale' ɳuru.

29 Ge kunina, wuno:murum məŋgamurkalaliri Bethphage a Bethany, kurandu nənja kərimiena Oliva ɳəri, kaŋaŋawunandu inalalandu,

30 Kundjuŋiri, Njiriandu maiarundjeruŋu' ɳuru məndjo:ri, ma nənja njirkun-jaŋaŋurandu pitja məra irewandu donkey kauila murd iŋgəmiena, bura irəmandu, iranjuralgandu.

31 Iaɾuŋ ɳəmba burkai njindjəbandu, ɻəndjakunja burəŋgai kərəmandiri? Wu- runəŋgowu wurinəŋgandu, Inaiuri iŋəma kundju.

32 Iŋaŋawiandu keŋaŋurandu, məra ko:nandu kədjinu geŋunəŋgandu.

33 Wəli burəŋgai iŋgəmənqandiri kauila, anqəŋga ɳəria kubədjuŋanqandu, ɻəndjakunja kauila burəŋgai kərəmandiri?

34 Kundjuŋandu, Inaiuri iŋəma kundju.

35 Kaŋurulalgandu Jesu nənja, wobi anqəŋandu ko:guleŋandu kauila nənja, Jesu atka kaueri:la.

36 Wəli iŋgeŋaŋjuriri, wobi arkanqəŋga ləŋqər kanbərkandjuna kalumba nənja.

37 Wuno:murum wodjulu iŋgeŋgunaliri gole ɳəlilim maninja kurandu Oliva ɳəri, peleŋgəre ardaraia inalalaia wunmanbaли tjukul kadineri, God kauero:do:daleri ɳəla-ɳəla daraiu wundjurulu darawa wunja kadidjəŋa;

38 Kubədjuŋiri, Tjukul ɳəra aua iŋgeŋgal Inaiuri iŋumbu Inaiud' dənja; andjo:l' dənja jəmbula ɳəri, pəlemba karən ɳəri nənja.

39 Atjəkekəqria Pharisia peleŋgəre nənja Kubədjuŋanqəŋga, Iniŋgundeja, ɳənalalaia ɳəməŋambu.

40 Aua kandjo:lbəla kundjuŋu, Kuŋenuri, ɻəndja ɳəmba kumuk karwu, kaiuguja jero:l puŋgadju.

41 Wuno:murum wodjulu iŋgeŋgunal, malaiindem manindjəŋa, wola: kundjuŋu maua wunja,

42 Kundjuŋiri, Nundju ɳəmba laiburu ɳənŋunina lewərajau ɳundjanqəŋga, ɳundju kuda:, wunia jəmbula ɳəri; weni kundjəlgienə ɳəngubul' dənja.

43 Gewunja lewəra pitja njeŋeŋgal ɳundju nənja gejau ardaurgundjia ɳundjanqəŋgaia pitja mewəraru kabəlba ɳundju nənja, pitja wo:ri mewuro:nu, pitja tjilibid ɳənbərəm kədjinma,

44 Narwu ɳənbərəru, woŋəlaləŋuja ɳundju nənja kuda:; kədjinba puŋgadbəŋgi:n kaiug kaiug nənja ɳundju nənja, wa laiburu puŋuninja ɳəri ɳənŋunbadburkajau.

45 Dəra keŋaŋuru dadjurduŋarim maninja, wai kandjəbuna arka ko:l kadjuŋu,

46 Kundjuŋanqgori, Wiri-wiri kumbi:na, Maiarum ɳaiananqgam pitja meniŋiae maiarum dadjurduŋarim; O! njiri marandjuna kənmenma lulun ɳəria arkanqəŋgam.

47 Kaniŋgundaleri tjile-jile dadjurduŋarim maninja. Ardenaiuri dadjurduŋaria, wiri-wiri ɳəria kuda: kubərkəŋjiro:na bəda iŋgarwu wunja, ardenaiuri i:dja kuda:;

48 Wa məra parwi:nja ɳənqəŋga kadju wunja; peleŋgəraia ardaraia djaruk ɳəŋgadbienə aua ɳuru iŋgarkaŋuru wunja.

20

¹ Ge kunina, lew̄ara tj̄aruñujau, aua ąnganiingundaleri i:dja dadjurduñarim maninja, wäl̄anuwunia ardi:um kaluleri, kaueramurkalal ardenaiuri dadjurd ńaria, wiri-wiri ńaria, mababaia kuda:;

² Kubälula, kubäđjuñaną̄geri, Minjenjari, Añudja wundjurulu njiniñge wuna kundji:, ąnguja ńuno:na wundjurulu wuna?

³ Aua kandjo:lbala kundjuñaną̄gori, Naiu kuda: burkai njinjiāb ńala-ńala tj̄aruñ, wuriara,

⁴ Baptism John aną̄ga, andjo:l' i dagu, i:dja i dagu, kunina?

⁵ Arge wurura kubärwadeñiri, Ną̄mba njerkulu, And jo:l' i dagu, aua pitja nje, Añudjakunja kurañudjaralaną̄ga?

⁶ Ną̄mba njerkulu, I:dja i dagu, i:dja ardaraawaia kaiug pitja tjuna bärenjari, gewunja arka wa pauerajudjaran John tjo:lbäda inğanina.

⁷ Kauerio:lbala, wa laiburu padinja ńaru i dagu.

⁸ Jesu kundjuñaną̄gori, Naiu wa puñen-nuri añudja wundjurulu njiniñge wuna ńanñundju.

⁹ Wunmanbali i:dja kundjuñaną̄gori bare-bare wuna; I-dja iārun tj̄ari ńarim mandeñu, maua manino: la tj̄ari ńaria, maią̄ndiwela tą̄mbium maią̄käri' ńuru maranu.

¹⁰ Wuniajau kañajawuna tj̄ari ńaria nänja inawodjieja, arka kurab tj̄ari ńarim maninja inğado: wunja; O! tj̄ari ńaria wodpiliba kauerio:rala, kauerajanjawuna ino:ra.

¹¹ Inawodjieja ią̄kära njele kañajawuna; aua wodbandaga wodpiliba kauerio:rala, umära kubäđjuñaną̄ga, kauerajanjawuna ino:ra.

¹² Ią̄kära njele kañajawuna; aua kuda: inğadbalimäla, wai kaueriäbuna.

¹³ Gejau kundjuñu inaiuri tj̄ari ńarim, Nani ne? Pitja inajanjawu inę̄angula ńanñunarieñuną̄ga; djiu ńana arka ńuru pauerañuru.

¹⁴ Tj̄ari ńaria wuno:murum aua mära inğarwuna, arge wurura kadiñaiena, Indja inko:lu ką̄nun; bäda ą̄ro;, gejau tj̄ari ńarim ńarkaną̄ngam pitja menu.

¹⁵ Wai kaueriäbuna dände tj̄ari ńarim, bäda kauero:na. Gewunja ńanani pitja njeną̄gori inaiuri tj̄ari ńarim?

¹⁶ Pitja ejengal, pitja bäda anjo: ą̄ndja tj̄ari ńaria, tj̄ari ńarim atjäkekäria pitja menino:ną̄gori. ńuru ą̄nganina kubäđjuñ, Kari puñganiri.

¹⁷ Aua kanindjäña, kundjuñu, Gewunja añudja wuna wiri-wiri kauwina, Kaiug ge wondi mängarwiria wai kadjäbuna, ge i di dagu umri: ruko:wa kuniñaiena?

¹⁸ Aua inğauwona kaiug ge nänja pitja elemie; aua nänja ge kauwona, pitja wurą̄ngan njeną̄ngag tñurni' njinim.

¹⁹ Wiri-wiri ńaria, ardenaiuri dadjurduñ ńaria kuda:, kubärkäñjiro:na laburd inğadba wunja ge i di dagu; i:dja kanbärkulgunäla; laiburu ą̄nganina auä geñu bare-bare wuna arka wunja.

²⁰ Mu:n marwunaną̄ga, kanbärkañawuna tñärkuja, adjadjin ą̄nganuñ wunja tñadäñuria, aua laburd inğadba wunja ńala-ńala nänja, gejau arka pitja ewurino: wundjurul' däňja inaiuri aną̄ga.

²¹ Burkai kaueriäbuna, kubäđjuñ, Iniiñgundeja, laiburu ăduñanu nidji tjuñundju, ą̄ndjäniingunda, i:dja kari wa pandjo:lgunan, God ńari nidji kandjaniingunderi;

²² Wuniowu ări Caesar kaiug erkuno:, wuniowu ńuru-ńuru?

²³ Aua laiburu ką̄ninaną̄gori ardjadjin bädäia, kundjuñaną̄gori,

²⁴ Tj̄arämiimbü kaiug tj̄aruñ; ą̄nguja aną̄ngam iminum, wiri-wiri? Arka kubäđjuñ, Caesar aną̄ga.

²⁵ Aua kundjuñaną̄gori, Gewunja irano: Caesar Caesar aną̄ga, irano: God God aną̄ga.

²⁶ Kądjinba laburd puñgadbąn ɳala-ɳala anąnga i:dja adbąnįjale ɳuru, rąngari kariňa aua ąŋgaio:lbąla, kumuk karwuna.

²⁷ Kauerąmurkalal atjäkekęria Sadducia, arka kubądjiri kari wa bari padin, burkai kaueriąbuna,

²⁸ Kubądjų, Iniiŋgundeja, Moses wiri-wiri kundjuŋunįjari, i:dja ɳawanąŋga ɳąmba debąra iŋgeňa mąŋganąŋganja kudai, woŋałąj ino:ra, ɳawanąŋga mąŋganja njimenja, woŋałąj bari ąŋgaiąnda wunja ɳawanąŋga wunja.

²⁹ Gewunja kadina ɳawawaia ąnųalja; iwurlge mąŋganąŋganja njimąj, debąra keňa woŋałąj ino:ra;

³⁰ Pulanąra kuda:;

³¹ Leŋgunda kuda: njimąj, ge kądjinu ąnųalja miriňu, woŋałąj ardo:raia, debąra kadjurlina.

³² Pąlejau woŋaiinja kuda: debąra njeňa.

³³ Gewunja bari ąŋgąnuňjau, ąŋguja anąŋganja mąŋganąŋganja pitja njeňu? Gewunja ąnųalja njimąjeri mąŋganąŋgorinja.

³⁴ Jesu kundjuŋanąŋgori, Ąŋgo:lo:lia bąndaia wuna ɳaria pąnąn karwona, pąnąn kunja kado:wi: nja;

³⁵ Arka ardinia mandjia bąndaia ge ąŋgamąj wunja, bari ąŋgąnuň wunja adbąn nąnja, wa pąnąn parwąn, wa pado:wi:n pąnąn kunja;

³⁶ Kądjinba debąra parinąn njele, gewunja kadun wąłan ɳaria kądjindjia, God ąŋgo:lo:lia kaduň arka bari ąŋgaladiąj.

³⁷ Adbąn bari ąŋgąnuň, Moses kanmiimbuna irulul' dąnja, wuno:murum genunąŋga Inaiuri God Abraham anąnga, God Isaac anąnga, God Jacob anąnga.

³⁸ God wa pąŋganin adbąn arkanąŋga, O! ardjędjeria arkanąŋga; gewunja ardarawaia ardjędjeria kaduňanąŋga.

³⁹ Atjäkekęria wiri-wiri ɳaria kauerio:lbąla kubądjų, Iniiŋgundeja, wunia kundjalula.

⁴⁰ Pąlejau kari kądjinba dąrąngu padinja kari burkai iŋgadjąb wunja.

⁴¹ Kundjuŋanąŋgori, ɳarunąŋgowu kubądjiri Christ David iŋko:lu?

⁴² David ɳundju-ɳundju kundjiri mili-mili kan ɳara nąnja, Inaiuri kundjuŋanąŋga Inaiuri ɳaianąŋga, Atjäbąnu ɳaiu worawerdum maninja,

⁴³ Ąjande njini ardaurgundjia ɳundjanąŋgaia ɳundjerdu waiuru.

⁴⁴ Gewunja David kąrim Inaiuri, ɳarunąŋgowu iŋko:lu kąnuň?

⁴⁵ Pelengäre ardarawaia wąli ɳuru ąŋgānineri kundjuŋanąŋgori inalalaia,

⁴⁶ Lia maram wiri-wiri ɳaria wunja, arka lai kauwoŋanąŋgori wudawa ąŋgeňuru wunja wobi karąngendjia nąnja, wulmai lai kauwoŋanąŋgori ko:l ɳarim maninja, adbali' kąrim karąj ɳarim mąŋaría nąnja.

⁴⁷ Arka mindjal kadju maiarum ardjo:jo:ria arkanąŋgam, mara-maranu dadjurd kadju, ąŋgānidjieňu wunja; umålimalie wunaiuru pitja pąram.

21

¹ Bal kumąj, mąra kanbuna tjiňi:ria lulwa karkuguleňu kaiugnąri' ɳuru.

² Mąra njimbuna kuda: ndjäruň ndjo:rinja ndjenja ma ko:guleňu kaiug tјaruňandu pidi:nu.

³ Aua kundjuňu, Nidji kuňenuri, nję̄ga ndjo:rinja ndjenja kuŋguguleňu tјakąri man dągu ardarawaia nąnja;

⁴ Gewunja ąndja ardarawaia darawa kudai ąŋgąnuň, lulwa kubąrkuguleňu, O! nję̄ga njino:ra kuŋguguleňu darawa wundjedjeru nję̄ngananga.

⁵ Atjäkekęria kadjuńiri dadjurđąri' wunja, mamałalam mąŋganina kaiug wunia njinińge, lą̄ugu njinińge, kundjuňu,

⁶ Wuna wurəjunindj, lewəra pitja njejenjal, gejau wa pitja puŋgämäŋgien njuruma kaiug kaiug nänja, näm̄ba wa puŋgaiabantj nəri.

⁷ Burkai kaueriabantj kubädjun, Iniingundeja, Aŋudjau gewunja wuna pitja njanu? Njanuŋga umiimbaie wuna pitja njejenjal?

⁸ Aua kundjuŋu, Maranindj, pinjirkädjuiejiri; gewunja ardarawaia pitja arenjal njanumba nänja, pitja bare, Naiu njanuŋ, lewəra wodjulu kunuŋ; paramalando:jiri.

⁹ Wuno:murum n̄uru njirkunuŋ mälani' wunja, wurgunu wunja, pinjirgulgunejiri; wungurle madj kunjäŋgunjal, O! umindjunuru maiirgi:rkum n̄uru-n̄uru.

¹⁰ Gejau kundjunjanq̄gori, Worumba pitja bari arämurkie worumba nänja, bändaia bändaia nänja.

¹¹ Nuli-ŋulim manaiudba pitja menu, təmbium maiagekari' nänja pitja njanu kaladadäru, wungulgunia kuda: umiimbaie wunenaiuru and jo:l' di dägu.

¹² Wuna darawa wali puŋgäniŋga ardo:ri njiri nänja pitja parandenuri, pitja njinbarejo:ra pitja qnbäranino:nuri dadjurduŋrim maninja, bür kärim maninja, njinbareŋural ardenaiud' dänja, mänanämbaraia nänja njanumba wunja.

¹³ Umiimbaie pitja njaninjaienuri.

¹⁴ Gewunja tjädäŋuru wurandju njidi:um maninja gewurle ni: pinjidiri aräŋundjo'lba;

¹⁵ Gewunja naiu pitja njinjano: njidjamundu a wuni:ndjaru, wuna nänja ardaurgundjia njirkanq̄gaia ardarawaia kädjinba pitja parwelgen, kädjinba pitja pinjinbädjo:lbən.

¹⁶ Pitja njiraninowie njideniurgandu nänja, nawawaia nänja, njiri madeja nänja, jaligaia nänja, atjäkekäria njiri nänja pitja njinbarandju njirkumbi:nu wunja.

¹⁷ Pitja njiro:ndjurie ardarawaia nänja njanumba wunja.

¹⁸ Tjäkära tjäruŋ njidbri: nänja wa pitja debäd puŋgenq̄an.

¹⁹ Njämula njirkunuŋ njirkandj pitja arem.

²⁰ Wuno:murum mära maräŋunbu Jerusalem wo:ri mäŋgauwi:na mälaniŋaria nänja, gejau laiburu njidu wulinqädba wodjulu mäŋgänuŋ.

²¹ Gejau arka Judea nänja qngänuŋ kubädatiinja tälämbän n̄uru; arka pulaga nänja madjändiwenja n̄uru, arka bundul' dänja qngänuŋ dära parengaliri ma nänja.

²² Gewunja wuna kunuŋ umalimaiejau, darawa wiri-wiri kauwi:na ko:rug kämieju wunja.

²³ Wurgunu arka nänja mänduwanja qngä-nuŋ, namugu qnganbädo: gejau; wurgunu wunaiuru pitja njanu kabälba nänja, wundji:la worumba qndja nänja.

²⁴ Pitja aröwa kuldjuru iamundu nänja, pitja aranjurie murd-murdkaia worumbaia ardarawaia n̄uru, Jerusalem pitja djämbäba mejo:rie edbulia nänja, ko:rug njämie njini lewəra edbulia arkanq̄ga.

²⁵ Umiimbaie pitja njanu märaŋun' nänja, kunjila nänja, jalngändäm maninja; kabälba nänja kuda: pakul nəri worumbaia nänja, lia mäŋgadbaia päläŋqärinja wo:ndum auuba mäŋgo:.

²⁶ I:dja n̄arwu qngauwona luren kunja, kadidja wuna pitja njaninjaiie bändaia nanja; wundjurulu qndjo:l' dänja pitja djera-djera njaninjaiie.

²⁷ Gejau pitja mära irewu I:dj' iŋko:lu iŋgeŋgaliri qngubän nänja wundjurul' dänja pälemba manaiudba nänja.

²⁸ Wuna wunmanbäli käninjaiieju, bal wuräm, njidbri: brai wuri:, gewunja umundulbaie njirkanq̄ga wodjulu kunjäŋgaliri.

²⁹ Bäre-bäre kundjunjanq̄gori, Maranindj tjilium, n̄uwonu darawa kuda:;

³⁰ Wuno:murum gole la-la mäŋgäm, wuranindj, njiri n̄undju-n̄undju laiburu njiduŋ wodjulu tjaudba;

³¹ Ge kądjinu njiri kuda:, mąra wurąjunbu wuna ko:rug kąmienju, laiburu njidu bąndaia God anąŋga wodjulu kąnuŋ.

³² Nidji kujenuri, Arkulieja ąndja pitja wa pareŋan, darawa wąli ko:rug puŋgämiens.

³³ Ąndjo:lu, kabälba pitja ejuŋurandu, ɳala-ɳala ɳaianąŋga pitja wa puŋgeŋan ɳuru.

³⁴ Maranindj njiri ɳundju-ɳundju wunja, ɳamba njirkulum kąlabu ɳana pąmąniŋiae wungałbąnda nąnja, djo: nąnja, wun' ɳari wundjedjer kąri nąnja, gejau lewąra ge maiirgi:rkum puŋgenjalduri limbitja ɳari kądjinu;

³⁵ Gewunja pitja njejeŋgal ardarawai a nąnja atjä ąŋgąnuŋ mamiŋum kabälba mararawam maninja.

³⁶ Barele njidu kądjinma, iraniau njidia ma wunja jaŋjanai njirkumbąna wunja wuna darawa keŋgaliri, njirkumbalgenju wunja imąnŋale ɳuru I:dj' iŋko:lu.

³⁷ Kądjinma lewąra kaniingundaleri dadjurđnärim maninja, kądjinma wundugum dande keŋanjuru, atjä kąnina tąłamban Oliva ɳari nąnja.

³⁸ Peleŋgaraia ardarawai alıŋarı kaueramurkalal dadjurđnärim maninja aua ɳuru iŋgarkanjuru wunja.

22

¹ Maŋarijau lo:jenda kunjąŋgunal maia iroroi, iŋgarimiena Wukiau.

² Ardenaiuri dadjurđnäria, wiri-wiri ɳaria kuda: kubärkąnjiro:na ɳarunąŋgowu iŋgadbalim wunja; peleŋgaraia ąŋganbärkulgunaleri.

³ Satan dąrak keŋanjuru Judas nąnja iŋgarimiena Iscariot, aua iaruŋ twelve, inalalaia nąnja iŋgąnina.

⁴ Aua keŋanjuru, kumbädeŋunąŋgori ardenaiuri dadjurđnäria, ardenaiuri dadjurđnärim ɳaria kuda:, ɳarunąŋgowu ąŋgąnino:nąŋga wunja.

⁵ Arka tjukul kadina, tjauaien kubädjuŋanąŋga kaiug iŋgado: wunja.

⁶ Aua korega kundjuŋu, kuŋanjiro:na wuniama ąŋgąnino:nąŋga wunja peleŋgaraia abdidjaia.

⁷ Lewara maia iroroi kunjąŋgunal gejau Wukiau iŋgarwuned.

⁸ Kaŋajawunandu Peter a John, kundjuŋiri, Njiriŋurandu, brar wuriandu Wukiau, ɳari mindjal kunja.

⁹ Auandu kundjuŋanąŋgandu, Nąnam maninja Brar wuriandu kundji:njarendu?

¹⁰ Aua kundjuŋanąŋgandu, Wai, wuno:murum malaiinde' ɳuru njirkunjąŋurandu pitja njindjä-mändjerandu i:dja wuraua agu mano: iŋganjuru; irąmalando:wandu maiaru' ɳuru ma dąra iŋgeŋjuru.

¹¹ Wuri:nąŋgandu inaiuri maiaru' ɳara, Iniŋgundeja kundjunu, Nąnam balaium, ma Wukiau mindjal ɳanŋundju ɳanalalaia nąnja?

¹² Aua pitja njinjämiimbandu balaium manaiudba karąŋ ɳirim mąnamanjam; ma brar wuriandu.

¹³ Keŋanjurandu mąra ko:nandu kądjinu gejunąŋgandu, brar kundjuŋandu Wukiau.

¹⁴ Wuno:murum gole ko:rug kąmienja, atjä kauwona, arkaŋawieja kuda: aua nąnja.

¹⁵ Kundjuŋanąŋgori, Djenbeŋjuru mindjal ɳe kuŋeŋju wuna Wukiau njiri nąnja, wąli debąra pąŋeŋan;

¹⁶ Gewunja kujenuri, Kądjinba njele mindjal puŋen, ko:rug njamie njini bąndaia God anąŋga nąnja.

¹⁷ Djo: ɳara kąmąn, wunia kulula, kundjuŋu, Irąm, dalar wuri: njirge wurura;

¹⁸ Gewunja kujenuri, Kądjinba djo: pąŋeŋan njele kurab wuŋgalalidjerugu ɳara, bąndaia God anąŋga keŋgal djini.

¹⁹ Wuro:dbori kaməŋ, wunia kulula, kalemaла, kano:na, kundjuňu, Indja kąnun nęjanąba ińgąnauwi:nu njiri wunja; wuna wuri: ni: tjaruňungąnuru wunja.

²⁰ Djo: ńatra kuda: kądjindja pălejau mindjal kadjuňu, kundjuňiri, Indja djo: ńatra kąnun tjauaien wuňunali gulu, ńaiianąga nąnja, pălulu kaniňaiena njiri wunja.

²¹ O! Wai, ino:ri aua tjiriwin mąńgo:wara ńaiu nąnja pălalo:nma nąnja kunuň.

²² Mia, I:dj' ińko:lu keňajuriri, kądjinu kauwi:na aua wunja. O! wurgunu i:dja nąnja aua tjiriwin mąńgo:ja.

²³ Arge wurura wunmanbaļi burkeba kądjabiena ąnguja arka nąnja wuna geja.

²⁴ Ai karwiineri ąnguja arka nąnja inaiuri ińganiňaienju.

²⁵ Aua kundjuňanąńgori, Ardenaiuri edbulia arkanąńgaia arđjurulworaia kadunjanąńgori, arka arđjurulba mąńgąnuň kadimieňu ardinieja.

²⁶ Wuna kądjinu njiri kari; O! aua inaiuri ińgąnuň njiri nąnja kąninja iwomale kądjindja; aua iurulba mąńgąnuň, inawodjieja kądjindja kąninja.

²⁷ Gewunja ąnguja inaiud' ban daga, aua atja ińgauwona mąńari nąnja, aua ińgąnawodjeri? Wawu pąńgąnin aua atja ingauwona? O! ńaiu njiri pulaga nąnja nęnun, kądjindja inawodjieja.

²⁸ Njiri njiduň atja njirkunina ńaiu nąnja wuňgundjuie ńaiianąńga nąnja;

²⁹ Bąndaia ńande njiri wunja, kądjinu Iraia ńaiianąńga kandeňu ńaiu wunja,

³⁰ Mindjal wuřąnundju wunja, djo: njirkunjąja wunja, pălalo:nma ńaiianąńga nąnja bąndaia ńaiianąńga nąnja, atja njirkumbąna wunja adbąlikąrim manjenňalba nąnja, wure wuřąnubimąńgori worumbaia ąnjenňalja Israel ńaria.

³¹ Simon, Simon, wai, Satan Inęma kundjuňanu, djera-djera ńunjumbu wunja corn kądjindja;

³² O! Naiu dadjurd kuńeňu ńundju wunja, părąd ńundjanąńga ilura puňuniri; ńundju, wuno:murum kuluňan ńunjumbąna, ńundju ńawawaia birem-bire ąngandju.

³³ Aua kundjuňanąńga, Inaiuri, ńanamanja nări ńanjuňjająńjuru ńundju nąnja bur kąrim ńuru, debařa ńarkunjająńandu.

³⁴ Aua kundjuňu, Kunjenu, Peter, weni, punara wa pitja jero:l puňgen, ńundju wăli tjaruňuri pindjiin wa laiburu puňuningąra.

³⁵ Kundjuňanąńgori, Wuno:murum ńaiu ńjinjuňjająńjawuna bururu njido:ra, tjalumba njido:ra, njidjerdu ńaria njido:ra, gejau njidamiaru? Arka kubądjuň, Kari.

³⁶ Gejau kundjuňanąńgori, O! weni, aua bururu kudai kuńgańjurinja, tjalumba kądjindja, aua kuldjuru ino:ra, wobi ko:l kundji:nja, kumarenja.

³⁷ Gewunja kuńenuri, Wuna wiri-wiri kauwi:na madj ko:rug kumaienia ńaiu nąnja, AUA KAUWI:NA ARWORIA NĄNJA; gewunja ńaiu ńari umindju kudai.

³⁸ Kubądjuň, Inaiuri, wai, ńuruma kuldjuru tjaruňandu. Kundjuňanąńgori, Gole kunuň.

³⁹ Ba keňgunal, keňajuru kądjinu geńirida tălamban ńuru Oliva ńari; inalalaia kuda: kaueramalando:na.

⁴⁰ Wuno:murum tămbiu' nąnja ińgąnina kundjuňanąńgori, Dadjurd wuri: pin-jireňuru wuňgundjuie ńuru.

⁴¹ Kańuriena arka nąnja kądjinu kaiug tjuna workundju, luńgudja kąnina, dadjurd kundjuňu,

⁴² Kundjuňiri, Iraia, ńundju ńambla lai kauwonąnu, wuna djo: ńari tjano:ńgu; O! kari ge lai kauwonara, lai kauwonąnu kuninja.

⁴³ Mąra kauwi:nanąńga wälənńąra ąndjo:l' kąra, birem-bire kandjuna.

⁴⁴ Pąmbaloa kańuriena, wundjilwora dadjurd kundjuňu; mąńadjinja anąńgąnja pin njinineri gulu: kądjinu do:ra njimbąneri kabălba ńuru.

45 Bari iŋgənina dadjurd geniri, inalalaia kanmurkalal, mära kanbuna kulunu ąnganineri pakul kunja.

46 Kundjuŋanąŋgori, Aŋudjakunja kulunu njiduŋiri? Bari njidu, dadjurd wuri: pinjireŋjuru wuŋgundjuie ɳuru.

47 Wäli kaluleri wai, peleŋgare, aua kuda: Judas iŋgarimiena, iarun twelve, inalalaia, nänja, adbąnŋale ɳuru keŋaŋuru, Jesu kąmąndjerala, ko:lbo:na.

48 Jesu kundjuŋanąŋga, Judas, I:dj' iŋko:lu tjiriwin mandjo:nąŋga tjənŋungulbo:?

49 Arka wo:ri iŋgarwuneri mära karwuna kubądjuŋ, Inaiuri, kanjärwu kuldjuru njiniŋge?

50 Iarun arka nänja ko:na inawodjieja inaiuri dadjurduŋara anąŋga, ini:um worawerdu' ɳärim dur mo:na.

51 Jesu kąndjo:lbala kundjuŋu, Ge njini kuninja wäli; ini:um mamąndanala, kąmurduna.

52 Gejau Jesu kundjuŋanąŋgori iŋgadburkalal ardenaiuri dadjurduŋaria, dadjurduŋrim ɳäria, mababaia, Njirkunjeŋgunal lulun ɳära kądjinu, kuldjuru, diam njiri kudai?

53 Tjile-jile ɳäŋjunineri njiri nänja dadjurduŋrim maninja, njido:ri wa la pämäraŋmenjara; O! wuna njirkanąŋgajau, wundjurulu duiba ɳäri.

54 Kaueramąŋ, kauerielgurunŋgula, kauerajurula maiaru' ɳuru inaiuri dadjurduŋara anąŋgam; Peter kuda: bōwora kąmalando:na.

55 Wuno:murum więnu karkuguleňu pulaga maiarum maninja, kurug ąnganina, Peter atja kauwona pulaga nänja.

56 Njimbäridja ndjäruŋ mära iŋgo:na atja iŋgənineri maräma nänja, njädba kąnindjäŋa, kundjuŋu, Indja kuda: aua nänja kąnina.

57 Aua kari kundjuŋu, kundjuŋiri, Woŋaiinja, wa laiburu pąŋaninnąŋga.

58 Wäli pächejau iąkära mära ko:na, kulula, Njundju kuda: arka nänja ɳuŋuŋ. O! Peter kundjuŋu, I:dja, wa pąŋanin.

59 Wäli pächejau, iąkara njädbama kundjuŋu, Nidji indja kuda: aua nanja kąnina, Galilee ɳara iŋganuŋ.

60 Peter kundjuŋu, I:dja wa laiburu pąŋanin tjuŋunjalu. Maiirgi:rku, wäli kaluleri, punara jero:l kundjuŋu.

61 Gejau Inaiuri wararkar kąnina, Peter kąnindjäŋa. Peter ni: kungajurula ɳałalaŋala Inaiuri anąŋga, kądjinu geŋunąŋga, Punara wäli jero:l pungen, weni tjařuŋuri kari djejara.

62 Dąnde keŋaŋuru, njädba wola: kundjuŋiri.

63 I:dja aua iŋgadbąŋ umbili kaueramąŋ, wodpiliba kauerio:rala.

64 Imąndjugu womburuk kubąri:la, burkai kaueriabantu, kubądjuŋiri, Tjo:lba minjalu, ąŋguja ɳunŋumbuna?

65 Darawa tjąkäri wodbandagu kubądjuŋanąŋga.

66 Wuno:murum lei mąŋgo:na, mababaia i:dja nänja dżaruk kadbiela, ardenaiuri dadjurduŋaria, wiri-wiri ɳäria kuda:, kielwa kauerajurula karwądeŋrim ɳuru.

67 Kubądjuniri, Njundju Christ ɳämba ɳunŋunun, minjenjäri. Aua kundjuŋanąŋgori, Naiu ɳämba ɳunŋundjunuri, pitja dja pąŋjärąŋudjara,

68 Namba burkai njinnundjäb, kądjinba pąŋjario:lbäŋ.

69 Wendj-i-dągu I:dj' iŋko:lu pitja atja ewa worawerdum maninja wundjurulu God anąŋga nänja.

70 Ardarawaia kubądjuŋ, Njundju God ɳunŋungula? Aua kundjuŋanąŋgori, Njiri kuri: ɳanŋunuŋ.

71 Arka kubądjuŋ. Aŋudja piri adąŋadjaieja ąŋama wodju? ɳäri ɳundju-ɳundju ɳuru karkajurula iamundu nänja.

23

- ¹ Arka ardaraia bari kadina, kauerañjurula Pilate ḥuru.
- ² Wunmanbaļi de kauero:na, kubadjunjiri, Indja māra kerwuna worumba arkanan̄ga arkolikolia aŋgandjuna, kare ko:nanajgori kaiug iŋgadō: wunja Caesar, genjiri aua ḥundju-ḥundju Christ inaiuri iŋgānuŋ.
- ³ Pilate burkai kaiabuna, kundjunjiri, Nundju ḥunaiuru Jew ḥaria arkanan̄ga? Aua kaio:lbala, kundjuňu, Nundju kundjaluiři.
- ⁴ Pilate kundjuñanajgori ardenaiuri dadjurđařia, peleñgaraia kuda:, I:dja indja nānja worn kari wa māra pujo:n.
- ⁵ Arka njādbama kubadjunj, Peleñgaraia kanjanđjeru, kaniingunderi Judaea mararawam maninja, Galilee maianjuru i dāgam ḥuru njini.
- ⁶ Pilate ḥuru iŋgānina, burkai kandjābuna i:dja ḥambā Galilee ḥara iŋgānuŋ.
- ⁷ Laiburu iŋgānina aua Herod ḥarim waia iŋgānina, kaajanawuna Herod ḥuru, aua gejau Jerusalem maninja iŋgānina.
- ⁸ Wuno:murum Herod Jesu iŋgānidjāŋa, djenbejuru tjukul kānina; gewunja maranu lai kauwonanajga iŋgānidjā wunja, ḥuru iŋgānina aua wunja, ini:u' ḥara kānina umiimbaie kānindjā wunja aua nānja kānijaiena.
- ⁹ Burkai kaiabuna ḥala-ḥala darawa nānja; O! aua kari wa pāŋgaio:lbenja.
- ¹⁰ Ardenaiuri dadjurđařia, wiri-wiri ḥaria kuda:, karwelgenja, njādbama de kauero:na.
- ¹¹ Herod mālāniřia anajgaia kuda: iluk kaueramāŋ, umbili kaueramāŋ, wobi pālemba ḥara tai kaueri:la, tīle kaajanawuna Pilate ḥuru.
- ¹² Ge i di dāgu Herod a Pilate, aue wururandujaligaiandu kānijaienandu; auurlejandu inauurgun-gāndu.
- ¹³ Pilate naia kanmāŋ ardenaiuri dadjurđ ḥaria, ardenaiuri peleñgaraia kuda:;
- ¹⁴ Kundjuñanajgori, I:dja indja kāranjurulalgāra kādjindja iāruŋ peleñgaraia aŋgānđjeru, wai, ḥaiu njidbānŋale ḥuru aua burkai kānaiabuna, kari wa māra pujo:nja i:dja indja nānja, ge njiri de irāŋunbu.
- ¹⁵ Kari Herod kuda:; gewunja kaajanawunalgāri njele, wai, kari debād' kāri wa pungauwi:nanajga.
- ¹⁶ Wodpiliba iŋaio:ra, burāŋgai iŋām.
- ¹⁷ Burāŋgai kāmenjanajgori iāruŋ māŋrijau.
- ¹⁸ Arka jero:l kubadjunj tāruŋjama, Anjuru, burāŋgai imanjāri Barabbas;
- ¹⁹ Aua wurgunu tāruŋ wunja malaiindem maninja kānijaiena, wurkemāŋ' kunja, iŋgaiabiena bur kārim maninja.
- ²⁰ Pilate njele kundjuñanajgori, korega geju Jesu burāŋgai wunja.
- ²¹ O! arka jero:l kubadjun, kubālula, Wongaia nānja ande.
- ²² Tāruŋjuri kundjuñanajgori, Anjudjakunja, ḥanajga woru indja kundjuňu? ḥaiu wa māra pujo:nja kari debād' kāri aua nānja; gewunja wodpiliba iŋaio:ra, burāŋgai iŋām.
- ²³ Arka njādbama, ḥala-ḥala daraiu njiniŋge, burkai kaueriabuna wongaia nānja iŋgande wunja, gejau ḥala-ḥala arkanan̄ga puluru ki:la.
- ²⁴ Gejau Pilate wure kumbuna kuninja kādjīnu burkai iŋgadžabuna.
- ²⁵ Burāŋgai kāmāŋanajgori aua wurgunu wunja, wurkemāŋ' kunja, iŋgaiabiena bur kārim maninja, aua iŋgadiawuna, O! Jesu kanino:la lai kauwonanajgori wunja.
- ²⁶ Wāli iŋgadjelgurungula, laburd kaueramāŋ Simon Cyrene ḥara, iŋgeŋgunaliri bundul' ǎlp, aua nānja wongaia kubārkandēju, mano: wunja Jesu iwelbam.
- ²⁷ Kaueramalando:na peleñgaraia djenbejuru i:dja, wojaia kuda:, arka wola: kubadjunjiri, kaueraremaleri,

²⁸ Jesu wararkar kanmurkala kundjuňu, Pämämaraia Jerusale' ḥarıa, wola: piriarerı; wola: wuri: njiri ḥundju-ḥundju wunja, woňalaląnuja njirkanąŋgaia wunja.

²⁹ Gewunja, wai, lewāra pitja njejenjal wuno: murum pitja bare, Tjukul ḥarıa njąŋgąngundia, arkulum kądjinba bari padjandienja, ḥamugu kądjinba panbədo:nja.

³⁰ Gejau pitja barenaŋgori tălelamban, Njirwa ari nanja; kurorandu, Ro:k wuri:njari.

³¹ Gewunja wuna ḥąmba kadju ḥuwonu kalguru nąnja, ḥanąŋga pitja njanıŋiae dalga nąnja?

³² Kaelguruŋgienandu kuda: iaruŋandu iwaworkandu aua nąnja iŋgauwi:ŋandu wunja.

³³ Gejau madburkala tămbium maŋgarimiena Pąndjuňarim, ma wongaia nąnja kauerandeňu iwaworkandu kuda:, iąkara worawerdum maninja, iakara mamauiim maninja.

³⁴ Gejau Jesu kundjuňu, Iraia, wai tjabunąŋgori; gewunja wa laiburu padin ḥani kadjiri. Wobi anąŋga arge wurura dalar kubadjuň, kaueramurąneri.

³⁵ Peleŋgaraia karwelgenja kaueranindjäneri. Ardenaiuri kuda: umbili kaueramäneri, kubadjuň, Atjäkekäria kanmundulbała, aue ḥundju-ḥundju kamundulbaienja, indja ḥąmba iŋganuň Christ, iŋgamuriena God anąŋga.

³⁶ Mąlani' ḥarıa kuda: umbili kaueramäneri, kaueramurkalaleri, vinegar kąno:na,

³⁷ Kubadjuňiri, Nundju ḥąmba ḥunjunuň Jew ḥarıa inaiuri arkanąŋga, pamundulbaiie.

³⁸ Wiri-wiri kuda: kuniŋaiena aua nąnja, INDJA INAIURI JEW ḪARIO ARKANĄNGA.'

³⁹ Iaruň iwaworkandu iŋgalienjandu kąnjo:na, Nundju wawu Christ puňunin? Ḫunge ḥundju-ḥundju pąmundulbaie, arendu kuda:.

⁴⁰ Iąkara kaio:lbala kamaiąmbuna, kundjuňiri, Nundju wawu God puňungulgunen, wure nąnja wundji-di-dągu ḥunjunuň?

⁴¹ Ḫarendu kuda: wuniama, gewunja wodbandu kądjinu workundjuňandu; O! indja kari woru wa puńgenja.

⁴² Kundjuňanąŋga, Jesu, ni: tjiangąŋuru wuno:murum ḥunjunjaŋa bąndaia ḥundjanąŋga nąnja.

⁴³ Aua kundjuňanąŋga, Nidji kuŋenu, weni pitja ḥunjąnu ḥaiu nąnja Paradisa nąnja.

⁴⁴ Lewāra njinina, duiba maniŋaiena kabälba mararawam maninja kale-kale' njinim,

⁴⁵ Mąraňunja duiba ḥarinja njiniŋaiena, jarala dadjurd ḥarim maninja dalar kaniŋaiena puląga nąnja.

⁴⁶ Ḫala-ḥala daraiu jero:l kundjuňu Jesu kulula, Iraia, ḥuno:ri nąnja ḥunino: ḥanąŋdj. Wuna kalula, iŋandj wudi keňa.

⁴⁷ Centurion mąra ko:na wuna kąniŋaiena, God ko:do:dala, kundjuňiri, Nidji i:dja indja iądąŋuru kąnina.

⁴⁸ Peleŋgaraia ardarawaia djaruk anęgamiena wuna kadidja wunja, wuno:murum kadidjanıa wuna kąniŋaiena, adbąnjąlim deba marwuna, djo:li kadinal.

⁴⁹ Laiburia ardarawaia anąŋgaia bōwora karwelgenjiri, woňaia kuda: iŋgadbalando:na Galilee alp, wuna kubadidjäneri.

⁵⁰ Wai, i:dja iňumba Joseph, kauadeja, i:dja inia, iądąŋuru,

⁵¹ Aua wa panmurkenja arka kalula, kadjuňu, Arimathaea ḥara, malaiindem Judea nąnja, aua kunanala bąndaia God anąŋga,

⁵² Aia kąmurkālanjuru Pilate, kąniauwuna durgu Jesu.

⁵³ Jeri kaiąbuna, murd kąmąj wobi imälala njiniŋge, kandenju kąnmenma nąnja kaiug nąnja dur mąngauwi:na, ma nąnja wąli i:dja kari wa we parwenja.

⁵⁴ Lewąra ge Ardamanjajau, Wunaiurujujau wodjulu kuninaleri.

⁵⁵ Woŋaia kuda: kauerąmalando:na, aua nąnja ąngęngunaliri Galilee ąlp, kąnmenma mąra marwuna, ńarunąngowu durgu kandiena.

⁵⁶ Djo:li kadinal, ardamanja kanbąrkandjuna arkąnim manieja, ąngaiamie ńaria.

⁵⁷ Wunaiurujujau ńoiba kadina, ńala-ńala nąnja.

24

¹ Lewąra gewurle pąle Wunaiurujujau, alinąri mąmąngunu, kąnmenma madburkalal, markaŋurulal arkąnim manieja mąnamana mąngarkandjuna.

² Mąra kubąrwuna kaiug ruluba kaŋuriena kąnmendj-i-dągu.

³ Dąra kariŋa, wa mąra puŋgarwi:nja durgu Jesu Inaiuri anąŋga.

⁴ Ge kunina, wąli ardi:um idjedja njingąnineri wuna wunja, wai i:dja iaruŋandu kauwelgenjandu arka nąnja wobi pąlemba ńara nąnja;

⁵ Arka karkulgundenja, idjidja kubądban arbıñum kabäl' kuru, auandu kundjuŋandu, Ąjudjakunja kąrąŋanjiro:jiri iedjer adbąn nanja?

⁶ Nuruma wa pąŋgąnin. O! bąri kąnina. Ni: wuraŋjuru kalulanuri wąli Galilee nąnja ıngąnineri,

⁷ Genjiri, I:dj' iŋko:lu madj kąnauwi:nja i:dja arworia ardo:ri nąnja, wongaia nąnja kandienja, pąle kulunu tjaxuŋandu bąri kąninja.

⁸ Arka ni: kubąrkąŋurulanąŋga ńala-ńala anąŋga,

⁹ Djo:li kadinal kąnmenm' ąlp, darawa wuna kubądjuŋanąŋgori eleven, inalalaia, atjäkekęria ardarawaią kuda:

¹⁰ Arge kąninin Mary Magdalena, Joanna, Mary James anąŋganja, atjäkekęria kuda: arka nąnja wuna kubądjuŋanąŋgori arkaŋawieja.

¹¹ Ńala-ńala wuna mąra kumbi:nanąŋgori woŋala kadjinu, arka dja kubąrkudjarala.

¹² O! Peter bąri kąnina, tjaxi kumąnaŋjuru kąnmen' ńuru; ilu kąnina, mąra ko:na wobi ekamandj; keŋaŋjuru, ini:ąkamanma rąngarı keňa wuna tjaxa kąmieni.

¹³ Gejau, wai, iaruŋandu arka nąnja lewara ge-i-di-dągu keŋaŋjurandiri maiarundjeruŋ' ńuru wodjulu Jerusale' nąnja, maŋumba Emmaus.

¹⁴ Kululandiri aue wururandu darawa tjuŋan kąmieni.

¹⁵ Ge kunina, wąli kalulandiri, burkeba ıngaiąbienandiri, Jesu mandja kąmurkalalgandu, auandu nąnja kenj:ri.

¹⁶ O! ambulkandu djiąn kumienandu aua wa laiburu pąŋgąninjanąŋgandu.

¹⁷ Aua kundjuŋanąŋgandu, Ńanąŋga wuna ńala-ńala ai njirkumbi:ŋandiri njirkunjanąŋjurandiri? Auandu pindi-windi kauwelgenjandu.

¹⁸ Iąkąra kaio:lbąla, iŋumba Cleopas, kundjuŋanąŋga, Ńundju edbulwu Jerusale' nąnja, wawu laiburu puŋjunindjiri wuna tjuŋan kąmieni ma nąnja wendjiau?

¹⁹ Aua kundjuŋanąŋgandu, Ńanąŋga? Auandu kundjuŋanąŋgandu, Jesu Nazareth ńara wunja, aua ıngąnina i:dja tjo:lbąda, iurulba kudai geňu, kalula, God imąnńale ńuru, i:dja ardarawaią kuda:;

²⁰ Ardenaiuri dadjurd ńaria, ardenaiuri ararkanąŋgaia, ąnganbądino:nąŋga wure nąnja debar' kunja, wongaia nąnja ıngarkandeu.

²¹ O! ari ardi:u' ńaria ądina aua pitja ąnjämundulba Israel; weni kuda: lewąra tjaxuŋjuri wuna tjuŋan kąmieni.

²² Woŋaia atjäkekęria kuda: ąri nąnja rąngarı ąnbąrkąŋdjuna, arka alinąri kąnmenma nąnja ıngąnina;

23 Durgu anəŋga wa mära puŋgarwi:nja, karingunal kubädjuŋiri ardidjieja wälənŋəria əŋganbađidjəna, arka kadjuŋu aua iedjer iŋgənuŋ.

24 Atjäkekəria kuda: əri nənja kənmen' ɻuru madburkəlaŋuru, mära kubärwuna kädjinu wonjaia kadjuŋu; aua wa mära pauero:nja.

25 Gejau aua kundjuŋanŋandu, O woŋala, njirkulum tjananba ɻari wurəŋunŋudjara darawa tjo:lbädaia kadjuŋu.

26 Wawu Christ wuna ko:ru puŋgenja, iŋgeŋanuru pəlemba ɻuru anəŋgam?

27 Gejau Moses aurle tjo:lbädaia ardarawaia njini, kəmiimbunandu mili-mili irarawa nənja wuna aua ɻundju-ɻundju wunja.

28 Gejau mämurkalalkuri maiarundjeruŋuma ma ɻuru iŋgeŋanuririŋguri, aua kundjuŋu ingeŋanuriri njele.

29 Auandu wore kämäŋandu, kundjuŋandu, Atjä bənu ɣrendu ɣanja, Kale-kälem njingənuŋ, märaŋunja gole we njimbəneri. Dära keŋanuru atjä wunja auandu nənja.

30 Ge kunina, wuno:murum atjä iŋgauwona, auandu nənja, wuro:dbori kämäŋ, wunia kulula, dewod ko:na, kəno:nandu.

31 Gejau ambulkandu tjalan kumbunandu, laiburu kəninanŋandu; aua kamburuk kənina auandu nənja.

32 Aue ɻundju-ɻundjandu kəni:nandu, Wawu ɻarkulandum mära-mära pəməniŋjandu ɣarendu nənja, wäli geŋuŋarendiri kalumba nənja, wäli ɻarkumiimbunandu mili-mili?

33 Ge-i-di-dägu bəri kəninandu, djo:li kəninalgəndu Jerusale' nənja, mära kənbunandu eleven, inalalaia, djaruk əŋgəmien, atjäkekəria kuda: arka nənja,

34 Kubädjuŋiri, Inaiuri nidji bəri kənina, mära kauwi:nanŋga Simon.

35 Gejau auandu kundjuŋandu wuna kalumba nənja, ɣərunŋəngowu aua laiburu iŋgəni:nanŋandu wuro:dbori dewod iŋganaleri.

36 Wuna wäli kadjuŋiri, Jesu aua ɻundju-ɻundju kauwelgenja arka puləga nənja, kundjuŋanŋgori, Abi:la kulinjanuri.

37 Arka luren kubädbäŋ, karkulgunenja, iŋan' ɣali kubädjuŋ mära iŋgarwuna.

38 Aua kundjuŋanŋgori, Əŋudjakunja djerara märaŋmeri, əŋudjakunja njidi:akamanma kuriiri?

39 ɻano:ri, ɣaiерdu, wuranindj, ɣaiəkawäli ɣaiu ɻundju-ɻundju; tjarəməndana, tjarənindj, gewunja iŋandj iwiliri, inari ino-ra, kädjinu təarəŋunindj ɣaiu kudai ɣənŋunur.

40 Wuna geŋu kanmiimbuna ino:ri, ierdu.

41 Arka wäli karkudjarala gewunja tjukul əŋganina, rəŋgəri əŋgenja, aua kundjuŋanŋgori, Njiri mäŋari kudawu?

42 Kauerano:na djaia iwidjəra.

43 Aua kämäŋ, adbənŋəle ɻuru mindjal kundjuŋu.

44 Gejau kundjuŋanŋgori, Wuna ɣala-ɣala ɣənŋundjuŋanuri wäli njiri nənja ɣənŋunineri, ko:rug kumaienia darawa wiri-wiri kauwi:na ɣala-ɣala Moses anəŋga nənja, tjo:lbädaia nənja kuda:, kan nanja kuda:, ɣaiu wunja.

45 Gejau ardi:um pälkar mamurəŋanŋgori mili-mili iŋgadena wunja;

46 Kundjuŋanŋgori, Wurunŋəngowu wiri-wiri kumbi:na Christ madj puŋgenja, bəri kaiəndienja iməndj i dägu lewəra tjaruŋuri jau.

47 Kuləŋən ardi:um kuluienia iŋumba nənja umära wai kunja worumbaia ardarawaia nənja, Jerusalem maninja mauurlem.

48 Wuna nənja njidəŋadjieja.

49 Wai, kuŋaŋawunuri tjauaien ɣaiu Iraia anəŋga; atja njidu manaiudba nənja wurəŋunma njini wundjurulu karəŋ i dägu.

50 Kanganjurulanjuru dąnde ŋuru Bethany njini, ino:ri la mamaŋanqanqori, pali kanbuna.

51 Ge kunina, wali pali ąŋgo:neri, kəno:ŋgienanqanqori, mano: kaŋuriena ąnd jo:l' kuru.

52 Arka luŋgu-luŋgudja kabądbąŋanqanqaga, Jerusalem maninja djo:li kadinal, tjukul djenbeŋuru kadina.

53 Kądjinma kadineri dadjurduŋarim maninja, God kauero:do:daleri.